AZ

UNGVÁRI

KIR. KAT. FŐGIMNÁZIUM

ÉRTESÍTŐJE

AZ 1906—907. ISKOLAI ÉVRŐL.

KÖZLI:

ROMÁNECZ MIHÁLY

IGAZGATÓ.

UNGVÁR

AZ UNGMEGYEI KÖNYVNYOMDA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG NYOMÁSA

1907.

AZ

UNGVÁRI KIR. KAT. FŐGIMNÁZIUM

ÉRTESÍTŐJE

AZ 1906—907. ISKOLAI ÉVRŐL.

KÖZLI:
ROMÁNECZ MIHÁLY
IGAZGATÓ.

M. Andriszky
István,
áldozópap,
tanítóképző
tanáré.

UNGVÁR
AZ UNGMEGYEI KÖNYVNYOMDA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG NYOMÁSA
1907. VI. 30.

Az alkoholizmus élettani és ethikai hatásai.

Irta: **Obláth Richárd.**

Denn jedweder Trunk
stiehlt ihm ein Stück des Verstandes.

Edda.

I. Kell-e az iskolának az alkohol ellen küzdenie?

A r . . . i főgimnázium valamelyik tanulmányi kirándulásán történt, hogy mialatt az indulásnál a vonatra vártunk, a kisérő tanárok közt szóba került, hogy az ifjuságot útközben megvendégelhetnők. De már a fölött, hogy mit adjunk az ifjaknak, egy kis vita támadt, mert míg a kollégák egy része bort vagy sört akart a gyermekeknek adatni, addig mások a tej mellett foglaltak állást. Mivel nem tudtunk megegyezni, azért megkérdeztük a fiúkat, akik majdnem egyhangúlag szeszes italokat kivántak. Egyszerű dolog ez ugyan — sokan talán természetesnek is találják — de úgy gondolom mindenki elismeri, hogy egyáltalán nem örvendetes. Mert hiszen azt mutatja, hogy már a kis gyermek is azt hiszi, hogy minden nevezetesebb napot alkohollal kell megünnepelnie, s az élvezete hiányos, ha nem ivott szeszes italokat. Szóval már a zsenge ifjuságot is kikezdte az alkoholizmus mérge.

Elriasztó nagy számokkal igazolja ezt a hazánk több középiskolájában eszközölt kutatásom alapján készült, s a megfelelő alkalommal közzéteendő táblázat is.

A gyermekek között tehát *van* alkoholizmus. Nem részegeskedés, vagy korcsmajárás, a mi a mai fegyelmi szabályok mellett jóformán lehetetlen; hanem tény, hogy ifjuságunk, ha szerét ejtheti szivesen iszik szeszes italokat. Szomorúan bizonyitják ezt a tanulmányi kirándulások, a melyeken mindenki meggyőződhetik róla, hogy már a gyermek is minden ünneplés kiegészitő részének tekinti az ivást.

Ez baj és ellene okvetlenül küzdenünk kell. Küzdelmünk eredménye nem maradhat el, mert a gyermek természetes ösztöne visszautasítja a mérget. Az a gyermek, a kit nem szoktattak rá az ivásra, a bort utálni fogja, vagy legalább is nem szereti. A felnőtt ember se veszi be, ha nem szokta meg. Korunk legnagyobb hygienikusa, a hires *Pettenkofer* tanár mondta, hogy bármikor is kellett megkóstolnia a bort, mindig

orvosság izűnek találta, magamnak is valóságos kín, ha egy csepp bort, sört vagy rumot kell lenyelnem és mondhatom, szivesebben veszek be sok rosszízű orvosságot, mint bort vagy sört.

Az embernek tehát eredetileg ellenszenves a szeszes ital.

Tény azonban, hogy az ifjuságunk mégis vágyakozik utána. Számos intézet iskolai kirándulásain vettem már részt; a kisérő tanárok vagy más „jótevők" mindíg megvendégelték az ifjuságot legalább egy pohár borral vagy sörrel, mégis csak egyetlenegy fiúra emlékszem, a ki visszautasitotta. Sok iskolát láttam már, s a kirándulásokon mindenütt egyenlő mohón estek neki az ifjak az alkoholnak, ha hozzájutottak. Világos, hogy ez nem normális állapot, mert, a mint értekezésem folyamán látni fogjuk, már *a méregnek puszta megkivánása beteges tünet.* Az iskolának kötelessége tehát, hogy a legélesebb eszközökkel küzdjön a baj ellen, hogy csírájában elfojthassa azt.[1])

Könnyü kitalálni, hogy honnan származik a tanuló ifjuság alkoholizmusa.

A felnőttek, a nagyobbak, néha az idősebb osztálytársak példaadásából. A gyermek látja, hallja, hogy a felnőttek minden képzelhető alkalommal isznak, az italt nagyon megbecsülik, jónak tartják. Olvassa hogy lakomáikon egymás egészségére „üritik poharaikat", látógatójuknak pálinkát adnak; hellyel-közzel pedig a részegség, a „magyar virtus" dicséretét hallja zengeni. A gyermek látja a sok korcsmát, a melyekben a

---

[1]) Nem érthetek tehát egyet *Négyesy*vel, a tanáregyesület alelnökével, a ki azt állította (Orsz. Középisk. Tanáregyesületi Közlöny 1905/6. évi 16-ik szám), hogy a középiskolában nincs alkoholizmus, s hogy az ellene való küzdelem e szerint felesleges. Azok a tanári körök is igen optimistikusan fogják fel a dolgot, a melyek *Négyesy* javaslatához hozzájárultak. (Lásd az O. K. T. E. K. mult évfolyamát.) Tévedésük jóhiszemű, nyitja az, hogy a részegeskedést tévesztik össze az alkoholizmussal. A Tanáregyesület mozgalmának hatása alatt elhatároztam, hogy a külföldi példákhoz hasonlóan a magyar ifjuság alkoholizmusáról számbeli adatokat szerzek. Néhány intézet állapotáról ezért statisztikai kimutatást készítettem. Az eredményt alkalomadtán közzéteszem, s tanusága szerint a mi viszonyaink *legalább is nem jobbak* a külföldieknél, mégis a művelt külföld (Egyesült Államok, Franciaország, a skandináv államok) iskoláiban, az alkohol ellen való küzdelmet külön tantárgy tanítja. Tehát nálunk is szükség van a legerélyesebb küzdelemre.

Az említett alkohol ellenes tantárgy tantervét röviden ismerteti: *A. Damaschke: Alkohol und Volksschule* c. dolgozatában (Leipzig, Felix Dietrich, ára 15 Pf., megjelent a Socialer Fortschritt cimű vállalatban.) Részletesebb ismertetést találunk *Trösch*nek az 1904. évi (5-ik) svájci abstinens kongresszuson tartott előadásában. L. ennek *„Die Aufgabe der Schule in der Bekämpfung d. Alkoholismus"* c. kiadványát (Lausanne, ára 20 centimes) p. 34—38. Ugyane füzetben néhány igen érdekes előadást találunk arról, hogy hogyan kell alkoholmentes ifjusági kirándulásokat rendezni.

Az amerikai alkoholellenes tárgy pontos tanmenetét a *„Zentralblatt für d. gesammte Unterrichtsverwaltung in Preussen"* 1903. decemberi száma hozta.

„búfelejtőt“ árulják, s a melyekbe néha-néha talán be is kivánkozik. Azt is tudja tán, hogy intelligens emberek egész délutánokat töltenek el kártyázva, vagy pletykázva „egy pohár“ bor, vagy sör mellett. Észreveszi, hogy üres idejükben nem a szabadba mennek az emberek, hanem kirándulásuk célja legfeljebb a város falain kivül eső poros vendéglő, s hogy jó viseletéért azzal jutalmazzák, hogy ilyenkor ő is kap sört, a helyett, hogy a szabadba, az erdőbe vinnék friss levegőt szívni. Ha pl. Felsőmagyarország szebbnél szebb fekvésű városaiban vasárnap a hegyeken sétálunk, órák hosszat járhatunk a legelragadóbb kilátású csúcsokon is a nélkül, hogy egyetlen emberrel találkoznánk, mialatt lent az összes korcsmák telve vannak, s az emberek a helyekért tülekednek.

Mindezt látja a gyermek, s magától érthetőleg úgy gondolkozik, hogy a miért az emberek annyira rajonganak, s a minek a fogyasztásában oly nagy élvezetet találnak, annak feltétlenül jónak kell lennie — és megissza a szeszes italt, ha megkínálják vele, még ha nem is ízlik neki, s így lassankint hozzászokik.

Szükségünk volt a baj okának felderítésére, hogy sikeresen küzdhessünk ellene. S a ki egyszer megismerte az alkohol pusztításait, az tudja, hogy ellene küzdeni: kötelesség. A küzdés fegyvere itt is, mint a kultura, a haladás minden egyéb tényezőjénél: *a felvilágosítás.*

Fel kell világosítanunk az ifjúságot, hogy nem minden ember esküszik az alkoholra, hogy sok olyan ember van, a ki semminemű szeszes italt nem iszik, s hogy minél műveltebb valamely társaság, annál több tagja antialkoholista.[1]) — Tudományos társulatok gyűléseit követő vacsorákon kivétel számba megy az az ember, a ki szeszes italokat iszik. — Meg kell mondanunk az ifjúságnak, hogy az alkohol a legkisebb menynyiségben is méreg, a mellyel nem mértékletesen kell élnünk, hanem egyáltalán hozzá sem szabad nyúlnunk. Fel kell előttük tárni az alkoholnak szervezetünkre gyakorolt hatásait, meg kell nekik mondanunk, hogy ép legbecsesebb szervünket, az agyvelőt, a gondolkodás székhelyét támadja meg a legfeltünőbben. Figyelmeztessük őket arra, hogy hogyan aljasúl ezért a szesz élvezete folytán az ember állattá, mondjuk ki bátran, hogy a részegség, az öntudat elvesztése, emberi méltóságától fosztja meg az ivót, és *szégyen,* nem pedig dicsőség és virtus, s hogy a polgárosúlt országokban, Angliában és az Egyesült Államokban a részegséget a büntetőtörvény sujtja.[2]) Fel kell világosítanunk a gondjainkra bízott ifjúságot,

---

[1]) Az antialkoholista ellenzi a szeszes italok élvezetét, tehát tartózkodik tőlük, azaz *abstinens* = tartózkodó.

[2]) Itt is, ott is a vagyoni viszonyok szerint változó, de mindenesetre érzékeny pénzbirsággal büntetik azt, a ki az utcán részegen jelenik meg, s ezáltal közbotrányt okoz.

hogy ivási kényszer nincsen, hogy vétkes az, ki másokat a szeszes italok élvezetére csábít, és hogy a ki ennek a csábításnak — nem ritkán a saját jobb belátása ellenére — enged, az gyenge, ingatag jellemű, és hogy az első pohár megivása gyakran nagyobb szégyen mint maga a részegség!

De az iskola egymaga csak kevésre megy az alkohol ellen való küzdelemben, ha a szülői ház nem támogatja. Tanítói iránt nincs és nem is lehet a gyermek annyi bizalommal, mint szülei iránt. Ha célt akarunk érni, nem nélkülözhetjük a szülők hathatós támogatását. Az alkohol ellen való küzdelemben a szülőknek az első sorban van tehát a helyük. Az ő fegyverük szintén a példaadás és a felvilágosítás. Családapa! gondold meg, hogy minden csepp szesszel, a melyet gyermekeid jelenlétében magadhoz veszel, nemcsak magadnak ártasz, hanem fiadnak is, a ki előtt ekként kivánatossá teszed az alkoholt! Gondold meg, micsoda borzalmas hatással van a gyermeked fogékony lelkére, ha este nem egész józanul jösz haza, s rosszúl bánsz a családoddal!

Szükséges továbbá, hogy a szülők gyermekeiknek megmagyarázhassák az alkohol hatásait, még pedig a valósághoz híven, s ne áltassák őket holmi illuziókkal.

Ezek a sorok tehát ebből a szempontból a *szülőknek is szólnak, nem csak a tanulóknak!*

Szülők! esdve kérünk legyetek segítségünkre ebben a küzdelemben, melyet gyermekeitek egészsége és jólétéért folytatunk!

II. „Mértékletesség“ vagy abstinentia?

Valamennyien tudjátok, hogy vannak bizonyos italok, a melyek az emberre kábító, részegitő hatással vannak. A mint megittuk őket, élénkebb lesz a szellemi tevékenység, hogy rövid idő mulva az elfásultság, a kimerültség váltsa fel, a mit azután, ha tovább iszunk, az öntudat teljes elhomályosulása, a részegség követ. Ezen italok közűl a legelterjedtebb a bor, sör, cognac, pezsgő, pálinka, stb., a miket közös néven szeszesitaloknak nevezünk, a bennük foglalt borszesz, spiritusz[1]) — tudományos néven alkoholról, mely a felsorolt italneműek mindenikének fontos alkotó része, s a melynek köszönik az emberi szervezetre való jelentékeny befolyásukat. Az alkohol az emberiség egyik legnagyobb ellensége, és talán egyedűl a tüdővésznek esik oly sok ember áldozatúl, mint ennek a méregnek.[2]) Évente sok százezer ember hal meg alkoholmérgezés következtében. És ez annál szomorúbb, mert míg a tüdővészt a legtöbb ember

[1]) A szerves chemia sok féle alkoholt ismer. Az alkoholok chemiailag definiálva a szénhydrát gyöknek hydroxylvegyületei. Minket a borszesz (az aethylalkohol $C_2 H_5 . OH$) az összes szeszes italoknak a „szesze“ és az ú. n. amylalkohol $C_5 H_{11} . OH$ érdekel. Ez utóbbi a pálinkából sohasem hiányzik.

Az „alkohol“ szó arab eredetű.

[2]) *„Minden alkoholos ital mérgező“* irja Dr. *Bókay* Árpád egyetemi tanár a *„Bel-*

saját hibáján kivül kapja meg, addig az alkoholmérgezést mindenki elkerülheti, ha a szeszes italoktól tartózkodik.

Az említett szeszes italok alkoholtartalma, a mitől pedig a hatásuk első sorban függ, nem egyenlő, mert míg a sör alkoholtartalma csak 3—4%, addig a boré 7—14%, a pálinkáé pedig 20, rendesen azonban még 50%-nál is több, az erős rumé pedig 73%.

A pálinka még egy, a borszesznél ártalmasabb szeszt is tartalmaz: az amylalkoholt.

Az alkohol egész tisztán is előállítható. Ez a szintelen folyadék, az „absolut alkohol“ — a mint az egészen tiszta, 100%-os[1]) alkoholt nevezni szokták, a physikai és chemiai kisérletezésnél ugyan nélkülözhetetlen, de a legnagyobb mérgek egyike. Számos tudós kimutatta a kisérleteivel, hogy ha annyit vettünk be belőle, hogy testünk minden kilogrammjára 8 gramm alkohol esik, ezt már túl nem éljük, ekkor az alkohol megöli az embert. Egy 75 kg. súlyú felnőtt ember megölésére tehát 8·75 = 600 gramm alkohol elégséges.[2]) Ez a mennyiség akkor is halálos, ha nem közvetlenül az absolut alkoholt isszuk meg, hanem annyi sört, bort, pálinkát stb. veszünk magunkhoz, a mennyiben 600 gramm alkohol van. Egy liter rum egyszeri megivása rögtöni halált okoz. Látjuk tehát, hogy a borszesz erős méreg, mivel ez az aránylag csekély mennyiség már embert öl.

Könnyen elképzelhetitek ennélfogva, hogy már jóval kisebb adagban is jelentékeny változásokat kell előidéznie a szervezetben. Végül is 1 gramm alkohol sem oly kicsiny mennyiség, hogy a halálos adag nagysága mellett teljesen elhanyagolható volna, pedig egy pohár sörben 10—12 gramm van!

A szervezet tényleg az 1 pohár sör megivásával szerzett mérgezésből még 2 nap mulva sem tér teljesen magához.

Hogy van az, hogy mégis oly sok ember iszik szeszes italokat?

Ezeknek legnagyobb része nem tudja, hogy mily ártalmas az alkohol. Vagy, ha nem ismeretlenek is előttük az alkohol hatásai, azt hiszik, hogy

---

gyógyászat kézikönyve“ II. kötetében foglalt dolgozatában „a boroktól és söröktől kezdve, a legerősebb égetett szeszekig“ 835. lap.

A 834-ik lapon közölt adatokból következik, hogy Európában évente legalább félmillió ember hal meg direkte alkoholmérgezésben, pedig mint látni fogjuk, a többi betegség áldozatainak is java része alkoholista.

---

[1]) Az alkohol oly mohón szívja fel a vizet, hogy tulajdonkép 100%-os alkoholról a gyakorlatban szó sem lehet.

[2]) Sőt „***Seidel szerint 300—500 gramm pálinkaféle, ha rövid idő alatt fogyasztatik el, felnőttet azonnal megölhet, még ha az megszokta is a szeszt, gyermekeket pedig 3—4 evőkanál pálinka megölhet.***“ *Bókay* i. mű 837. oldal.

mértékletesen élvezve nem káros. De vannak olyan emberek is, a kik ismerik az alkohol pusztításait és mégis isznak.

Az ilyen ember tudja, hogy „minden csepp ital értelmének egy darabját rabolja el“, mindazonáltal iszik! Fél a szomorú valóságtól, s az ittasság mámorának csalóka ábrándjaitól vár vigasztalást. Ez az eljárás erkölcstelen, mert a jellemes ember nem feledni igyekszik a bajt, hanem orvosolni! Az ivó azonban arra is gondolhatna, hogy annak a gondtalan jókedvnek, a mit az ital okoz, igen hamar vége szakad, és hogy azután annál nagyobb és mélyebb visszahatás következik.[1]) Hisz az alkohol-okozta élénkség a legjobb esetben 20—30 percig tart. Ezután bizony ujra csak nyomorúságos állapotba jut az ivó! Ép az a nyavalya érte tehát utól, a mely elől menekülni akart. Kétségbeesésének, bajának, bánatának *oka* pedig egyáltalán nem szünt meg. Nem is láttam még soha, hogy valaki ivással szerezte volna vissza lelkének felforgatott egyensúlyát. Legfeljebb annyit érhet el, még pedig biztosan, hogy saját maga rongálja az idegrendszerét, s hogy még alkalmatlanabbá válik az élet küzdelmeinek végigvívására. Őrizkedjék tehát ettől a lejtőtől mindenki, mert csak egy állomása van: az elkerülhetetlen végromlás.

Csak gyenge, ingatag, jellemtelen ember folytatja az ivást, ha *megismerte* az alkohol káros hatását. A legtöbb elhatározza ugyan, hogy leszokik róla, de a legelső kínálkozó alkalom leveszi a lábáról. Az egyik pl. a társadalmi kényszerre hivatkozik, a másik meg azzal áltatja magát, hogy a szokását nem hagyhatja hirtelen abba. Pedig a társadalmi kényszer csak ürügy, a mivel a feltámadt lelkiismeret szavát igyekezik elnémítani. Olyas valakit ugyanis a ki *nem akar* inni, az ivásra kényszeriteni nem lehet. Bizonyítja ezt az a sok százezer, sőt millió ember, a kit hiába kínálnak, mert nem iszik. Ezek nem ismernek ivási kényszert, pedig van közöttük igen sok, nagy társadalmi szerepléssel járó, előkelő állású férfiu és nő. Ethikai szempontból el kell ugyan itélnünk azt, a ki káros hatású italokat akar másra rátukmálni — de ez azt, a ki a felajánlott pálinkát elfogadja, azért nem menti. Mennyivel előbbre vannak itt is a yankeek, az amerikaiak, a kik illetlennek és sértőnek[2]) tartják, ha valaki vendégét szeszes itallal kínálja meg.

Az a tévhit pedig, hogy a szeszes italokról egyszerre leszokni megárt, szintén csak ürügy az akarat gyengeségének elpalástolására —

---

[1]) Az alkohol azon izgató szerek közzé tartozik, írja *Binz*, mely *mindig* maga után vonja az ingának megfelelő nagyságú kitérését az *ellenkező* oldalon. (*Eulenburg*'s *„Realencyklopädie d. gesammten Heilkunde“* II. kiadás I. kötet 301. lap.)

[2]) Sértő azért, mert ha megkínálok valakit az alkohollal, fel teszem róla, hogy meg is issza. Már pedig elfogulatlan szemmel tekintve a dolgot, sértés, ha valakiről feltételezem, hogy bódító mérget használ.

alkoholista okoskodás, mondanák az elmeorvosok. Az alkohol élvezetét ugyanis minden kártékony utóhatás nélkül azonnal abba lehet hagyni[1]) csak egy kis akarat kell hozzá. Az iszákosság gyógyításával foglalkozó sanatoriumokban is (Németországban 54 van), a minden átmenet nélkül való teljes abstinentiával kezdik a gyógykezelést.

Az ivók nagy része továbbá azt hiszi, hogy a mértékletes ivás nem ártalmas. Ennek a sajnos igen elterjedt tévedésnek a megcáfolása lesz a főcélom. Hogy állításom mindenki előtt azonnal érthetővé legyen, gondoljunk egy pillanatig valamely más elterjedt bóditó méreg „élvező“-ire pl. a keletázsiai ópiumszívókra, vagy a mi morfinistáinkra.[2]) Ott Chinában, Indiában ép oly elterjedt az ópiumszívás, mint nálunk a szeszes italok ivása, vagy a dohányzás. Vannak ott is opium lebujok, és pazar fénnyel berendezett, hogy úgy mondjuk opium házak, különböző árú és minőségű opiumok állnak a dohányosok rendelkezésére, vannak ott is mértékletes opiumszívók, és olyanok, a kik egész napokat töltenek az opium lebujban. Ez utóbbiak ott is mindenféie nyavalyákban sinylődnek és végül is szenvedélyüknek áldozatúl esnek. Míg a mértékleteseken a laikus ember ott sem látja meg mindig a méreg hatását. Európában azért minden művelt ember tudja, hogy ezeknek az opiumszivóknak is minden izecskéje beteg, s igen számos betegség súlyos kimenetelű lehet náluk, a milyet a mákonnyal meg nem fertőztetett ember fel sem vesz. Mi tehát még a legmértékletesebb opiumszívót, vagy morfinistát is legfeljebb csak szánni tudjuk. Nevetségesnek látszanék azért ugyebár? ha valaki azt állítaná, hogy az opium vagy a morphium csak akkor ártalmas, ha visszaélünk vele, s hogy mértékletesen szabad használnunk! Opiumszívó indiai orvosok — a kik e tekintetben elfogultak — tényleg ép úgy bizonyítgatják, hogy az opium, mértékletesen használva ártalmatlan, a mint ezt egyes bor és sörivó orvosok az alkoholról gondolják.[3])

---

[1]) A ki különben azt hiszi, hogy az azonnal való leszokás megárt neki, fokozatosan is leszokhatik róla, csak legyen meg a kellő kitartás, s menjen át mielőbb teljes abstinentiába. Az azonnal való leszokás igen sokszor lehetséges, ha a közfelfogás veszélyesnek is tartja, pl. az arsenikum, vagy a dohány élvezetét azonnal abba lehet hagyni. A morphiumról azonban nem lehet hirtelenűl leszokni.

[2]) Az opiummérget a megvágott mákfejekből kiáramlott tejből nyerik, melynek legfontosabb ható része a morphium. Mindkettő főleg az idegrendszerre és az agyra hat, mint fájdalomcsillapitó és bóditó szer. Majdnem egész Ázsiában használják ezen tulajdonsága miatt. Apró pipákba tesznek kicsiny opiumgömböket és ugy szívják. Mindkettőt gyógyszerűl is használják, és vannak emberek, a kiknek oly jól esik a kábult állapot, hogy nem tudnak a méregről leszokni. Ezek a morfinisták. A fokról-fokra sülyedő morfinista lelkiállapotának legmegkapóbb rajza alkalmasint Tolsztoj Leótól való, a kinek Karenin Annája morfinista.

[3]) V. ö. Dr. *Matthaei:* Nicht Trinksitten, sondern Alkoholkrankheit c. iratával. Jena 1905. E. Haft.

Csakhogy míg az opiumról, melynél még semminemü előitélet sem tartja fogva a gondolkodásunkat, s így tisztán látunk, felismerjük, hogy az említett okoskodás csak a beteges agy képzelődése, addig az alkoholról szólva magunk követjük el ezt a sophismát. Minden orvos tudja, hogy valamely méregnek a megkivánása már beteges tünet. Vagyis ha valamely mérget kellemesnek, a használásában élvezetet találunk, már nem vagyunk teljesen egészségesek. A morphinismus betegsége is már a morphium megkivánásával kezdődik, nemcsak akkor, a mikor a baj már a laikusnak is feltünik. Így vagyunk minden narkotizáló szerrel, az alkohollal is.[1]) Az a nyárspolgár, a ki megkivánja a maga mindennapi pohár sörét, már alkoholista, mert meg van a beteges hajlama, hogy alkoholt vegyen magához, a mikor még az előbb élvezett szesznek a hatása nem szünt meg. (*Kraepelin*nek, az alkohol hatásai jeles kutatójának definitiója szerint mindenki *alkoholista, a ki olyankor vesz magához alkoholt, a mikor az előbb élvezett szesznek hatása még nem szünt meg*).

Bizonyos, hogy pusztán abba, a mért valaki naponkint megitta az ő 3 deci borát, vagy pohár sörét, még senki sem halt bele, de ki mondja meg nekem, hány ember pusztult el már azért, mert szervezetének a betegségek ellen való ellenállási képességét a naponkint való szeszivással tönkretette[2]) vagy legalább is csökkentette? *Adams* megfigyelte[3]) a glasgowi cholera-járvány alkalmával, hogy a megbetegedett abstinenseknek 19%-a halt meg, míg a megbetegedett ivóknak 91%-a halt bele betegségébe. Azért inditványozta, hogy irják fel a korcsmák cégtáblájára: „itt cholerát árulnak.“

A többi nagy betegséget is hamarabb és gyakrabban kapják meg az ivók — ha mértékletesek is — mint az abstinensek, s a betegség lefolyása is könnyebb a nem ivóknál. „Az alkoholista minden betegséget rosszul tűr, ellenálló képessége rendkivül alászállott, mint ezt minden gyakorló orvos tapasztalhatja.“[4]) Az orvosi műveknek úgy szólván minden lapján olvashatjuk, hogy mennyivel veszélyesebb az épen tárgyalt betegség, ha alkoholistát támad meg. Nem csoda tehát, hogy a teljes abstí-

---

[1]) *Matthaei:* Idézett mű.

[2]) Ezt az orvosi művek jóformán minden lapon hangsulyozzák. A 11. oldalon néhány erre vonatkozó idézetet közlünk.

[3]) Közölve a Deutsches Taschenbuch für Abstinenten mit Kalendarium 1906.“ Jena. Haft.-ban. Ára 1 M. 20. Ezt a kitünő és óriási adathalmazt tartalmazó füzetet ezentúl „T. f. A.“ alatt idézem, s még olyankor is ráhivatkozom, ha az idézett tényről máshol is olvastam, mert ehhez juthat legkönnyebben az olvasó.

[4]) *Bókay* I. mű 847. o. pár oldallal előbb így ír: „Mindez mint egyáltalában alkoholistáknál minden megbetegedés, rosszul gyógyul. p. 844.

nensek átlagos életkora[1]) is jóval nagyobb, mint a mértékletes ivóké, az iszákosokról nem is szólva. Az abstinensek tehát rendesen hosszabb ideig élnek. Több angol, német és svájci életbiztosító-társulat az antialkoholista egyesületek tagjainak a biztosítását olcsóbban vállalja el.[2])

Ezekhez az adatokhoz még valahogy csak hozzáfér a statisztika, de ki beszél arról a sok füstbe ment nemes tervről, eszméről, a melyeket ezek a mértékletes ivók magukban forraltak, s a miket a szesz hatása miatt soha meg nem valósítanak, s a kiknek természetadta szép tehetsége azután adomák gyártásában, az asztaltársaság mulattatásában merül ki? Ki számolja össze hány ember züllik így el lassankint, fokozatosan, a kikre szép jövő várhatna, ha nem narkotizálnák az agyukat napról-napra! Ki méri meg, mennyit veszít az emberiség, a haza azáltal, hogy jövendő reménysége, a tanuló ifjuság is a sörös kancsóval bóditja el az eszét[3]) és vonja el magát a komoly tanulmányoktól, amelyeknek a segítségével, hogy Vörösmarty szavaival éljek, a nemzetet oly magasra emelhetnék, mint lehet? Ki mondja meg, mekkora pusztításokat visz véghez a gyermek kedélyvilágában, akaraterejében az a pár korty ital? Mi az oka annak, hogy a legtöbb férfi kebléből kivész az a nemes idealismus, mely az ifjú keblet dagasztotta? Az a mindennapi pohár sör! Mi az oka az általános szegénységnek, eladósodásnak és a köznyomor iránt való érzéketlenségnek? Megint és ujból csak az alkoholizmus. Ha valaki ebédjéhez naponkint csak 3 deci olcsóbb fajta bort és vacsorájához csak egy pohár sört is iszik, ez egy év alatt 150 koronát tesz ki! Láttatok már vasegészségű fiatal embereket, akik 40—50 éves korukra ugyan pocakot eresztettek, de a legkülönbözőbb gyomor, máj, szív vese stb. bajokban szenvednek? Mi okozta ezt? Ujra csak az a mindennapi bor vagy sör, a mely állítólag olyan „egészséges". Münchenben az összes halálesetek

---

[1]) Számadatokat azért nem közlök — noha igen tanulságosak — mert értekezésem elsősorban a tanulóknak szól, akiknek előbb el kellene magyaráznom a halandósági táblázatok lényegét, s a mathematikai válószinüség fogalmát, a mi igen messzire vezetne. A ki érdeklődik irántuk, megtalálja a T. f. A.-ban.

[2]) Pl. a „Zürich". a „Winterthur", a Vaterländische" Elberfeldben, a „Deutschland" Berlinben stb. stb. lásd a hirdetéseiket pl. a T. f. A.-ben. Egy angol biztositó-társulatnál pedig, mely az abstinens biztosítottakat külön könyvelte, az általános osztályban a várt halálesetek 96%-a be is következett, míg az abstinensek osztályában csak 71%. A táblázatot l. az 5-ik svájci alkoholellenes kongresszus idézett kiadványának 48. lapján. A müncheni társulatok évkönyveinek tanusága szerint a várt halálesetek 80%-a következett be a mértékletes ivóknál, míg a teljes abstinenseknél csak 66%. (T. f. A. 102-ik oldal.)

[3]) „***A gyermekek érzékenysége, majd olyan, mint az opiummal vagy morphiummal szemben.***" *(Bókay:* I. k. 836. lap.) Pedig a morphiumból ***legfelebb 3 centigrammot*** adhat súlyos betegének az orvos és ime sok szülő maga biztatja gyermekét a borivásra.

$43^0/_0$-át az u. n. „Bierherz“ nevű betegség okozza, pedig a derék müncheniek megisszák ugyan a sört, de nem annyit, hogy lerészegednének tőle. Ezek tehát az annyira áldott mértékletesség következményei.

Arról se feledkezzünk meg, hogy kevés olyan mértékletes ivó van, aki sokáig mértékletes maradna. Mert hiába : a méreg csak méreg. Ha a szervezet egyszer hozzászokott a méreghez, mindig nagyobb mennyiséget kiván meg. Tudjuk, hogy a dohányos is mind erősebb és erősebb szivarokat szí, a morfinista is mindig több morphiumot fecskendez be, az arsenicum evő is lassankint növeli az adagjait — ugyanígy vagyunk az alkoholistával. A délben megivott alkohol oly jól esik, hogy idő teltével este is megkivánja; nehány év mulva de jó volna egy pohár sör tízóraira és így sülyed tovább a lejtőn. Ne feledjük, hogy az ily ember a megkedvelt méreg dolgában nem igen tud maga fölött uralkodni, hisz akaraterejét okvetlenűl meggyöngiti a folytonos alkoholmérgezés és így nem tudja leküzdeni szenvedélyét. Régi dolog, hogy sokkal könnyebb a teljes abstinentia, mint a feltett mértéknek a megtartása, ha ivókkal vagyunk együtt — épen, mert a megivott alkohol már befolyásolja az agyat.

Minthogy ép az alhoholnak az agyra gyakorolt hatásáról van szó, azért egy ellenvetéssel akarok röviden végezni, a melyet gyakran hallottam vitatkozásaim során. Sokszor említették ugyanis, hogy lássuk ezt és ezt az embert, milyen szellemes, milyen okos, pedig iszik, s ezzel szemben nézzük ezt és ezt az abstinenset, a ki igen ostoba. Ez a furcsa kifogás legalább is meglepi azt az embert, aki komoly érvekhez szokott. Egy szellemes orvos, akinek egyik antialkoholista röpiratát olvastam,[1]) azt mondaná rá, hogy ez egy élclapi nyul logikája, vagy a cirkuszi bohócé!

Lássunk hát az ellenünk felhozott kifogás megcáfolásához. Ez az ellenvetés ugyanis olyasmit állít, a mit senki sem tagadott. Az élettan mai állása mellett ugyanis nagy szerepe van az egyéni hajlandóságnak, a mi persze a physikaiakhoz hasonló, kivételt nem tűrő, exact eredményeket kizár, s ezért senki sem mondhat többet, mint hogy a létért való küzdelemben ***különben egyenlő körülmények között*** az abstinensek kedvezőbb helyzetben vannak. Tehát pl. 1000 ember között több okos embert találunk, ha mindannyian abstinensek, mint ha valamennyien isznak. Az okosság különben is első sorban egyéni dolog, s ha valakinek agyalkotása olyan, hogy okosnak született, ezt az alkohol — ha nem túl nagy mennyiségben jut a szervezetbe — legfelebb mó-

---

[1]) Dr. G. *Rössler. Ü. d. nationale Bedeutung unserer Enthaltsamkeitsbewegung* 1905. Ára 20 fillér. Pompás kis dolgozat, igen szépen világítja meg az abstinentia és a mértékletesség viszonyát. Nagyon ajánlom az elolvasását.

dosíthatja, de meg nem szüntetheti. Senki sem állítja tehát, hogy az alkoholista nem *lehet* okos ember, hanem csak azt, hogy különben egyenlő körülmények között jobban fejtheti ki az ember természetadta tehetségeit, ha *nem* használ olyan agyméreget, mely az összefüggő gondolkodást zavarja. A mai élettan továbbá nem tartja lehetetlennek, hogy valamely méregnek pl. az alkoholnak a hatása *nem minden emberre egyforma*, hanem az egyéni dispositio szerint különbözik. Az egyiknek az agya szenved inkább, a másiknak az idegrendszere, a harmadiknak a gyomra stb. a hatás minőségét persze lehetetlen előre megmondani.

Ha tehát most valakinek az agya olyan tökéletes, hogy még az alkohol okozta kisebb-nagyobb bénulás után is az átlagon felülálló munkát végez, ugy ez az ember minden esetre igen kiváló, de ki tudja mit tehetne, ha nem kábitaná el a méreg.

Észrevehettétek kedves tanitványaim, hogy idáig majdnem kizárólag a *mértékletes* ivás *kártékony* hatásáról szóltam és nem említettem a részegséget, amelynek hatásai persze jóval nagyobbak. Úgy gondolom, hogy arra nincs is szükség, hogy külön emlegessem, milyen utálatos a részegség, mert nincs ember, a ki, ha csak kissé tudja is használni józan eszét, be ne látná, hogy az alkoholnak oly nagymértékű élvezetét, amely részegséget okoz, még ürügyekkel sem lehet menteni. A részeg még a földön csúszó-mászó állatnál is utálatosabb. Mert emennek az a rendeltetése, hogy a földön kússzék, míg az embert értelemmel ruházta fel Teremtője, s ime akadnak olyanok, a kik az árokban való fetrengés gyönyörüségeiért eme legfőbb kincsükről lemondanak.

Bizonyosan olvastátok már — talán személyes ismeretségtekben is voltak esetek, hogy egyik-másik ember egyetlen egy részegséggel egész jövőjét, esetleg egész családja boldogságát tette tönkre. Arról, hogy hány család békéjét dúlhatta már fel az alkohol, fogalmat nyertek, ha meggondoljátok, hogy az összes bünesetek $^2/_3$-át, a vasuti baleseteknek több mint felét, a hajószerencsétlenségek $^3/_4$-ét a személyzet részegsége okozta. Az elmebetegségek $^3/_4$-ét, a felbomlott házasságok $60^0/_0$-át az alkoholizmusra kell visszavinni.[1]) Olyan állások betöltésénél, a melyeknél nagy felelősség nehezedik egy-egy emberre, tényleg ügyelnek rá, hogy csak abstinenseket alkalmazzanak. Így pl. a német császár automobil-vezetőinek elbocsátás terhe alatt van megtiltva, hogy akár csak egy csepp alkoholt is igyanak. A föld két legnagyobb vasúttársasága a New York

[1]) A hires *Forel* tanár s mások adatai. Idézve a T. f. A. 103—106. oldalain. Más kutatók számai még jóval nagyobbak pl. *Kobertéi* (Idézve *Bókay:* I. k. p. 834.), vagy a svájci adatok (az abstinens kongresszus i. kiadványa 46—48. lapok. Irországban a súlyos büntettek száma 12,096-ról (1838-ban) 773-ra csökkent (1841-ben). Persze közben 1,800.000 ember fogadott teljes abstinentiát. (T. f. A. p. 152.)

Central és a Pensylvania Rail road az északamerikai Egyesült Államokban csakis abstinens tisztviselőket alkalmaz.[1])

Magától értetődik, hogy az alkohol élettani hatásai is sokkal erősebben észlelhetők, ha valaki leissza magát, ha tehát — orvosi műszóval élve — akut alkoholmérgezés tör ki rajta, mintha csak mértékletesen élne vele. Egyetlen részegség esetleg az egész életre kiható nyomokat hagyhat maga után még akkor is, ha *pusztán* a physiologiai hatásokat nézzük: erre mondhatta a Szent Irás, hogy az apák büneit Isten a fiukon hetediziglen torolja meg! De a részegséggel nem akarok többet foglalkozni, a ki nem látja be saját eszével, hogy a részegség emberi méltóságától fosztja meg az embert, az már el van veszve, azt okokkal meggyőzni nem lehet, mert már súlyos alkoholbeteg, annak vége a börtön vagy a tébolyda, legjobb esetben a — delirium tremens potatorum.

III.
A szeszes italok élettani hatásai.[2])

Azt kérdezhetitek, hogy honnan ismerjük a szesznek mindezeket a hatásait? Éleselméjű emberek talán megfigyelték az ivókat az ivás különböző stádiumaiban, vagy külön kisérleteket végeztek a kutatók az alkohol hatásainak megismerése végett? Mind a két eljárás egyaránt tudományos és egyaránt hozzájárult az ismeretek tisztázásához. Tényleg, az alkoholistáknak elfogulatlan szemmel való puszta megfigyelése is igen tanulságos eredményekhez vezet. Kevés alkalommal, összesen háromszor figyeltem meg ilyen éjjelező ivókat — teljesen egy alkalommal sem részegedett le a kisérő társaság, mert mielőtt ez bekövetkezett volna, otthagytam — de mondhatom, hogy nekem józannak valóságos gyötrelem volt végignézni a fokozatos züllést és elképzelhetitek, hogyan hatott rám a társaim szakadatlan beszéde, hogy én látom őket és mégsem kapok kedvet a „mulatás"-hoz. Szépen írja le pl. a narkozis egymásután következő állapotait Edmondo de Amicis.

Az alkohol összes hatásainak pontos tanulmányozása csak kisérletek segítségével lehetséges. Ezeknek a legkisebb részét lehett azonban csak embereken elvégezni — főleg azokat, a melyekkel a szesznek az emberi értelemre való hatását puhatolták ki. A többi esetek nagy részében rendesen úgy nevezett állatkisérletet kellett végezni. Egy részetek talán tudja is már, hogy mi az állatkisérlet. A megvizsgálandó mérget megetetjük bizonyos számú egészséges állattal és ugyanezekkel ellenőrzés kedvéért néhány olyan állatot is táplálunk, a melyeket nem mérgeztünk meg. Ezeket az állatokat bizonyos idő mulva leölik, s ha úgy találjuk, hogy

[1]) T. f. A. p. 151.

[2]) Ebben a szakaszban gyakran idézek kiváló orvosi művekből szószerint. Forrásomat természetesen mindig pontosan megnevezem. Azokat az orvosi műkifejezéseket azonban, a melyeket a tanuló ifjuság amúgy sem értene meg kellő magyarázat nélkül, magyar fordításban (esetleg körülírva) közlöm. Az idegen nyelvű idézeteket magyarra fordítottam.

az alkohollal mérgezett állatok bizonyos szervei elváltoztak, míg ugyanezen szervek azokon az állatokon, melyek nem ittak alkoholt, épen maradtak, következtethetjük, hogy ezt a változást az alkohol okozta. Hogy egy ilyen elváltozásról biztosan állíthassuk, hogy valóban az alkohol okozza, azért a kisérletet a legkülönbözőbb körülmények között is ismételnünk kell, s szükséges, hogy a szóban forgó elváltozás az összes megfertőztetett állatokon tényleg meglegyen, a többi állaton pedig mutatkoznia sem szabad.

De ha az állaton tényleg ki is tudjuk mutatni az alkohol élvezete után a kóros elváltozást pl. az agyban, ebből még nem következik, hogy az embernél is ugyanily változás jön létre. De már pusztán az állatkisérlet alapján is fontos eredményt értünk el. Tudjuk, hogy milyen természetű változásokat kereshetünk az embernél. Az emberen ugyanis nem lehet vivisectiót végrehajtani, minden embernek joga van a maga életéhez, egy embert sem szabad semminemű célból leölni! Elég sajnos, hogy az orvosi tudomány ma még nem nélkülözheti az állatok vivisectióját! De a boncolás alá került holt emberek hulláit meg lehet vizsgálni, vajjon tapasztalhatni-e rajtok azt a változást, a melyet az állatokon felfedeztünk.

Ha úgy találják, hogy azok, a kiken megvan pl. a nagy agykéregnek a kisérleti állatokon tapasztalt változása, tényleg alkoholisták voltak, míg azok a kiknek ez a szerve rendes, nem ittak szeszes italokat, ekkor *és csakis ekkor* állíthatják a tételt, hogy a szeszes italok az emberre a szóban forgó módon hatnak. A megelőző állatkisérlet csakis azért volt szükséges, mert az embert nem szabad megölni! A mely kisérletet a használt ember vagy állat életének feláldozása nélkül lehetett végrehajtani, ott nem is állatokon, hanem mindjárt embereken végezték a kisérletet.

Ezen a fennírt és a természettudomány többi ágaiban is használt teljesen szigorú módon a következő fontosabb eredményekhez jutottak. Mindeniküк tehát egy hosszú és fáradságos kisérletsorozat végkövetkeztetése.[1])

Az alkohol csak igen rövid ideig marad a gyomorban, már nehány perc, sőt másodperc mulva az agyban van, mert igen könnyen hatol át a sejtfalakon és minden életnek székhelyét a protoplazmát bénítja, tehát első sorban protoplazma-méreg, sőt sajnos legelőször a legkomplikáltabb, legfinomabb szerkezetű sejteket (az agy és idegsejteket) támadja és öli

[1]) Az összes itt tárgyalt tényeket (s még sok mást) felsorolja a T. f. A. 88–96. ill. 88—109. lapjain. *Bármely* orvosi könyv, különösen a gyógyszertanok is igen sok hatását közlik. Az érdeklődőknek leginkább *Dr. Hoppe: Die Tatsachen über den Alkohol* című könyvét ajánlhatom. (Berlin, 3. kiadás. 1904. Ára 7 Márka.) Magyar nyelven talán a legjobb munka *Bókay*nak sokszor idézett tanulmánya, a melyet minden művelt embernek ismernie kellene.

meg. A halálos adag 1 kilogramm testsúlyra átlag 8 gramm alkohol, inkább kevesebb mint több, sőt az amylalkoholból, a mely semmilyen pálinkából, s igy a cognacból sem hiányzik, ötször kisebb mennyiség is halálos.

Ne gondoljuk azonban, hogy a testnek bármely szervét is megkiméli, hiszen plazma méreg, mely *egy sejten sem haladhat át nyomtalanúl.* Mindjárt a gyomorban is ugyancsak alapos pusztítást visz véghez, ott ugyanis vérbőséget okoz (melegség érzése a gyomorban közvetlenül a lenyelése után), s az emésztéshez szükséges gyomornedv túltermelését eredményezi, s ezért az emésztést gátolja. *(Linossier, Blumenau* 1890.[1]) továbbá a fehérjét is elbontja, s így keletkezik az alkoholisták nehéz gyomorhurutja. Kevés rendes ivó van, a kinek ne volna baja a gyomrával.

A gyomorból a vérbe felszívódva hálás tere nyilik az ujabb tevékenységének. A vérben és a véredényekben valóságos orgiákat űl. A véredények kezdetben csak a falaik ruganyosságát veszitik el és kitágúlnak, ha azonban gyakrabban veszünk magunkhoz alkoholt pl. a mértékletes ivó is naponkint úgy, hogy a hatásai is mindinkább növekednek, a baj állandósul, chronikussá válik, amint az orvosok mondják, a pusztítás is tovább és tovább terjed[2]) a véredények tágulása állandó lesz (Krampfader), az erek elmeszesednek.

Általánosan ismeretes, hogy az érelmeszesedés a mértékletes ivóknak is állandó betegsége. Az ú. n. nagy ivóknál még nagyobb a rombolás, a véredények meg is repedhetnek, s ha ez az agyban történik, a gutaütés áll be. Tudjuk, hogy igen sok alkoholistának okozza hirtelen végét a gutaütés. Magának a vérnek vegyi összetételét is megváltoztatja a szesz élvezete, a vörös vértestecskék összezsugorodnak tőle, s veszitenek hämoglobin tartalmukból, *(Berkley, Friedenwald)* pedig ez a vér legfontosabb alkotó része, de egészen fel is oldódhatnak a vörös és szétesnek a fehér vértestecskék *(Evelyn).* Idegen anyagok kerülnek a szeszes italoktól, különösen a sörből a vérbe, a mi betegségeket okoz, pl. a köszvényt.[3])

Mivel az alkohol a test összes nedveinek vegyi alkotását megváltoztatja, azért az alkoholizmus átöröklődik.

Ha tehát semmi egyéb kártékony hatása nem volna az alkohol

[1]) Az egyes tételek után álló név az illető igazság legelső felfedezőjének a neve. A kisérleteik leirása igen messzire vezetne, sőt még a különböző hatások részletezésére sincs terünk. Minden egyéb idézet helyett csak a T. f. A.-ra utalunk.

[2]) „A távolhatási tünetek egyenlőek bármily szeszes folyadék huzamos használatára fejlődik is ki az idült mérgezés" mondja *Bókay* i h. 842. o.

[3]) L. pl. *Dr. Hochhalt Károly* cikkét a köszvényről a *Belgyógyászat Kézikönyvében* II. kötet p. 434. Különben alig van betegség, amelynek okozói között nem szerepel az alkoholizmus, amiről bármily orvosi mű futólagos átlapozásával is meggyőződhetünk.

élvezetének, minthogy a vér összetételét megváltoztatja, már akkor is kerülnünk kellene a használatát, mert főleg ez a hatása teszi örökölhető betegséggé az alkoholizmust.

E tekintetben veszélyesebb is mérsékelt mennyiségű alkoholnak a szervezetbe való rendszeres bevitele, melynek a magában véve csekély hatásai idővel összegeződnek, mert a szervezet akkor kap ujabb alkohol mennyiséget, mikor az előbb élvezettnek a pusztítását még nem heverte ki, mint az igen ritkán megivott nagyobb mennyiségű alkohol, ha az részegséget nem okozott.[1])

A vér azonban tulajdonképen csak az útja az alkoholnak, amelyen keresztül a különböző szervekhez jut. Talán nincs is szerv, a mely ne mutatná romboló hatását, s itt nem is lehet célom, hogy ezeket mind felsoroljam — a kimutatásukkal sok ezer kötetnyi nagy irodalom foglalkozik — itt csak a legfeltünőbb hatásokat akarom felemlíteni.

Lássuk legelőször az idegrendszerre, az agyra és az értelemre gyakorolt befolyását, a mely leginkább jellemzi az alkoholt mint mérget. A gyógyszertanok rendesen az ideg és agymérgek (bóditó szerek) között szokták az alkoholt tárgyalni.[2]) Néhány pillanattal a bor stb. megivása után már az agyban van az alkohol. Boncolások alkalmával ott találhatni az agy gyomrocskákban az absolut alkoholt. Erről minden boncoló orvos tanuskodhatik. Agyunknak ép legkifejlettebb részét a nagy agykéreget támadja meg leginkább, pedig tudjuk, hogy ennek az épvoltához vannak a legfőbb lelki és értelmi működések kötve, azért ez a hatása a legfontosabb, úgy orvosi, mint gyakorlati szempontból. Kezdetben néhány percig élénkebb a szellemi tevékenység, jókedvre derit, felszabaditja a képzeletet, a mely játszva csap át ilyenkor egyik tárgyról a másikra. (Az összefüggő, logikus gondolkodást azonban kezdettől fogva megnehezíti). Ennek a hatásnak a felületes felfogása okozta az alkohol élvezetének oly nagy mértékü elterjedését, ez segitette diadalútjához, melynek menetét a tönkre tett existenciák milliói jelzik. Ez az állapot rövid ideig legfelebb 25—30 percig tart — s ha többet nem iszunk az álmosság és lehangoltság, ha pedig még iszunk az ú. n. mámor, a részegség következik, a mikor már az öntudat megszünt, vagy elhomályosodott, ilyen-

---

[1]) L. pl. *Bókay:* I. k. p. 838.

[2]) L. pl. *Moelle* : *Lehrbuch d. Arzneimittellehre* 1893, melynek nagy hasznát vettem ezen dolgozat megirásánál. Egyik szakaszát pár sorral alább szószerint idézem. Munkámban egyáltalán könnyen érthető célzattal inkább általános orvosi műveket idézek, mint alkoholellenes irányzattal megirt monographiákat. Igaz ugyan, hogy ez utóbbiak eredményei ma már az orvosi tudomány közkincsei, s az alkohol ellen való küzdelem legbuzgóbb harcosai ép az egyetemi orvostanárok. A budapesti egyetem orvoskari tanárai majdnem kivétel nélkül teljes abstinensek.

kor az ivó legbensőbb titkait leplezi le idegenek előtt; nagy dolgokat tervez, mialatt még csak egyenesen sem tud állni vagy összefüggően beszélni. A részeg ilyenkor már a mozgásszerveinek sem ura, a mi arra mutat, hogy a mérgezés ezalatt igen előhaladt az agyban. Miután a nagy agykérget bejárta az alkohol; a kis agyvelőbe kerül, a mely a mozgás, a járás szabályozója, ezért tántorog a részeg.

Az alkohol további útjában is mindenütt erős chemiai hatást gyakorol az agysejtekre. A kis agyból a medulla oblongatába, a nyúlt agyba és a gerincvelőbe jut, a mozgások rendes coordinatiojának megszünése jelzi, hogy mikor kezdődött ezeknek a megtámadása. Ezen tünemények még tartanak, mikor a nagy agyban beállt bénulások, a melyek előbb csak álmosságot okoztak, most már az öntudat teljes megszüntére vezetnek. „Az alkohol azokat a sejteket kezdi ki, a melyekben a gondolkodás székel, tehát a külső érzéki benyomások felvételét és belső reproductiójukat akadályozza meg. Az alkohol befolyása következtében még az agykéreg legkisebb idegcentrumának (gangliumának) specifikus működése is megbénúl. Ha ez a bénulás elegendő ideig tart, vagy ha elég heves volt, akkor *a sejt elhal*, vagyis *azok az affinitások, melyektől a gondolkodás és az öntudat függnek, menthetetlenül elpusztultak.*“ [1])

Végül már a gerincagy s az egész idegrendszer is megbénult, a mikor már reflex mozgások sem válthatók ki a betegből. Ime teljes a részegség, a szív mindgyengébben ver, a lélegzés hörögve megy végbe. A részegség ezen stádiuma olyan mint a chloroform narkosis, — a beteg tényleg bele is halhat. A régi orvosok néha valóban az alkohol narkosist alkalmazták a sebészeti műtéteik alkalmával.

Ha a megivott szesz mennyisége a félliter körül járt, akkor az ivó élete ebben az állapotban a legnagyobb veszélyben forog. „A kórjóslat — írja *Bókay*[2]) — az esetek túlnyomó részében kedvezőtlen, s teljesen rossz akkor, ha a lélegzés centruma meg van támadva.“ Ezt a beteget az orvosi tudomány már meg nem mentheti. „A halál minden esetre fulladási, a lélegzés centrumának hűdése az előbbi, s a sziv megállása csak másodlagos tünet.“[3]) Gyermekeknél már *három kanál* pálinka *előidézheti ezt az állapotot.*[4]) Ne higyjük azonban, hogy idáig csak ritkán kerűl a dolog. Ellenkezőleg! Az akut alkohol mérgezésnek majdnem annyi ember esik áldozatúl, *mint az összes többi méregnek együttvéve!* (még a gyufaoldatot és a marólúgot sem véve ki.[5])

---

[1]) L. *Binz* cikkét az i. h. *Realencyklopädie* stb. I. kötet 295. lap.
[2]) I. h. 840 o.
[3]) U. ott.
[4]) U. ott 837 o.
[5]) L. u. ott 548 o. *Vámossy* táblázatát.

A szeszes italoknak az értelemre gyakorolt hatását igen sok kutató tanulmányozta. *Kraepelin* kisérleteinél kitűnt, hogy a kisérleti egyének $^3/_4$ liter sör megivása után nem tudtak már értelmesen felolvasni,[1]) számsorozatoknak, verseknek könyv nélkül való tanulása igen nehezükre esett, a szorzásokat pedig már $^1/_4$ liternél — tehát egy közönséges sörös pohárnál — kevesebb sör megivása után is elvétették.

Más kutatók[2]) (pl. *Ach, Rüdin, Malyarevszki, Gley, Richet, Ridge, Kellog, Aschaffenburg* stb. stb.) kimutatták, hogy összes érzékeink pontossága jelentékenyen csökken, valamint az emlékezetünk is igen meggyöngül és hogy az összefüggő gondolkodásban az associatio és apperreptioban nagy zavarok állnak be. Érdekes példát emlitett erre egy helybeli kollégám,[3]) a ki egyetemi hallgató korában egy kis fiú mellé került nevelőnek, hogy a javitó vizsgálatra előkészitse. Délelőtt valahogy csak ment a tanulás, de délután nem lehetett a gyerekkel birni. A gyermek minden délben kapott egy boros pohárnyi — legfelebb 1 deci lehetett — bort. A fiú állandó hanyagsága miatt a nevelő büntetésből egy hétre eltiltotta a borivástól. S ime ezen a héten már délután is lehetett a gyermekkel beszélni. Túl okos a fiú persze most sem volt — s úgy gondolom ebben nagy része lehetett a rendszeres borivásnak, de a javulás, különösen a hét végén határozottan észrevehető volt. A bor állandó megvonásába a szülők nem akartak beleegyezni, mert azt hitték, hogy gyermeküknek szüksége van a borra, hogy megerősödjék — lesz még rá alkalmam, hogy erre az alaptalan babonára visszatérjek — s rövid idő mulva kollegám tényleg hiábavalónak tartva a délutáni tanulást, abbahagyta.

Hogy az alkohol hatásai az idegcentrumokról, magukra az idegekre is kiterjednek, az már szinte természetes. Plazmaméreg lévén, főleg az ideganyagot bántja, s számos betegséget okoz, melyek közül csak az ú. n. idegességet (neurasthenia = ideggyengeség) említem, a mely fiatal embereknél többnyire alkoholikus eredetű, de majdnem mindig éjjeli kícsapongások okozzák.

„Az idült alkoholista minden nemesebb érzésből kivetkezett, önző, lasciv, féktelen indulatú, jellem- és akaratgyenge egyén, kinek emlékezete s apperceptiója hova-tovább gyengűlvén, az eleinte elmegyenge ember idővel valósággal elbutul.“[4])

De az alkohol okozta zavarok „nem szorítkoznak pusztán az alko-

---

[1]) T. f. A. p. 93. (L. *Kraepelin: Ü. d. Beeinflussung einfacher psychischer Vorgänge durch einige Arzneimittel. Jena,* 1902. 6 M 50.)

[2]) T. f. A. p. 93.

[3]) Az irodalomban sok hasonló példára bukkanunk, l. pl. a 4-ik oldalon idézett két iratot.

[4]) *Bókay* 844. oldal.

hol hatásnak úgy látszik legkönnyebben hozzáférhető ideganyagra, hanem az összes nyákhártyákra, mirigyekre és izmokra kiterjednek. Az emésztő csatornának chronikus hurutja fejlődik ki és ennek következtében a ki nem elégítő táplálkozás vérszegénységre és testi elsatnyulásra vezet. De ezek nem akadályozzák a zsírképződést, sőt ellenkezőleg az alkoholistáknak hajlamuk van az elhízásra. Ez a látszólagos ellenmondás könnyen megmagyarázható: az alkohol mint könnyen égő anyag megvédi a táplálékkal mindenesetre bevitt, s a szervezetben képződő zsiradékot az elhasználás elől.[1])

„Ezzel a hájlerakodással egyidejűleg indúl meg a szerveknek, a májnak, a veséknek, a szívnek és más izmoknak, az agysejteknek stb. valódi elzsírosodása. A sokféle ideges zavar közül az amblyopia,[2]) a reszketés, az emlékezet és akarat gyengesége s az erkölcsi elzüllés a jellemzők. A chronikus alkoholizmus lefolyása közben néha akut agyingerlésekre kerül a sor, a melyeknek jeleit (álmatlanság, hallucinációk, remegés) delirium tremens név alatt foglalják össze. A delirium kitörését előmozdítják a heves lelki benyomások, kicsapongások, az operativ beavatkozás és a megszokott ingerlő szerek hirtelen elvonása.

„Ha az alkoholista nem megy tönkre, mint ez a legtöbbször történik gutaütésben, májcirrhosisban, vagy más intercurrens betegségben és ha öngyilkos sem lesz, akkor paralitikus hülyeségben pusztúl el.“[3])

Az itt felsoroltakon kívűl az alkoholnak még számos egyéb gyilkos hatása is van. A szívkamarák (különösen a bal) kitágulnak, főleg a sörivóknál *(Bauer, Bollinger)*. Ez a hires müncheni betegség a „Bierherz“, az „alkoholszív“, mely az összes müncheni halálesetek 43%-át okozza.[4])

A máj és vese sem viszik el szárazon. A máj összezsugorodik (májcirrhósis, a németek úgy hivják „Säuferleber“ „ivó mája“), az ismert vizibetegség, a mely csakis ivókat támad meg, a cirrhosisnak egyik kö-

---

[1]) Ezen kívűl még két ok mozdítja elő az elzsírosodást. U. i. „az alkohol . . . a protoplasma életműködéseit károsan befolyásolja, s ekként az anyagforgalmat lassítja,“ tehát a zsir felhasználására nem kerül a sor. (L. *Dr. Hochhalt* K. cikkét az elkövéredésről az idézett *Belgyógyászati Kézikönyv* II. k. 303. oldalán). A másik ok pedig az, hogy az alkohol a vörösvértestecskéket megtámadja, elpusztítja, illetve hämoglobin tartalmuktól megfosztja, s az így keletkezett vérszegénység az oxydálási folyamatok lassúlását vonja maga után, s ez előmozdítja az elhájasodást. (L. *Hochhalt* u. o. p. 307.)

[2]) Amblyopia alatt többnyire ideges természetű szemgyengeséget értünk, mely idővel a látóideg teljes elsorvadására vezethet. A bajt rendesen narkotikus szerek élvezete okozza pl. alkohol, dohány, morphin stb. A beteget sokszor kínzó látomások gyötrik.

[3]) *Moelle:* I. mű, 429-ik oldal.

[4]) *Kronecker* figyelmeztetett rá, hogy a typhus bizonyos súlyos alakját jóformán kizárólag ebben a betegségben szenvedők kapják meg. (L. az *Eulenburg*-féle *Realencyklopädie* 24-ik, ill. *„Encyklopädische Jahrbücher d. gesammten Heilkunde“* II-ik kötetének 3-ik lapját).

vetkezménye. Qui vivit in vino, moritur in aqua mondja a latin közmondás. A vesére már csak azért is nagy hatással van, mert hisz rajta keresztül hagyja el a szervezetet, s benne a cukorbetegséget okozza. Vese zsugorodásban (*Bright*-féle kór) az ivók 99%-a szenved. Említésre méltó továbbá az a súlyos és „jellemző“ fogfájás, a melyet a savanyú bortól kapni, s a melyet alig kerűl el valaki.[1]) De ez a gyászos sorozat majdnem végtelen.

Valamennyien ismeritek a nagy ivók vörös orrát, tudjátok hogy az alkoholisták, ha „mértékletes“-ek is, könnyebben esnek áldozatúl a fertőző betegségeknek, . . . de nem folytatom tovább. Hiszen elmondhatjuk általában úgyis, hogy nincs az egész szervezetben egy élő sejt, a mely ne szenvedne a megivott alkoholtól.

Hogy van az, hogy ezen rettenetes hatásai dacára mégis sok szülő adja ezt a mérget legdrágább kincsének, gyermekének is, kinek fejletlen gyenge testében kétszeres pusztitást visz véghez!

Ennek oka az, hogy sok szülő, és a mi még sajnosabb sok orvos is azt hiszi, hogy a szeszes italok táplálnak, erősitik és fölmelegitik a szervezetet.[2])

Mind a három állitás téves!

Az alkohol egyáltalán nem állja meg a helyét mint tápszer,[3]) mert igaz, hogy a sör árpából készül, de a tápláló értékének $^4/_5$ része már meg van semmisítve, tehát a kenyérnél ötször drágább, sőt még az is, a mi elég a szervezetben nem járul hozzá a test felépitéséhez, erejének növeléséhez; sőt az ujabb vizsgálatok szerint az alkohol elégett részeivel együtt a test táplálására szükséges anyagok, fehérje félék is eltávoznak a szervezetből. Az alkoholról azért hitték, hogy táplál, mert elégésénél sok meleget fejleszt és mivel a kik használták, tényleg meghiztak. Csakhogy ez utóbbi mint láttuk, inkább kóros tünet, s az ilyen, a sörivás folytán elhájasodott emberre azt mondja az orvos, hogy „rosszúl táplált.“[4]) A mi pedig az égés meleget illeti,[5]) a csukamájolaj égés melege

---

[1]) *Bókay* 843. o.

[2]) A nemzetgazdászok pl. *Hilty* berni egyetemi tanár úgy találják, hogy ez a balhit eloszlófélben van. (L. a berni alkohol ellenes egyesületben 1904 okt. 22-ikén tartott előadásának 7-ik lapját.) Az iskola emberei azonban nem ily optimistikusak. L. pl. a 4-ik oldalon idézett két füzetet. Magam is többször hallottam már ezt a dajka mesét.

[3]) Ezt már régebben megállapitották. *Perrin* számos kisérletének eredményeképmár 1865-ben kimondhatta a tételt, hogy „*l'alcool . . . n'est pas donc un aliment*“ (az alkohol tehát nem tápszer). L. *Binz* idézett referatumát Realencyklopädie I. p. 216. *Binz* véleménye a *Perrin*-étől némileg eltér, de az ujabb kutatások *Perrin*-nek adnak igazat.

[4]) *Bókay*, 843. o.

[5]) Az ujabb élettani vizsgálatok különben is megmutatták, hogy az égésmeleg befolyása valamely anyag táplálóerejére igen csekély.

még nagyobb, kitünően táplál és könnyen is emészthető. Vérszegény beteg gyermekeitek erősitésére táplálására tehát csukamájolajat adjatok, ne sört vagy vörös bort!

Az alkohol nem is erősit, csak mint izgató szer a fáradság subjectiv érzését rövid időre megszünteti, hogy a visszahatás azután annál nagyobb legyen. Az orvos tehát adhatja, ha arról van szó, hogy az igen kimerült beteget lehetőleg azonnal felélesszük, de csak ha pillanatnyi hatást akarunk elérni, mert rendszeres erősitő kúrára teljesen alkalmatlan. Ép úgy miként a korbáccsal, vagy a sarkantyúval is erejének végső megfeszitésére birják a lovat, de senkinek se jutott még eszébe, hogy beteges gyenge lovát ütlegeléssel erősitse. A tapasztalt turista, még ha különben iszik is, kirándulásain soha sem él alkohollal, hanem, ha erősitő szerekre van szüksége tejet, levest, csokoládét vesz magához. Kirándulásokon egyáltalán nincs jobb ital a tejnél!

Hogy az alkohol általában sem erősitheti a szervezetet, az az eddigiekből is kitünik, hiszen minden tekintetben gyengiti az ellenálló képességünket, ezért kaphat az alkoholista sokkal könyebben fertőző betegségeket.

Az pedig, hogy az alkohol melegitené a test belsejét egyenesen mesebeszéd. Sőt! Ennek ép az ellenkezője igaz! Eddigelé a legmélyebb testhőmérsékletet ép az alkohol mérgezésben észlelték. Azért fagynak meg olyan gyakran a részegek. A hamburgi klinikára egyszer behoztak egy részeg embert, a ki néhány óráig a hóban feküdt. Hőmérséklete 24° C volt és csak 24 óra mulva emelkedett a rendes 37 fokra. Ennél mélyebb hőmérsékletet még egy ember sem élt túl.[1]) Az alkohol Angliában és Franciaországban igen kedvelt lázellenes szer, ujabban nálunk is használják, 1 deciliter cognac (a miben körülbelül 40 gramm absolut alkohol van) a lázat 0·5 fokkal sülyeszti.[2]) Az alkohol úgy látszik igen jó lázellenes szer, a lázbeteg nem igen részegszik le, a rendesnél jóval nagyobb adagokat elbir, és a paralytikus állapotnak is van haszna, mert a betegnek szüksége van az alvásra.

Egészen alaptalan tehát az a vélemény, hogy a reggel megivott pohár pálinkának melegítő hatása van. Ép ellenkezőleg! Gondoljunk csak *Nansen*-nak az expeditiójára. *Nansen* és emberei semminemű szeszes italt nem ittak, míg elődei szükségesnek tartották a pálinkát, hogy a fáradságot és a sarki hideget kibírhassák. S ime! mi volt az eredmény?

---

[1]) L. *Binz*: Realencyklopädie I. p. 307.

[2]) L. pl. *Moelle:* I. mű, *Binz* J. mű 301—304. oldalak vagy a typhusról szóló cikkek gyógytani részét pl. a Realencyklopädieben stb. stb. A modern orvos azonban csak ritkán használja. A hidegvizkúra jóval biztosabban hat, s a mi fő, sokkal ártalmatlanabb. L. bármely orvosi kézikönyv megfelelő helyein.)

Az, hogy noha *Nansenék* expeditiója állott a legkevesebb tagból, mégis az ő tudományos eredményeik felülmulták az összes eddigi expeditiókét, s hogy míg a többi kutató emberei majdnem kivétel nélkül megkapták a skorbutot,[1]) addig *Nansenéi* közül, a kik nem gyengítették szervezetük ellenállási képességét mesterségesen, egy sem!

De az alkohol nemcsak az egyént rombolja le, egész nemzedékekkel érezteti káros hatását. A könnyü alkoholista szülők gyermekei már nagy ivók lesznek. *Demme*[2]) statisztikája szerint az abstinens családok gyermekeinek 80—90% testileg és szellemileg normális, míg az alkoholista szülők gyermekeinek csak 18%-a az, mit különben minden tanító és tanár saját tapasztalatából tud. A gyermekhalandóság (2—5 év között) még a mértékletes családoknál is több mint másfélszeres, ha az abstinensekével hasonlítjuk össze. *Bunge,* az alkohol hatásainak hires kutatója közli a következő adatokat.[3])

Abstinensek és nem rendszeres ivók gyermekeinek 9%-a tüdővészes, 4% idegbajos.

Mértékletes ivók (naponkint 1 liter bornál kevesebbet fogyasztók) gyermekeinek 11%-a tüdővészes, 6%-a idegbajos; mértékletlen ivóké (napi egy liter boron felül) tüdővészes 17%, iszákosokéi: tüdővészes 22%, idegbajos 25%.

(A felnőtteknél is. A német betegsegélyző pénztárak adatai szerint a 18—70 év között lévő ember esztendőnkint átlag egy hétig betegeskedik, ha abstinens, három hétig, ha nem abstinens.)

Legraine táblázata szerint[4]) a mértékletes szülők gyermekei már nagyobb ivók, akut agymérgezésekkel, a kik már megkapják a delirium tremens enyhébb alakjait, a harmadik generáció tagjai pedig már születésüktől fogva terhelt emberek, akik többnyire a dolgozatunkban felsorolt súlyos chronikus betegségek valamelyikében pusztulnak el, pedig a nagyszüleik csak mértékletes ivók voltak! „Az alkoholista ivadéka testileg satnya, gyakran epileptikus, hülye vagy szintén alkoholista; az alkoholisták harmadik nemzedéke rendszerint kihal“ — írja *Bókay.*[5]) Egész néptörzsek haltak

---

[1]) A skorbut egy általános táplálkozási zavaron alapuló betegség, mely régebben igen gyakori volt, s főleg az egészségtelen életmód okozta. A vitorlás hajók korában majdnem minden hajó legénysége szenvedett tőle. Alkoholisták könnyebben kapják meg mint az abstinensek. (Lásd például *Csatáry* cikkét a *Belgyógyászat Kézikönyve* II. kötet, 153. lapján).

[2]) *Dr. Demme*: *„Ü. d. Einfluss d. Alk. auf d. Organismus d. Kindes.“* Stuttgart. Igen sokszor idézik.

[3]) L. pl. T. f. A. p. 98.

[4]) Idézve pl. T. f. A. 108-ik oldal.

[5]) I. mű, 847. lap.

ki a pálinkaivás révén, míg az abstinens törzseken semmiféle furfang sem fog ki.

Szülők! Ha igazán gondját akarjátok viselni gyermekeiteknek, ne engedjétek meg, hogy fiatok az alkoholizmus rabja legyen! Gondoljátok meg, hogy mekkora fájdalmat okoz, ha látjátok, hogy fiatok, jó fiatok, büszkeségtek, a kitől elvárjátok, hogy aggkorotok sivár napjait megaranyozza, mint sülyed fokról-fokra, mint hal ki lelkéből lassankint minden nemes indulat, hogy csak a cimborák iránt érdeklődjék, s csak az asztalnál érezze magát jól! Ne hagyjátok, hogy ennyire jusson a dolog! Csirájában kell a bajt elfojtani, mert ha valaki már egyszer áldozatúl esett a molochnak, akkor akaraterő nélkül nincs visszatérés, pedig az akaraterő minden csepp alkohollal, a melyet magunkhoz veszünk gyengül. Ép azért óvjátok meg az első pohártól gyermeketeket, hogy könnyelműn kockán ne forogjon a szülők és nevelők közös ideálja, minden nevelés legfőbb célja, melyet ezekkel a szép szavakkal fejezhetni ki:

A vallás-erkölcsösség jellem-ereje!

Meteorológiai megfigyelések az 1906. évről.

Ungvár földrajzi hosszusága 39⁰ 58' Ferrótól; szélessége 48⁰ 36'; tenger feletti magassága 135 m.*

Hónap	Léghőmérséklet Celsius fokban										Hőmérséklet[2]		Maximum hőmérő[2]		Minimum hőmérő[2]		A hőmérséklet abs. ingadozása
	7 óra reggel	2 óra délután	9 óra este	Közép: Közvetlen észlelés szerint	Közép: Valódi 24 órai	Maximum[1]	Nap	Minimum	Nap	A hőmérséklet ingadozásai	Maximumának közepei	Minimumának közepei	Maximuma	Nap	Minimuma	Nap	
Január	—3.6	—0.7	—2.6	—2.3	—2.5	3.2	7 és 9	—11.8	1	15.0	0.5	—5 5	4.3	19	—14.5	1	18.8
Február	—1.8	3.2	0.4	0.6	0.4	13.0	28	— 7.2	1	20.2	4.2	—2.8	13.3	28	—10.0	2	23.3
Március	1.8	6.6	3.1	3.9	3.8	17.4	23	— 3.3	4	20.7	8.2	0 5	18.2	24	— 3.7	14	21.9
Április	7.3	17.5	10.6	11.8	11.4	25.2	13	— 1.8	1	27.0	18.7	4.5	26.3	13	— 2.8	4	29.1
Május	13.6	22.1	15.1	16.9	16.4	27.5	11	8.8	2	18.7	24.1	10.3	29.0	17 és 25	6.2	2	22 8
Június	16.2	22.7	17.1	18.7	18.3	32.0	29	10.4	4	21.6	24.8	12.9	32.5	29	6.5	4	26.0
Július	17.8	24.6	18.9	20.5	20.1	30.7	6	12.9	23	17.8	26 3	14.7	31.0	14	9.0	23	22.0
Augusztus	14.7	22.9	16.3	18.0	17.7	32.7	4	8.8	29	23.9	24.9	12.4	33.5	4	6.2	29	27.3
Szeptemb.	10.7	17.9	12.8	13.8	13.6	29.2	6	— 0.6	27	29.8	19.4	9.3	30.2	4	— 1.5	28	31.7
Október	5.5	14.3	7.6	9.1	8.8	22.6	18	— 2.8	28	25.4	15.6	4.2	23.6	18	— 3.3	29	26.9
November	5.6	9.5	7.3	7.5	7.4	17.6	8	— 3.8	15	21.4	11.2	4.1	19.0	7 és 8	— 4.2	15	23.2
December	—2.4	—0.2	—1.9	—1.5	—1.6	6.8	1	—10.8	22 és 31	17.6	1.6	—4.1	9 6	1	—11.5	31	21.1
Évi	7.1	13.4	8.7	9.7	9.5	32.7	Aug. 4	—11.8	Jan. 1	44.5	14.9	5.0	33.5	Aug. 4	—14.5	Jan. 1	48.0

*) Ezen magasság a légsulymérő alsó felszinére vonatkozik.

Az [1] jelzett adatok a naponkint háromszor történő felvétel alkalmával észlelt legnagyobb meleg, illetve hidegre vonatkoznak.

[2] Ezen adatok függetlenül az észlelési időtől, a nap folyamán (24 óra alatt) észlelt legnagyobb meleg-, illetve hidegre vonatkoznak.

Hónap	Légnyomás mm., 0 fokra redukálva 700 +					A légnyomás ingadozása	Páranyomás közép	Nedvesség százalékokban			Csapadék mm.*		
	Közép	Maximum	Nap	Minimum	Nap			Közép	Minimum	Nap	Havi összeg	Maximum 24 ó alatt	Nap
Január	54.2	62.9	15	39.8	8	23.1	3.5	88.3	52	24	47.3	11.6	7
Február	47.7	57.4	1	37.1	9	20.3	3.9	81.3	42	15	24.8	6.2	3
Március	46.2	59.9	6	32.3	13	27.6	4.8	78.2	41	29	91.2	20.2	12
Április	51.3	63.6	4	35.8	30	27.8	7.1	69.2	27	9	35.7	19.2	20
Május	46.5	54.6	8	34.6	17	20.0	10.5	75.8	27	8	47.4	15.7	19
Június	47.6	55.0	28	39.8	1 és 6	15.2	11.6	75.4	30	20	82.9	28.5	3
Július	48.4	54.2	18	42.7	14	11.5	13.2	75.4	36	23	94.4	15.2	10
Augusztus	50.4	58.9	31	43.6	11	15.3	11.4	75.6	35	2	74.4	24.5	4
Szeptemb.	51.5	60.5	27	39.7	12	20.8	9.8	81.3	43	4	80.2	26.6	12
Október	53.3	59.2	10	42.8	4	16.4	7.1	79.6	44	30	10.1	9.5	3
November	51.8	64.8	23	40.7	10	24.1	6.6	83.6	44	14	81.4	27.4	2
December	39.8	67.0	22	28.9	10	38.1	3.6	87.1	55	2 és 5	118.1	29.8	9
Évi	49.0	67.0	Dec. 22	28.9	Dec. 10	38.1	7.7	79.2	27	Ápr. 9 és Máj. 8	787.9	29.8	Dec. 9

*) Ha a leesett csapadék helyén maradna, ily magas vizréteget képezne (a hó felolvadt állapo tban).

Hónap	Közép felhőzet	Napok száma							Széliranyok eloszlása a napontai 3 észlelés alapján									Közép szélerősség
		Csapadékkal		Esővel	Hóval	Jégesővel	Égiháboruval	Viharral	É.	É.-K.	K.	D.-K.	D.	D.-Ny.	Ny.	É.-Ny.	Szélcsend	
		0.1 mm. felül	1.0 mm. felül															
Január	6.7	17	9	2	15	0	0	2	19	14	8	17	10	2	7	11	5	1.8
Február	6.6	12	7	4	8	0	0	0	42	10	2	8	11	0	0	11	0	1.7
Március	6.2	15	13	8	7	0	0	1	45	0	0	31	10	1	1	5	0	1.8
Április	3.6	6	4	6	0	1	3	0	38	31	1	11	4	0	1	4	0	1.8
Május	4.7	12	11	12	0	1	11	0	21	36	7	16	6	3	0	4	0	2.1
Június	5.1	14	13	14	0	1	8	0	2	44	7	24	2	1	2	8	0	2.1
Július	4.9	14	12	14	0	0	5	1	11	48	4	12	1	3	2	12	0	1.9
Auguszt.	3.9	14	13	14	0	0	2	3	7	36	2	22	3	2	3	18	0	2.2
Szept.	6.1	8	7	8	0	0	1	1	5	41	8	22	3	3	3	5	0	2.1
Október	3.1	2	1	2	0	0	0	0	3	47	3	24	1	6	1	8	0	2.3
Novemb.	7.5	12	11	11	1	0	1	1	0	16	0	69	1	1	1	2	0	1.9
December	7.7	15	13	0	15	0	0	0	4	40	0	34	5	1	4	5	0	1.8
Évi	5.5	141	114	95	46	3	31	9	197	363	42	290	57	23	25	93	5	1.9

A hőmérséklet 5 napi közepei.

1— 5 Január	—7.7	6—10 Május	18.5	8—12 Szeptember	17.0
6—10 „	1.2	11—15 „	17.5	13—17 „	11.9
11—15 „	0.5	16—20 „	17.2	18—22 „	13.7
16—20 „	—1.3	21—25 „	16.3	23—27 „	6.5
21—25 „	—5.2	26—30 „	17.6	28— 2 Október	9.3
26—30 „	—5 3	31— 4 Június	14.7	3— 7 „	10.9
31— 4 Február	—2.6	5— 9 „	14.6	8—12 „	8.3
5— 9 „	1.1	10—14 „	16.6	13—17 „	10.8
10—14 „	0.3	15—19 „	22.3	18—22 „	12.2
15—19 „	1.3	20—24 „	20.8	23—27 „	5.5
20—24 „	—0.5	25—29 „	21 4	28— 1 November	6.8
25— 1 Március	4.2	30— 4 Július	19.2	2— 6 „	11.2
2— 6 „	2.7	5— 9 „	20.8	7—11 „	10.8
7—11 „	4.5	10—14 „	23.0	12—16 „	1.9
12—16 „	1.3	15—19 „	20.4	17—21 „	8.4
17—21 „	3.8	20—24 „	19.1	22—26 „	5.8
22—26 „	7.7	25—29 „	20.5	27— 1 December	5.9
27—31 „	3.0	30— 3 Augusztus	21.7	2— 6 „	1.8
1— 5 Április	4.0	4— 8 „	17.8	7—11 „	0.6
6—10 „	11.3	9—13 „	17.0	12—16 „	—2.4
11—15 „	15.7	14—18 „	20.5	17—21 „	—2.6
16—20 „	16.2	19—23 „	17.6	22—26 „	—4.7
21—25 „	12.4	24—28 „	16.5	27—31 „	—3.5
26—30 „	11.1	29— 2 Szeptember	16.9		
1— 5 Május	14.6	3— 7 „	20.8		

1906. junius 1-től az észlelési állomás Szobránc-utca 10. sz. alól a Képezde-utca 3. sz. alá helyeztetett át. Az uj állomás a párhuzamosan végzett barometer megfigyelések alapján 5 méterrel áll magasabban a régi állomásnál. Ezen összehasonlítás folytán az is meg lett állapítva, hogy a régi állomás megjavított barometer adatai az uj állomás barometer adataival minden korrekció nélkül összekapcsolhatók. (Az 1906. január 1-től használt barometer: 1696. számu, Fuess-féle edényes.)

Az uj állomáson használt száraz és nedves hőmérő, a thermograph és minimum hőmérők ugyanazok, a melyek a régi állomáson szolgáltak a megfigyelés alapjául. A maximum hőmérő február közepén ujjal cseréltetett ki, addig a régi állomáson használt szolgált a megfigyeléseknél.

Hogy a hőmérsékleti adatok összekapcsolhatók legyenek és hogy a régi és uj állomás adatai között az eltérés megállapittassék, 1906. junius 1-től december 31-ig megszakítás nélkül a régi és uj állomáson párhuzamosan történtek a leolvasások. A régi állomáson a leolvasás céljára az 1901. julius 31-ig használatban volt 360. sz. száraz hőmérő szolgált, melynek hibája a most használatban lévő 1214/10. számu Fuess-féle hőmérőhöz viszonyítva még 1901-ben teljesen meg volt állapítva. Ezen hiba tekintetbe vétele mellett a régi és az uj állomás középhőmérsékletei között a következő eltérés találtatott. A régi állomás középhőmérsékletének eltérése az uj állomásához képest a következő:

	7^h	2^h	9^h	közép
Január	+0·19	+0·05	+0 04	+0·09
Február	+0·17	—0·12	+0·09	+0·04
Március	+0·21	—0·20	+0·20	+0·07
Április	+0 29	—0.47	+0·26	+0 03
Május	+1·00	—0·36	+0·11	+0·25
Junius	+0·89	—0·27	+0·17	+0·26
Julius	+0·31	—0.27	+0·10	+0·05
Auguszt.	+0·31	—0·87	+0·46	—0.03
Szept.	+0 58	—0·29	+0.19	+0·16
Október	+0·12	—0·57	+0·23	—0·07
November	+0·05	—0·01	+0·08	+0·04
December	+0·24	+0·23	+0·27	+0·25
Évi	+0 36	—0·26	+0·18	+*0.09*

vagyis a régi állomáson a hőmérő reggel 7 órakor átlag 0·36, este 9 órakor 0·18 fokkal állott magasabban, délben 2 órakor pedig 0·26 fokkal állott alacsonyabban, mint az uj állomás hőmérője. Az évi közép érték mindössze 0·09 fokkal mulja felül az uj állomás évi középértékét.

A csapadék mérésére az uj állomás két uj középnagyságu (25 cm.

átmérőjü) felfogó edénnyel szereltetett fel. Az ombrograf ugyanaz maradt.

A szél irányát és erejét jelző készüléket a régi állomásról hoztuk át.

1906. október 1-től kezdve az állomás Jordán-Fényi—féle napfény autograffal szereltetett fel, mely a gimnázium igazgatójának szives engedelmével, mint e városban legalkalmasabb helyen, a gimnázium épület tetején egyik szellőztető kémény csucsán nyert elhelyezést.

* * *

Róna Zsigmond, a központi meteorológiai intézet aligazgatója, 1871. január 1-től 1900. december 31-ig terjedő adatokból a használatban lévő hőmérők hibáinak tekintetbe vételével kiszámította Ungvár középhőmérsékletét. Ezen középértékek számításba véve a régi és uj állomás közötti fentebb közölt eltéréseket, az uj állomásra nézve a következők:

jan.	febr.	márc.	ápr.	máj.	jun.	jul.	aug.	szept.	okt.	nov.	dec.	évi
—3·1,	—1·4,	3·6,	10·2,	14·7,	17·8,	19·9,	19·0,	14·8,	10·3,	3·9,	—1·6,	*9·03.*

Az 1906. év hőmérsékletének eltérése a most közölt 30 évi középértéktől a következő:

jan.	febr.	márc.	ápr.	máj.	jun.	jul.	aug.	szept.	okt.	nov.	dec.	évi
+0·8,	+2·0,	+ 0·3,	+1·6.	—2·2,	+0·9,	+0·6,	— 1·0,	—1·0,	— 1·2,	+3·6,	+0·1,	+*0·7.*

Ezen sorozatból kitünik, hogy az 1906. év augusztus, szeptember és október hónapok kivételeivel melegebb volt a normálisnál. Főképen a november, mely 3·6 fokkal volt melegebb, mint a harminc évi középérték. Ily meleg november 1833. év óta, amióta az észleletek itt folynak, csakis 1836., 1839 és 1872. évben fordult elő.

Az év legmelegebb napja augusztus 4-ike, 24·5 fok középhőmérséklettel. A max. hőmérő által jelzett legnagyobb meleg 33·5 fok augusztus 4-én. A legmelegebb időszak: julius 30-tól augusztus 3-ig terjedő időre esik, 21·7 foknyi öt napi középhőmérséklettel.

Az év leghidegebb napja: január 1. —10·5 fok középhőmérséklettel. A minimum hőmérő —14·5 fokkal január 1-én állott a legmélyebben. Az év leghidegebb időszaka január 1 és január 5 közé esik, —7·7 fok 5 napi középértékkel.

A csapadék évi mennyisége 18 mm-el haladja felül a rendes átlagot. Legnagyobb eltérés mutatkozik október hónapban, melynek csapadék hiánya 75 mm-t tesz ki. A csapadékos napok száma: 141, a mi 12-vel kevesebb az átlagos értéknél. Legnagyobb csapadék mennyiség december 9-én volt: 29·8 mm. Havas csapadékos nap volt: 46. Esős: 95. Jégeső 3-szor volt (április 17. május 22. és junius 3-án, ez utóbbi alkalommal mogyoró nagyságú, zivatarral kapcsolatban) Égi háboru volt 31 napon. Első április 16-án. Utolsó november 10-én. Utolsó havazás volt: március 21-én. Először pedig szeptember 26-án (nehány pehely), azután

pedig november 12-én havazott (inkább havas eső.) Utolsó tavaszi fagy (—0·5 fok) április 6-án. December 9-én reggel 7 órától december 10-én reggel 7 óráig a barometer 24 mm-t esett. Julius 6-án délelőtt 9 órakor szivárvány szinű napudvar.

Az elmult 1906—1907. tél emlékezetes marad egyrészt szigorusága és állandósága, másrészt óriási hórétege folytán, mely alatt azonban a föld nem volt befagyva. A tél közép hőmérséklete: —3·5 fok, a mi 1·5 fokkal alacsonyabb a normális értéknél. A december majdnem normális. A január középhőmérséklete 1·8 fokkal, a február 2·6 fokkal állott mélyebben a normális mértéknél. A tél leghidegebb napja: jan. 21-ike, —16·7 középhőmérséklettel. A leghidegebb időszaka: január 20. és január 25-ike közé esik. Legmélyebben állott a minimum hőmérő: január 24-én, —21·5 fokkal. De emlékezetes marad az ez idei március is, melynek középhőmérséklete —0·3 fok (normális érték 3·6 fok). Március 18-ig két nap kivételével a középhőmérséklet, 28-ig pedig a reggel 7 órai hőmérséklet mindég a zérus alatt maradt. Ilyen hideg március 1833. év óta, a mely időtől az állomás fennáll, csakis az 1845., 1850., 1883. és (valószinüleg) az 1875-iki március volt.

A hóréteg magassága:

dec. 14-én	. . 8 cm.	jan. 19-én	. . 23 cm.
dec. 28-án	. . 32 cm.	márc. 1-én	. . 60 cm.
jan. 2-án	. . 30 cm.	márc. 14-én	. . 50 cm.
jan. 12-én	. . 15 cm.	április 1-én elolvadt.	

Az Ung be volt fagyva 1906. december 22-től, 1907. január 4-ig. Azután január 20-tól március 23-ig. A jég március 23 és 25. között minden zajlás nélkül ment el.

Az Árki-hegy havas volt 1906. szept. 26-án délelőtt. Azután 1906. december 5-től 1907. május 2-ig (rendesen április 12. körül tünik el a hó.)

1907. jan. 8-án este 6—8 óra között szokatlanul erős köd volt.

1907. jan. 24-én a barometer *778·9 mm.* magasan állott. Az ungvári észlelő állomáson a barometernek eddig feljegyzett legmagasabb állása, 773·8 mm. volt: 1882 január 15-én.

1907. január 9-én gyenge ólmos eső volt.

Nem mulaszthatom el, hogy ez alkalnmmal e helyen ki ne emeljem az észleletek vezetésében elődöm, *Pogány* Gyula főgimnáziumi tanár érdemeit, aki 1885. január 1-től 1905 december 31-ig buzgó odaadással vezette ezen ungvári, az ország legrégibb észlelő állomását. De kötelességemnek tartom a magam részéről is legmélyebb köszönetemet nyilvánítani előtte azért a szivességeért és ügybuzgalmáért, melylyel engem az észleletek vezetésébe beoktatni és útbaigazítani szíves volt.

GULOVICS TIVADAR.

ISKOLAI KÖZLEMÉNYEK.

I.

Tanári kar.

1. **Románecz Mihály**, igazgató, a magyar nyelv meg irodalomtörténet s a történelem rendes tanára és a szerb-horvát nyelv meg irodalomtörténet okleveles tanára magyar és szerb tannyelvű középiskolákra képesítve; tanította a bölcselettant a VIII. osztályban, hetenkint 3 órában. Tanít 28 év óta.

2. **Blanár Ödön**, a görög és latin nyelv meg irodalomtörténet rendes tanára, osztályfő a IV. B. osztályban; tanította a latint a IV. B-ben; görögöt az V. és VI-ban, hetenkint 16 órában. Tanít 23 év óta.

3. **Dr. Brujmann Béla**, kórházi főorvos, m. kir. honvéd ezredorvos, az egészségtan tanára; tanította az egészségtant a VII. és VIII. osztályban, heti 1—1 órában. Tanít 11 év óta.

4. **Dr. Fibiger Sándor**, a hittudomány rendes tanára, szatmáregyházmegyei áldozópap, szentszéki tanácsos, a róm. kat. ifjuság hitszónoka, a Mária Kongregáció elnöke, a gimnáziumi segély-egylet őre; tanította a vallástant mind a nyolc osztályban, hetenkint 16 órában. Tanít 23 év óta.

5. **Fülöp Árpád**, a magyar és latin nyelv meg irodalomtörténet rendes tanára, osztályfő a II. A-ban; tanította a magyart a II. A-ban és a VI-ban és a latint a II. A-ban, a görögpótlót a VI-ban, hetenkint 17 órában. Tanít 19 év óta.

6. **Gebé Péter**, a hittudomány rendes tanára, munkács-egyházmegyei áldozópap, pápai t. titkos káplán, szentszéki tanácsos, papfiu-intézeti igazgató, a gör. szert. kat. ifjuság hitszónoka; tanította a vallástant mind a nyolc osztályban, hetenkint 16 órában. Tanít 2 év óta.

7. Gratzer Antal, a német és latin nyelv meg irodalomtörténet okleveles h. tanára, osztályfő az I. A-ban; tanította a latin és magyar nyelvet az I. A-ban, a német nyelvet a IV. A. és a VI. osztályban, hetenkint 17 órában. Tanít 3 év óta.

8. Gulovics Tivadar, a történelem és latin nyelv meg irodalomtörténet rendes tanára, a földrajz-történelem-régiségtani szertár és éremtár őre, a meteorológiai észleletek vezetője, a Gabelsberger—Markovics Gyorsíró Kör vezetője, osztályfő a III. A. osztályban, tanította a III. A. osztályban a magyar, latin nyelvet és történelmet, a VII. osztályban a történelmet, heti 17 órában. Tanít 4 év óta.

9. Haraszthy Gyula, a latin nyelv meg irodalomtörténet és bölcselettan rendes tanára, osztályfő az I. B-ben, tanította az I. B-ben a magyart és a latint, a VII. osztályban a g. p. magyart, a sz. írást az I. A. és B-ben heti 16 órában. Tanít 29 év óta.

10. Dr. Holosnyay Irén, a latin és görög nyelv meg irodalomtörténet rendes tanára, osztályfő a II. B-ben, tanította a magyar nyelvet a II. B-ben, a latin nyelvet a II. B. és VIII. osztályban meg a szépírást, a II. B-ben hetenként 16 órában. Tanít 13 év óta.

11. Horostsák Gyula, a mennyiségtan és természettan rendes tanára, osztályfő a VIII-ban; tanította a mennyiségtant az I. A., IV. A. és B. és VIII. o.-ban, a természettant a VIII. o.-ban heti 16 órában. Tanít 24 év óta.

12. Jaczkovics Sándor, helyettes tanár, munkács-egyházmegyei aldozópap, székesegyházi segéd-lelkész; tanította a ruthén nyelvet mind a nyolc osztályban, hetenkint 12 órában. Tanít 7 év óta.

13. Kocsis Mihály, rendes torna-tanító, a tornaszertár őre; tanította a tornát az I—VIII. osztályban, heti 26 órában. Tanít 1 év óta.

14. Dr. Laudon István, a latin és görög nyelv meg irodalomtörténet rendes tanára, tanította a latint az V. A. és B-ben, a természetrajzot a IV. A. és B-ben, heti 18 órában. Tanít 21 év óta.

15. Mazuch Ede, a magyar és latin nyelv meg irodalomtörténet rendes tanára, a Dayka-önképzőkör vezetője, az önképzőköri könyvtár őre; osztályfő a III. B-ben, tanította a latin, magyar nyelvet a III. B-ben a magyar nyelvet az V. B-ben és a VIII. osztályban, hetenkint 16 órában. Tanít 19 év óta.

16. Márton Nándor, a történelem és földrajz rendes tanára, tanította a földrajzot az I. A. és II. A-ban, a történelmet a III. B., IV. A., V. A. és B. osztályban, heti 18 órában. Tanít 5 év óta.

17. Medreczky István, a mennyiségtan és természettan rendes tanára, okleveles tornatanító, a hangszerek, a természettan-vegytani múzeum és a házi szertár őre, a zenekör felügyelője; tanította a mennyiség-

tant a III. A. és B., V. A. és a VII., a természettant a VII. osztályban, hetenkint 16 órában; az éneket heti 2 órában. Tanít 31 év óta.

18. **Obláth Richard,** a mennyiségtan és a természettan rendes tanára, tanárértekezleti jegyző, az önképzőkör mathematikai osztályának vezetője, az V. B. osztály feje. Tanította a számtant az I. B. és V. B., a rajzoló mértant a II. A. és B., és a fizikai földrajzot a III. B. osztályban, heti 15 órában. Tanít 4 év óta.

19. **Orlowszky Frigyes,** a mennyiségtan és természettan rendes tanára, tanította a számtant a II. A. és B. és a VI-ik osztályban, a rajzoló geometriát az I. A. és B. osztályban, heti 18 órában. Tanít 4 év óta.

20. **Pogány Gyula,** a természetrajz, vegytan és földrajz rendes tanára, a természetrajzi múzeum őre, tanította a természetrajzot az I. A. és B., II. A. és B., V. A. és B. és VI. osztályban, hetenkint 16 órában. Tanít 27 év óta.

21. **Richter László,** a latin és görög nyelv meg irodalomtörténet rendes tanára, nyitra-egyházmegyei áldozópap, osztályfő a VII-ben, a philologiai szertár őre; tanította a latin nyelvet a VII-ben, a görög nyelvet a VII-ben és a VIII-ban és a görögpótló magyart az V-ben, hetenkint 17 órában. Tanít 18 év óta.

22. **Roleizek Mátyás,** a szabadkézi rajz és rajzoló geometria rendes tanára, okleveles tornatanító, a rajzszertár őre; tanitotta a rajzoló geometriát a III. A. B. és IV. A. meg IV. B-ben, a görögpótló rajzot az V., VI., VII. és VIII. osztályban, a szépírást a II. A. osztályban, heti 17 órában. Tanít 6 év óta.

23. **Sirokai Albert,** a bölcselettan s a magyar és a latin nyelv meg irodalomtörténet rendes tanára, osztályfő a IV. A-ban; tanította a magyart és latínt a IV. A-ban, a magyart a IV. B-ben és a görögpótlót a VIII. osztályban, heti 16 órában. Tanít 28 év óta.

24. **Szmetana Péter Emil,** a latin és görög nyelv meg irodalomtörténetből szakvizsgálatot tett h. tanár, osztályfő a VI-ban; tanította a latin nyelvet a VI-ban, a német nyelvet a III. A. és B-ben, hetenkint 16 órában. Tanít 3 év óta.

25. **Valló Albert,** a magyar és német nyelv meg irodalomtörténet rendes tanára, alapvizsgálattal a latin nyelvből, okleveles tornatanító, osztályfő az V. A-ban; tanította a magyart az V. B. és VII. osztályban, a német nyelvet az V. A., V. B., VII. és VIII. osztályban, hetenkint 18 órában. Tanít 11 év óta.

26. **Zánk Gergely,** a történelem és földrajz rendes tanára, tanította a földrajzott az I. B., II. B, és III. A. osztályban, továbbá a történelmet a IV. B., VI. és VIII. osztályban, heti 17 órában. Tanít 10 év óta.

II.

A bevégzett tananyag áttekintése.

I. osztály.

Osztályfő: A-ban: *Gratzer Antal.* B-ben: *Haraszthy Gyula.*

Vallástan. Heti óraszám 2. Tanár a latin szert. kat. ifjaknál dr. Fibiger S.; a görög szertartású kat. ifjaknál Gebé P.

Bevégzett tananyag a róm. kat.-nál: Az apostoli hitvallás, az Isten tíz- és az anyaszentegyház öt parancsa, a ker. igazságok, a szentségek, a szentelmények és az imádság.

Bevégzett tananyag a gör. kat.-nál ugyanaz, mint a róm. kat.-nál.

Magyar nyelv. Heti óraszám 6. Tanár A-ban: Gratzer A., B-ben: Haraszthy Gy.

Bevégzett tananyag: Olvasmányok: A béka meg az ökör. A rászedett farkas. Az isteni gondviselés. Az egerek gyűlése. A kis malac meg a farkasok. A róka meg a favágó. A fürj és fiai. A hólyag, a szalmaszál meg a tüzes üszök. A kivánságok. Többet ésszel, mint erővel. A gonozságot még a fa is elárulja. Hunor és Magyar. Attila, Isten ostora. Lakoma Attila királynál. A catalaunumi csata. Aquileja ostroma. Attila és Leo pápa. Attila halála. A fehér ló. Botond. Kodrus. Géza vezér megtérése. Szent István király. Korona és kard. Szent László és a kúnok. Phrixus és Helle. Achilles. Salamon király és a hercegek. Kálmán és az utódai. Odysseus és Polyphemus. Az Igazság és a Hamisság. Az angyalbárányok. A kacor király. Az okos leány. A szürke ló. A kerek kő. A Tisza eredete. A kalász eredete Miért lett szamár a szamár? A holló és a róka. A szamár és a terhe. A hiu szarvas. A fiatal daru. Lehet-e mindenkinek kedvére tenni? A számkivetett fülemile. Csöndes helyen. Mezei munkások. A befagyott Balaton. Költemények: A párja-

vesztett gerlice. Az árva. A rab gólya (Arany). Halvány katona (Petőfi). Nyalka huszár (Arany). Hadnagy uram (Gyulai). A honvédtűzér temetése. (Népk. gyüjt.) Téli világ (Petőfi). Füstbe ment terv (Petőfi). Anyám tyúkja (Petőfi). Szülőföldemen (Petőfi). Három fiú (Petőfi). Hymnus (Kölcsey). Szózat (Vörösmarty).

Írásbeli dolgozat kéthetenkint egy.

Latin nyelv. Heti óraszám 6. Tanár: A-ban Gratzer A., B-ben Haraszthy Gy.

Bevégzett tananyag: A Hittrich-féle olvasókönyvből: I., II., IV., VII., VIII., XI., XIII., XIV., XVI., XVII., XIX., XX., XXVI. és XXIX. számu latin és magyar olvasmányok.

Földrajz. Tanár: A-ban Márton N., B-ben Zánk G. Heti óraszám 3. Végzett tananyag: I. Földrajzi alapfogalmak. II. A magyar korona országainak leirása. III. A magyar királyság összefoglaló áttekintése. IV. Térképvázlatok készítése.

Természetrajz. Tanár: A. és B-ben Pogány Gy.

A közönségesebb gyümölcs-formák taglalása és csoportositása. Házi állatok. A közönségesebb fenyők. Az ember lakása közelében, a mezőn és erdőn élő emlős állatok. Egyes, könnyen szemlélhető virító növények; a növények részeinek megismertetése. Házi szárnyasok.

Számtan. Heti óraszám 4. Tanár: A-ban Horostsák Gy., B-ben Obláth R.

Bevégzett tananyag: A mennyiség, a szám. A tízes számrendszer és ezzel kapcsolatban a méter-rendszer. A négy alapművelet nevezetlen és nevezett egész és tizedes törtszámokkal. Szétbontás és összevonás. A számok oszthatósága. A négy alapművelet közönséges törtszámokkal, a közönséges tört átalakítása tizedessé. Házi gyakorlatra az előadott tananyagra vonatkozó feladványok óráról-órára adattak. Minden befejezett csoport után iskolai írásbeli dolgozat.

Rajzoló-geometria. Heti óraszám 3. Tanár: A-ban és B-ben Orlowszky F.

A négyzetes oszlop szemléltetésével a geometriai elemek fogalmának megállapítása; vonalak mint a síkban mozgó pont pályái. A távolság mérése, műveletek távolokkal. Egyenesek kölcsönös helyzete, ötszög megkülönböztetése és mérése. A pont távola az egyenestől. A kör keletkezése és meghatározása. A középponti szögek és a megfelelő körívek arányossága. Szögek másolása, szögmérő. Szögpárok. A háromszögek megkülönböztetése, oldalaik és szögeik szerint. A négy- és sokszögek. A szabályos sokszögek; szerkesztésök középponti és kerületi szögeikből. Csillagidomok. A sokszögek és a kör kerülete és területe. A síkidomok összeillőségének és hasonlóságának bemutatása. A symmetria.

Derékszögű és ferdeszögű vonalcombinatiók, különösen az egyszerű meander és a négyzethálóba rajzolt egyszerű diszitmények az iskolai táblán előrajzolás közben magyarázva.

Szépírás. Heti óraszám 1. Tanár: A-ban és B-ben Haraszthy Gy.

Bevégzett tananyag: Magyar irás ütenymód szerint; kezdve az *i* betüvel s a Vajda P.-féle előminták alapján megmagyarázva és haladva.

Tornázás. Heti óraszám 2. Tanár: A-ban és B-ben Kocsis M.

Bevégzett anyag: Rendgyakorlatokból: Sorakozás különböző helyzetben arc és oldalsorban, igazodás, fedezés, fordulatok. Távolságvétel és zárkózás, járás, Sorbontás, fejlődés, kanyarodás, párok és kettős párok, köralakitás, egyszerűbb ellenvonulások. Szabadgyakorlatokból állások egyszerübb nemei összekötve kargyakorlatokkal, törzs hajlitások- és fordításokkal, szögdelésekkel. Társas szabadgyakorlatok párokban és hármas sorokban. Szergyakorlatokból a legegyszerűbb összetételek támaszban és függésben, magas- és távolugrás meghatározott lábbal, póznamászás, lengő kötél. Játékok: nemzetecske, duplex, futóduplex, fogócska, kotlós, halász, körfutó, körróta.

II. Osztály.

Osztályfő: A-ban: *Fülöp Árpád.*
B-ben: *Dr. Holosnyay Irén.*

Vallástan. Heti óraszám 2. Tanár: a latin szertartású kat.-nál: dr. Fibiger S., a görög szertartású kat.-nál: Gebé P.

Bevégzett tananyag a róm. katolikusoknál: Az Ó-Szövettség története és az apostoli hitvallás hitágazatainak átismétlése. A gör. kat.-nál ugyanaz, mint a róm. kat.-nál.

Magyar nyelv. Heti óraszám 5. Tanár: A-ban Fülöp Árpád, B-ben Dr. Holosnyay Irén.

Bevégzett tananyag: Prózai olvasmányok: A fölfuvalkodott császár. Jótét helyébe jól várj! Farkaskaland. Toldi Miklós. Falusi udvar. Este. Hogyan fogott a huszár ellenséget? Furcsa faluk. Koldus-gyermek. Tanító mesék. A Tisza. A Balaton partján. Nagy Lajos és a nápolyi hadjáratok. Az első török háborúk. Horatius Cocles. Mucius Scaevola. Menenius Agrippa. Marcius Coriolanus.

Költemények: A puszta télen. A Tisza. Kont. Hunyadi. Mátyás anyja. Mátyás király Gömörben. Isten hozzád. Éji látogatás. A megfagyott gyermek. A jó öreg korcsmáros. A szegény asszony könyve. A keresztútról. A rab. Az obsitos látogatása Ferencz királynál. A vámosujfalusi jegyző. Több költemény beemlézve.

A prózai olvasmányok felolvasása után a tanulók azok tartalmát szükség szerint egyszerre egészen, vagy részletenkint elmondták; több darab tüzetes elemzés vagy iskolai irásbeli dolgozat tárgya volt.

Elemzés alkalmával fel kellett tüntetni: egyszerű vagy összetett-e a mondat, egyszerű tő vagy bővitett-e, összetett mellérendelt vagy öszszetett alárendelt-e és ezeknek melyik osztályához tartozik. Egyes mondatrészek alakitása mellékmondatokká, mellékmondatok beolvasztása a főmondatba. A mondatok elemzése mondatrészek szerint, különös tekintettel a határozókra.

Kéthetenkint egy, a tanúltakhoz alkalmazott iskolai irásbeli dolgozat.

Latin nyelv. Heti óraszám 6. Tanár: A-ban Fülöp Á., B-ben Dr. Holosnyay I.

Olvasmányok: De Horatiorum et Curiatiorum certamine. De convivio regis Attilae. De equo ligneo. De fraude Sinonís. De incendio Trojae. De Ulixe in Ogygia insula morante. De Nausicaa. Ulixes nomen suum aperit. De Polyphemo. De Aeolo ventorum rege. Ulixes se filio aperit. De servio Tullio. De Tarquinio Superbo. De regibus expulsis. De supplicio filiorum Bruti. De Horatio Coclite. De Mucio Scaevola. De secessione plebis. — Ugyanezek retroversiója latinra.

Kéthetenkint egy iskolai irásbeli dolgozat.

Földrajz. Heti óraszám 3. Tanár A-ban: Márton N., B-ben: Zánk G.

Bevégzett tananyag: I. Európa. A) Európa országai és népei. B) Európa összefoglaló áttekintése. II. Ázsia. A) Ázsia általános ismertetése. B) Ázsia országai. III. Afrika. A) Afrika általános ismertetése. B) Afrika országai. IV. Térképvázlatok készitése.

Természetrajz. Heti óraszám 2. Tanár A-ban és B-ben: Pogány Gy.

Bevégzett tananyag: Majmok. Tengeri emlősök. Erszényös emlősök. Madarak. Csuszók-mászók. Kétéletűek. Halak. Puhatestű állatok. Rovarok. Keresztes pók. Százlábú. Folyami rák. Földi giliszta. Natály. Néhány őszszel viritó növény. Néhány gyümölcstermelő erdei fa és bokor. Néhány gazdasági növény. Növény-gyüjtés. Rovar-gyüjtés.

Számtan. Hetí óraszám 4. Tanár A-ban és B-ben: Orlovszky F.

Bevégzett tananyag: Számolási alapműveletek ismétlése, számolási előnyök. Tizedes törtek rövidített szorzása és osztása. A viszonyok és arányok főbb tulajdonságai. Egyszerű kettős tételi feladatok s azok megoldása egységre hozatal-, arányok- s olasz-gyakorlattal. Százalékszámitás száztól, százban és százra. A százalékszámitás alkalmazása az iparban és a kereskedelemben.

Házi és iskolai dolgozatok.

Rajzoló-geometria. Heti óraszám 3. Tanár A-ban: és B-ben: Obláth R.

Bevégzett tananyag: Téralaktan: Egyenes vonal a térben; az egyenesek és síkok egymás iránti helyzete. (Élek, lapok viszonylagos helyzete, lapszög, testszög.) A test származtatása: Szabályos gúla-féle és görbe lapú testek, egyenes és ferde henger, kúp, csonka gúla, csonka kúp és a gömb ísmertetése, symmetriális sikjainak száma és a metszés idomainak alakja. A tárgyalt testek szemléltetése és elemzése. A testek mérése. Felület- és térfogat-számitás. Testminták készitése lemezpapirból. Az axonometria fogalma, felosztása és gyakorlati alkalmazása. A tanúlt testek axonometrikus képének megszerkesztése. (A kiszabott idő nagyobb része az axonometrikus szerkesztésekre fordittatott.)

Szépírás. Heti óraszám 1. Tanár A-ban: Roleizek M., B-ben: Dr. Holosnyay I.

Bevégzett tananyag: mint az I-ben.

Tornázás. Tanár A-ban: és B-ben: Kocsis M.

Bevégzett tananyag: mint az I-ben, de szabatosabb kivitelben.

III. osztály.

Osztályfő: A-ban: *Gulovics Tivadar.*
B-ben: *Mazuch Ede.*

Vallástan. Heti óraszám 2. Tanár: a latin szert. kat.-nál: dr. Fibiger S.; a görög szert. kat.-nál: Gebé P.

Bevégzett tananyag: a róm. katolikusoknál: Az Új szövetség története, Palesztina földrajza és a parancsok átismétlése. A gör. katolikusoknál: Ugyanaz mint a róm. kat.-nál.

Magyar nyelv. Heti óraszám 4. Tanár A-ban: Gulovics T., B-ben: Mazuch E.

Olvasmányok: A mohácsi vész után I. II. Budavára török kézre kerül. Temesvár, Drégely és Eger vivása. Szigetvár ostroma. Török világ Magyarországon. Báthory István, Bokcsay István fölkelése. Pázmány Péter. Bethlen Gábor. A Wesselényi-összeesküvés. Thököly Imre és a bujdosók. Buda visszafoglalása. II. Rákóczi Ferencz fölkelése. Egy régi udvarház. A magyar becsületszó. A enyedi két fűzfa Egy pár papucs. Az olympiai játékok.

Költemények: Rákosi szántó a török alatt. Rákóczi Ferencz búcsúdala. Az alföld. Családi kör. Dobozi Mihály és hitvese. István öcsémhez.

Szüleim halálára. A haza. Hazámhoz. Mohács. Két vándor. Isten hozzád. Ki volt nagyobb? Himnusz. Szózat. A távozó. A költeményeket könyv nélkül is betanúlták a tanulók.

Irásbeli dolgozat havonkint 2. Tárgyuk: Mondatszerkesztés és költemények előadása prózában.

Latin nyelv. Heti óraszám 6. Tanár A-ban: Gulovics T., B-ben: Mazuch E.

Olvasmányok Cornelius Neposból: Miltiades. Themistocles. Aristides. Cimon. Epaminondas. Phaedrusból 10 mese.

Szótanúlás, elemzés. Nyelvtan: Az egyszerű mondat. A mondatrészek. Az esetek használata. Az igenevek. Irásbeli dolgozat havonkint 2. tárgyuk: a tárgyalt mondattani anyagnak megfelelő példák fordítása latinra.

Német nyelv. Heti óraszám 4. Tanár A. és B-ben: Szmetana P. E.

Beszédgyakorlatok: der Lehrsaal und die Schulgeräte. Der Unterricht und die Schüler. Das Haus. Der Hof. Die Stadt. Der Tag und die Stunde. Die Woche, der Monat, das Jahr. Wie ich meinen Tag zubringe. Unsere Haustiere. Der Frühling. Der Sommer.

Olvasmányok és költemények: Die Schule. Das Haus. Der Hof. Die Stadt. Der Tag und die Stunde. Die Woche, der Monat, das Jahr. Der Herbst. Drei Paare und einer. Unsere Kleidung und unsere Nahrung. Die Familie. Der betrogene Teufel.

Nyelvtan: Olvasás, irás, az erős és gyenge névragozás alakjai, igeragozás, fokozás, előljárók, szórend.

Havonkint két irásbeli dolgozat, tárgyuk alkalmazva az ismeretekhez, átdolgozott olvasmányokból és beszédgyakorlatokból merittetett.

A magyarok története. Heti óraszám 3. Tanár A-ban: Gulovics T., B-ben: Márton N.

Bevégzett tananyag: A magyar királyság területének története a magyar nemzet bevándorlása előtt, a honfoglalás és államalakulás a vezérek korában. A kereszténység és a nyugati civilizáció elterjedése az Árpádok alatt. A királyság és az olygarchia küzdelmei. Az Anjouk és Hunyadik kora s a török háborúk. Mátyás és a nemzeti királyság fénykora. A Jagellók s az ország hanyatlása. A mohácsi vész.

Természettani földrajz. Heti óraszám 2. Tanár A-ban: Zánk G. B-ben: Obláth R.

Bevégzett tananyag: Amerika és Ausztrália. Physikai földrajz: A. folyadékok tulajdonságai, Archimedes törvénye, közlekedő edények, a tengerviz tulajdonságai, az apály. A légneműek tulajdonságai: a levegő nyomása és ennek mérése. A meleg hatásai: a hőmérséklet, a thermometer, az áramlás, az olvadás és a fagyás, a forrás és párolgás, a lég-

köri csapadékok, a viz körútja a Földön. Jó és rossz hővezetők, a hősugárzás, a források. Delejes és villamos tünemények, a delej, a delejtű, a Föld mint nagy delej. Villamos megoszlás, a légköri villamosság hatásai.

A matematikai földrajz elemei. Tájékozás a Földön, a Föld alakja. A csillagos ég naponkinti látszólagos mozgása, a nap látszó évi mozgása. A Föld mozgása saját tengelye és a Nap körül, a nap és évszakok változása. A földövek. A hold keringése a Föld és a Nap körűl. Nap- és holdfogyatkozás. A naprendszer.

Számtan. Heti óraszám 3. Tanár A-ban és B-ben: Medreczky I.

Bevégzett tananyag: Összetett viszonyok és arányok: ezek alapján az összetett hármasszabály, az egyszerű és kamatos kamatszámolás, határidőszámolás, arányos osztás, vegyítés- és láncszabály. Házi és iskolai dolgozatok.

Rajzoló-geometria. Heti óraszám 2. Tanár A-ban és B-ben: Roleizek M.

A szerkesztő síkmértannak pont, vonal és szögekre vonatkozó szerkesztései; symmetria. Összeillőség, hasonlóság. Sugárrendszer. Idomok másolásának különböző módjai az összeillőség, hasonlóság alapján.

Szabadkézi rajz. Lapminták után való rajzolás.

Tornázás. Heti óraszám 2. Tanár A-ban és B-ben: Kocsis M.

Bevégzett tananyag: Rendgyakorlatokból: alsóbb osztályok anyagán kivül, menetelés, megállás és fordulatok. Nyitott párok, szögvonulás, szakadozás, ellenvonulások 4-es sorokba. Szabadgyakorlatok menetelés alatt és összes állásokban összekötve kar és törzsgyakorlatokkal 4—8 ütemig, egyszerű súlyzó és szabadgyakorlatok. Szergyakorlatok: összetettebb lengési, támasz és függési gyakorlatok, átfordulások, kőrzések egy lábbal, átbúvások és forgások. Mászás két rúdon és kötélen. Bakugrások, magasugrás fordulatokkal és kar- lábgyakorlatokkal. Kötélhuzás. Játékok: keresztező fogócska, körméta, lovaslabda, üsd a harmadikat, futó duplex.

IV. osztály.

Osztályfő: A-ban: *Sirokay Albert.*
B-ben: *Blanár Ödön.*

Vallástan. Heti óraszám 2. Tanár a latin szertartású kat.-nál: dr. Fibiger S., a gör. szertartású kat.-nál: Gebé P.

Bevégzett tananyag: A róm. kat.-nál: A kat. egyház latin szertartásainak magyarázata. A templom és részei. Egyházi készletek. A sz. mise, szentségek és szentelmények szertartásai. Egyes ájtatossági gyakorlatok. Az egyházi év.

A gör. kat.-nál: A kat. egyház görög szertartásainak magyarázata. A megszentelt helyek. A nyilvános isteni tisztelet sz. ténykedései. A sz. misére előkészítő ájtatosságok. A szent mise, szentségek, szentelmények szertartásai. Az egyházi év.

Magyar nyelv. Heti óraszám 4. Tanár A. és B-ben: Sirokai A.

Bevégzett tananyag: Arany Toldija egészen, megfelelő magyarázatokkal. A szebb részleteket könyv nélkül is betanúlták a tanulók. Egyéb olvasmányok: A haragról (Példák könyve). Pesti Gábor: A farkasról és daruról. A lóról és a szamárról. Heltai Gáspár: A macskáról és rókáról. Mikes K.: A remete. Bujdosók. Greguss Ágost: A hű kutya. Fáy A.: A farkas és a róka. Salamon F.: Buda a török alatt. Baksay S.: A magyar ház. Arany J.: Szalonta égése. Beöthy Zs.: Középkori magyar apácák. Mikes: A bujdosók Rodostóban. Herman O.: A madárhegy. Bajza: A hízelgő. Gyulai: Vörösmarty szülői. Aristoteles: A nagy lélek. Életkorok. Jó lélek, szép lélek. Theophrastus: A képmutatás. A nyegleség. Hunfalvy: A magyar faj. Kisfaludi Károly: Mátyás deák. Költemények: Arany: Fülemile. Tompa: Az erdei lak. Petőfi: Az erdei lak. Az Alföld. A Tisza. Csokonai: Zsugori uram. Berzsenyi: Közelítő tél. Vörösmarty: Egy szegény asszony könyve.

Ezek nyomán megismerkedtek a tanulók a stilus általános törvényeivel, tulajdonságaival, a prózai és költői stilus különbségével, a hangsulyos időmértékes verseléssel.

Kéthetenkint egy irásbeli dolgozat. Tárgyuk: kisebb leirások, elmélkedések, jellem- és jelenetrajzok az olvasmányok alapján és költői művek áttétele prózába.

Latin nyelv. Heti óraszám 6. Tanár: A-ban: Sirokay A., B-ben: Blanár Ö.

Olvasmányok: Gallia felosztása. A helvétek kivándorlása. Caesar legyőzi a nerviusokat. Caesar átkel a Rajnán. A gallok és germanok erkölcsei.

Költemények: Ovidiusból: A világ 4 kora. Daedalus és Icarus, Deucalion és Pyrrha, Philemon és Baucis.

Nyelvtanból huszonegy fejezetnek magyarból latin nyelvre fordításán begyakorolták: az idők, módok s a verbum infinitum használatát s a legszükségesebbeket a prosodiából. Kéthetenkint egy irásbeli. Tartalmuk: Elbeszélések, vonatkozással a nyelvtanból elővett anyagra.

Német nyelv. Heti óraszám 3. Tanár: A-ban: Gratzer A., B-ben Szmetana P.

Olvasmányok: Der Fuchs und der Bock. Das Spielzeug der Riesen. Seltsamer Spazierritt. Iphigenie in Aulis und Tauris. Der Drachenkampf. Unser Wohnplatz. Der Winter. Im Garten. Der Wald. Der wohltätige

Graf. Der Rattenfänger zu Hameln. Frau Hütt. Frau Holle. Die Zeit. — Költemények: Siegfrieds Schwert. In der Heimat ist es schön. Sprichwörter und Sprüche. Dem Vaterlande. Die Riesen und die Zwerge. Landleben. Die Rache.

Kéthetenkint egy írásbeli dolgozat.

Történelem. Heti óraszám 3. Tanár: A-ban: Márton N., B-ben: Zánk G.

Bevégzett tananyag: Magyarország története a mohácsi vésztől kezdve 1867-ig. Magyarország és Ausztria politikai földrajza.

Természetrajz. Heti óraszám 3. Tanár A. és B-ben: Laudon I.

Bevégzett tananyag: A növény szervei. Szár. Levél. Virág. Termés. A növény szerveinek biologiája. Chemiai alapismeretek. A levegő. A viz. A szén. A foszfor. A magnézium. Az égés. Általános chemiai fogalmak. A kálium és a nátrium. A konyhasó. A salétrom. Az égetett mész. Az ammoniak. A kvarc. Sav, bázis és a só fogalma. Szerves vegyületek. A növény belső szerkezete. (Anatomia.) A növény életjelenségei. (Fiziologia.) Virágos és virágtalan növények. A növények rendszertana. (Szisztematika.) Őszi és tavaszi növények leírása. Növény-gyűjtés. Kirándulások.

Mathematika. Heti óraszám 3. Tanár A. és B-ben: Horostsák Gy.

Bevégzett tananyag: A mennyiségtan alapfogalmai, axiomái és jelei. Absolutus és relativus számok. Alapműveletek algebrai egész és Törtalakú kifejezésekkel. Fontosabb szorzatok és hányadosok tulajdonságai; többtagú algebrai kifejezések és tizedes számok négyzetének és köbének kifejtése. A számok oszthatósága, a közös osztó és a közös többes. Törtekkel való alapműveletek. Az egyenletek megkülönböztetése, rendezése. Az elsőfokú egyenletek egy ismeretlennel. Házi és iskolai dolgozatok.

Rajzoló-geometria. Heti óraszám 2. Tanár: Roleizek M.

Bevégzett tananyag: A kúpmetszeti vonalak: a kör, az ellipsis, a parabola és a hyperbola, mint mértani helyek. A kúpmetszeti vonalak alaptulajdonságain alapuló szerkesztések.

Szabadkézi rajz. Sík-díszítmények rajzolása és egyszerű szinezése. Az előadottakra vonatkozó szerkesztések és rajzok.

Tornázás. Heti óraszám 2. Tanár A-ban és B-ben: Kocsis M. Bevégzett tananyag mint a III-ikban.

V. osztály.

Osztályfő: A-ban: *Valló Albert.*
B-ben: *Obláth Richard.*

Vallástan. Heti óraszám 2. Tanár a latin szert. kat.-nál: dr. Fibiger S., a gör. szert. kat.-nál: Gebé P.

Bevégzett tananyag: A vallás általában. Az isteni kinyilatkoztatás

forrásai, s azoknak hitelessége. A kat. vallás hitigazságainak bebizonyítása. A gör. kat.-nál ugyanaz mint a róm. kat.-nál.

Magyar nyelv. Heti óraszám 3. Tanárok: A-ban Valló Albert, B-ben: Mazuch Ede.

Bevégzett tananyag: Olvasmányok: Nándorfehérvári győzelem. Heltai G.-tól. Príni P. stb. Tinóditól. Hunyadi J. Salamon F-től. Beszélgetés az Istenségről. A haragról Xenofonból. Szemelvények Széchenyi Hiteljéből. A szülői szeretetről. A jó és szép fogalmáról Xenofonból. Plinius két levele. Cicero, Thurzó, Zrinyi, II. Rákóczi F., Kazinczy leveleiből és Mikes Törökországi leveleiből, Deák F. első felirati javaslata. Kossuth beszéde a nemzeti védelemről. Kölcsey Parainesisének egyes szebb részletei. Kőrösi Csoma S. emlékezete Eötvöstől válogatott részletekben. Beöthy Zs. beszéde az ezredév alkalmából. Gyulai beszéde Arany Jánosról válogatott részletekben.

E prózai olvasmányok tárgyalása közben megismerkedtek a tanulók az irásművek szerkesztésének általános törvényeivel s a prózai művek, főleg a szónoki beszéd elméletével. Szavalatúl a Parainesis szebb részletei, Deák felirata beszédének bevezetése és befejezése. Házi olvasmányok: Jókai: Az új Földesúr. Petőfi: János vitéz. Arany: Toldi estéje. Gyulai: Régi udvarház.

Havonkint irásbeli dolgozat.

Latin nyelv. Heti óraszám 6. Tanár: A. és B-ben: Laudon I.

Bevégzett tananyag: Olvasmányok: Cicero két beszéde: Pro lege Manilia, In Catilinom I. Szemelvények Ovidius Fasti-jából.

Havonkínt két irásbeli dolgozat.

Görög nyelv. Heti óraszám 5. Tanár: Blanár Ö.

Bevégzett tananyag: Olvasmányok: a gyakorló könyv 1—90. sz. görög és magyar mondat-csoportjaiból kiválogatott mondatok fordításával kapcsolatban begyakorolták az alaktant a *mi* végű igékig. A helyesen hangsúlyozott olvasásra nagy gond van forditva. A nyelvtani tananyag tárgyalása, a hol csak lehetett, a latin alapján történt.

Kéthetenkint egy irásbeli dolgozat.

Görögpótló magyar. Heti óraszám 3. Tanár: Richter L.

Bevégzett tananyag: Homeros Iliasa és Odysseiaja. Szemelvények Hersdotos történeti művéből. — A régi magyar történetirókból Mindszenti Gábor naplójából: I. János király élete végszakáról. Cserei Mihály históriájából: Apaffy Mihály. Teleky Mihály. Apaffy Mihály és Teleky Mihály halála. Apor P. Metamorphosisából: A titulusokról. A vendégségről, ebédről és vacsoráról.

Görögpótló rajz. Heti óraszám 2. Tanár Roleizek M.

Bevégzett tananyag: Egyszerű stereometriai testeknek és ezek össze-

tételeinek szemlélet alapján való rajzolása, contourokban és utóbb árnyékolással is. Havonkint egy házi vázlat, félévenkint két zárthelyi dolgozat a haladás és megfigyelőképesség megállapitása céljából.

A ó-kor keleti népeinek művészete, továbbá a görög és római művészetnek ismertetése és bemutatása, különösen megemlítve az egyes stylek épitészeti és dekorativ művészeti főjellemvonásait. Évi 6 óra.

Német nyelv. Heti óraszám 3. Tanár A-ban és B-ben: Valló Albert.

Olvasmányok: Die Schlacht bei Salamis, die heilige Elisabeth, Der brave Mann. Die Tiere und der Mensch. Sanct Peter mit der Geige. Cäsars Tod. Der geheilte Patient. Der Ring des Polykrates. Költemények és szavalmányok: Der Fischer. Erlkönig. Die Sonne bringt es an den Tag. Der Schatzgräber. Klein Roland.

Magyarból németre fordításúl az egyes olvasmányok tart. kivonata. Nyelvtanból az alaktan ismétlése mellett a mondattan, különös tekintettel a magyartól eltérő jelenségekre. A német nyelv gyakorlása, szövegbetanulás, az olvasottaknak tartalmi megbeszélésė és összefoglalalása, nemkülönben irásbeli dolgozatok által.

Történelem. Heti órászám 3. Tanár: Márton N.

Bevégzett tananyag: Az ó-kor története a nyugat-római császárság bukásáig, a földrajzi ismeretek ébrentartásával.

Természetrajz. Heti óraszám 3. Tanár A-ban és B-ben Pogány Gyula.

Bevégzett tananyag: Általános álattan. Szövetek. Az állat életföltételei és folyamatai. Részletes és rendszeres álattan. A hét állattypus (gerincesek, puhányok, ízelt állatok, férgek, tüskebőrüek, ürbélüek és protozoák), úgyszintén a kiválóbb osztályok általános beható jellemzése, összehasonlítása és megkülömböztetése. A rendek, családok és egyes alakok közül azok, melyek alaktanilag, élettanilag kiválóak, vagy az emberre nézve hasznosak vagy károsak.

Matematika. Heti óraszám. Tanár A-ban: Medreczky I., B-ben Obláth R.

Bevégzett tananyag: Algebra: A két s több ismeretlent tartalmazó első-fokú egyenletrendszernek megfejtése, ilyenekhez vezető tárgyi feladatok megoldása. — A gyökvonás fogalma s több tantételei; az egy és több tagú algebrai kifejezések, valamint a tizes számok négyzet-gyöke. Egy ismeretlent tartalmazó másodfokú egyenletek s ezek gyökeinek kiszámítása. Köbgyök. Számolás gyökmennyiségekkel.

Geometria: A pont, vonal, sík és a szög fogalmának megállapítása után az átszelőkre vonatkozó tantételek. A szögek mérése. A háromszög és alkotó-részeinek összefüggését kifejező tételek. A háromszögek külö-

nös sajátságaira vonatkozó tételek. A négy- és sokszögek, egybevágásuk. Szerkesztési feladatok az egybevágóság alapján. A távolságok viszonya és arányossága; távolságok arányos osztása egyenlőközű átszelők által; háromszögek, sokszögek hasonlósága. Az egyenes vonalú síkidomok területe.

Házi és iskolai dolgozatok.

Tornázás. Heti óraszám 2. Tanár: Kocsis M.

Bevégzett tananyag: Szabad-, rend-, eszközökkel való gyakorlatok, kiváló tekintettel a katonai rendgyakorlatokra.

VI. osztály.

Osztályfő: *Szmetana Péter Emil.*

Vallástan. Heti óraszám 2. Tanár a latin szert. kat.-nál: dr. Fibiger S., a görög szert. kat.-nál: Gebé P.

Bevégzett tananyag: Az erkölcsi jó és az erkölcsi rossz általában. Isten tiz parancsa. Az egyház 5 parancsa. A haza és a társadalom iránti kötelmek.

Magyar nyelv. Heti óraszám 3. Tanár: Fülöp Á.

a) Epika. Szendrei névtelen: Szilágyi és Hajmási. Esztergom megvételéről. Szilágyi és Hajmási népballada. Kádár Kata. Fogarasi István. Arany J.: V. László, Ágnes asszony, Szondy két apródja, Tetemre hívás. Vörösmarthy: Szép llonka. Részletek Zalán futásából. Csokonai Dorotytyájából. b) Leiró költészet. Theokritos két idyllje. Petőfi: Téli esték. Czuczor: Falusi kis leány Pesten. Tompa: Falusi órák. Petőfi: A csárda romjai, Az Alföld, A Tisza. c) Szatirák. Petőfi: Pató Pál. Gyulai: Népszerűség. d) Tanitó költészet. Arany: Vojtina Ars poetikája. e) Lyra. Szemelvények a régibb és ujabb dalköltészetből. Ódák: Berzsenyi: A magyarokhoz. Fohászkodás. Az én osztályrészem. Vörösmarty: Fóti dal. Csokonai: Bacchushoz. Arany: Széchenyi emlékezete. Elégiák: Csokonai: A reményhez. Kisfaludy K: Mohács. Vörösmarty: Kis gyermek halálára: Tompa: Tornácomon. f) Drámák. Házi olvasmányul: Kisfaludy K.: Iréne. Schakespere: Coriolanus, Julius Caesar. Sophokies: Antigone. Katona: Bánk-bán. Eposzokból házi olvasmányul: Zrinyi: Szigeti veszedelem. A lirai költőkből házi olvasmányul: Balassi: Berzsenyi, Csokonai, Vörösmarty, Petőfi, Arany költeményei. Ezek alapján az összes költői műfajok elmélete.

Havonkint irásbeli dolgozat.

Latin nyelv. Heti óraszám 5. Tanár: Szmetana P. E.

Bevégzett tananyag: Olvasmányok: Titus Livius Ab Urbe Cond. XXI. Könyve.

Költői olvasmány: Vergilius Aeneisének II. Könyve és a VI. k. 400 verse.

Magyarból latinra megfelelő szöveg a stilus-gyakorlatokból.

Kéthetenkint irásbeli dolgozat.

Görög nyelv. Heti óraszám 5. Tanár: Blanár Ö.

Bevégzett tananyag: Szemelvények Xenophon Anabasisa és Memorabiliáiból. Szemelvények a görög lyrikusokból.

Kéthetenkint irásbeli dolgozat.

Görögpótló magyar. Heti óraszám 3. Tanár: Fülöp Á.

Olvasmányok: Aischilos trilogiája. Sophokles Antigonéja és Kincs Gyula szemelvényeiből a görög elegía, epigramma, iambos, trochaicos és egyes lyrai költők darabjainak ismertetése, kapcsolatban a megfelelő magyar irók egyes költeményével.

Görögpótló rajzolás. Heti óraszám 2. Tanár: Roleizek M.

Bevégzett tananyag: Testcsoportok és egyszerűbb használati és diszitési tárgyak rajzolása gipszminták után. Különböző rajzbeli előadásmódok (technikák) ismertetése és begyakorlása. Havonkint egy házi vázlat, félévenkint két zárthelyi rajz a haladás megállapitása, a megfigyelő tehetség és az aesthetikai képesség fejlesztése céljából. Az ó-keresztény és bizánci művészet. Katagomba, cubiculum, bazilika ismertetése. A boltcikkelyeken nyugvó kupola-megoldás. Külső egyszerűség, belső dísz. — Az új perzsa és mohamedán épitészet: Oszlop, boltívboltozat és falfelület jellemző sajátságai. Arabeszk. — Végűl a román és csúcsives építészet, szobrászat és festészet jellemzése és bemutatása. Évi 6 óra.

Német nyelv. Heti óraszám 3. Tanár: Gratzer A.

Prózai olvasmányok: Der kluge Richter. Die heilige Elisabeth. Der Ring des Polykrates. Das Ende des Polykrates. Attilasagen. Wilhelm Tell. Kindesdank. Die Posaune des Gerichts. Der Seiler von Fürfeld. Des Königs Grab. Der dritte Kreuzzug. — Költemények: Der Fischer. Erlkönig. Die Lorelei. Elisabeths Rosen. Der Sänger. Der Ring des Polykrates. Schützenlied. Die Sonne bringt es an den Tag. Der Zauberlehrling. Schwäbische Kunde. Des Knaben Berglied. Der Taucher. Das Grab im Busento.

Kéthetenkint egy írásbeli dolgozat.

Történelem. Heti óraszám 3. Tanár: Zánk G.

Bevégzett tananyag: A középkor története a népvándorlástól. Azután a renaissance. A nagy fölfedezések. A reformatio és ellenreformatio. Vallásháboruk 1648-ig a magyar nemzet történetével kapcsolatban, a földrajzi ismeretek ébrentartása mellett.

Természetrajz. Heti óraszám 3. Tanár: Pogány Gy.

Bevégzett tananyag: Általános chemiai alapfogalmak, az elem, vegyület, keverék, sav, alj, só értelmezése. Szerves vegyületek. A hat kristályrendszer. Az iparilag vagy alakilag kiválóbb ásványok. Kristályos és törmelék-kőzetek. A tűz, víz, levegő és élet geologiai működése.

Mathematika. Heti óraszám 4. Tanár: Orlowszky F.

Bevégzett tananyag: Algebra: Negativ kitevőjű hatványok és gyökök; előbbiek alkalmazása a tizedes számrendszerben; tört kitevőjű hatványok és gyökök, ezekkel való műveletek. A logarithmus fogalma: különféle kifejezések logarithmusa; a log. modulusa; a log. rendszer s különösen a Briggs-féle log.-rendszer; a log.-táblák szerkezete és kezelésük. Logarithmusokkal való számítás begyakorlása, különféle számkifejezések értékének meghatározásával. Arithmetikai és geometriai haladványok.

Geometria: A kör és részeinek kerület és területszámítása. Trigonometria: A goniometriai függvények fogalma, szerkesztése, összefüggése és alkalmazása a derékszögű és egyenlőszárú háromszögek, s ezekkel kapcsolatban a szabályos húr- és érintő-sokszögek meghatározása. A tompa, domború, kettős és félszögek függvényei; geometriai logarithmustáblák. A ferde-szögű háromszögek meghatározására vonatkozó tételek. Alkalmazásuk a földmérésre.

Írásbeli dolgozatok mint az V-ben.

Tornázás mint az V-ben. Tanár: Kocsis M.

VII. osztály.

Osztályfő: *Richter László.*

Vallástan. Heti óraszám 2. Tanár a latin szertartású kat.-nál: dr. Fibiger S., a gör. szert. kat.-nál Gebé P.

Bevégzett tananyag: A róm. kat.-nál: A kat. egyház története alapításától korunkig. A gör. kat.-nál: Ugyanaz és a munkácsi egyházmegye vázlatos története.

Magyar nyelv. Heti óraszám 2. Tanár: Valló A.

Bevégzett tananyag: A magyar nemzeti irodalom fejlődésének ismertetése 1820-ig. A tárgyalás folyamán — az új tanterv követelményeihez mérten — a fősuly az egyes korszakok jellemzésére és a legkiválóbb íróknak olvasmányokon alapuló fejtegetésére volt fektetve. — A magyar nyelv rendszerének összefoglalása.

Olvasmányok: Halotti beszéd. Részletek a Katalin és Margit-legendából; Tinódi: Prini P., Majláth Gy. stb. fogságokról; Balassa B.

költeményei. Pázmány egyházi beszédeiből vett szemelvények; Zrinyi: Szigeti veszedelem. (Tartalmi összefogl.) Gyöngyösi: Murányi vénus. (Házi olv.) A kuruc-költészet legjellemzőbb termékei; Mikes: Törökországi levelek. (Részben iskolai, részben házi olv.) Kármán: Fanni h. (Házi olv.) Kisfaludy S. részletek Himfy szerelmei-ből. Csokonai: Dorottya (Házi olv.) Kazinczy: Pályám emlékezete. (Isk. és házi olv.) Berzsenyi költeményei, Kölcsey költeményei, és emlékbeszéde Kazinczy felett, szemelvények a Parainesisből; Katona J. Bánk-bánja.

A szépirodalmi kötelező olvasmányokból a tanulók tartalmi kivonatokat készítettek s azokról beszámoltak. Kiválóbb költőink egyes műveit könyv nélkül is megtanulták.

Latin nyelv. Heti óraszám 5. Tanár: Richter László.

Bevégzett tananyag: Olvasmányok: Cicero II. filippikai beszéde. Vergilius Aeneiséből a VI-ik ének egészen s szemelvények a VIII. és IX. énekből. Sallustius: De Bello Jugurthino bő szemelvényekben.

Havonkint 2 irásbeli dolgozat.

Görög nyelv. Heti óraszám 5. Tanár: Richter L.

Bevégzett tananyag: Az Odysseia I., X., XI., XII., XXI. éneke kihagyásokkal. Szemelvények Herodotosból.

Havonkint egy írásbeli dolgozat.

Görögöt helyettesitő magyar. Heti óraszám 3. Tanár: Haraszthy Gy.

a) Magyar irodalmi olvasmányok, történelmiek: Budai testvérektől. Virág B.-től, Kazinczytól, Kölcseytől, Bajzától, Teleky József gróftól, Horváthtól, Szalaytól és Salamon Ferencztől. Szónoki beszédek Felsőbüki Nagy P.-tól, Kölcseytől, Wesselényitől, Széchenyitől, Szemerétől, Eötvöstől, Kossuthtól. Deák F.-től.

b) A görög irodalomból: válogatott fejezetek Thukydides művéből. Demosthenes élete és a három olynthosi beszéde. A görög olvasmányokkal kapcsolatban a görög irodalom főbb korszakai.

Görögöt helyettesitő rajz. Heti óraszám 2. Tanár: Roleizek Mátyás.

Bevégzett tananyag: A VI. osztály tananyagának kibővitése. Ékitményes diszek rajzolása gipszminták után. Rajzolás a természet köréből vett tárgyak után. Havonkint egy házi vázlat a haladás és megfigyelő tehetség, valamint az aesthetikai képesség fejlesztése céljából.

A renaissance-művészet. A renaissance Olaszországban. A templom- és palota-építés kiválóbb alakzatai. A renaissance-képirás iskolák szerint. A festészet és szobrászat fénykora. Renaissance a többi államokban. Évi 6 óra.

Német nyelv. Heti óraszám 3. Tanár: Valló Albert.

Bevégzett tananyag: Olvasmányok: Hermann und Dorothea Goethétől, Wilhelm Tell Schillertől kihagyásokkal, de a cselekmény fejlődésének folytonos szemmeltartása mellett. A német irodalomtörténetből: Erste Blüte der deutschen Literatur; das Volksepos; Sagen aus dem Mittelalter. Goethe és Schiller, élete és működése. A művek magyarázó jegyzeteinek forditása németre stilus-gyakorlatul. A nyelvtani ismeretek ébrentartása és kiegészitése. A német nyelv gyakorlása szövegbetanulás, a tanultak tartalmi megbeszélése és az irásbeli dolgozatok által.

Havonkint egy, az olvasottak megvilágitására szolgáló dolgozat.

Történelem. Heti óraszám 3. Tanár: Gulovics T.

Bevégzett tananyag: Az újkor története a magyar nemzet történetével kapcsolatban 1648-tól 1871-ig. Európa és Amerika nevezetesebb országainak politikai földrajza.

Természettan. Heti óraszám 4. Tanár: Medreczky J.

Bevégzett tananyag: Egyenletes és változó mozgás. A mozgások összetétele és szétbontása. Görbe vonalú mozgás. Hajlított testek mozgása. Centrális mozgás. Az erő, a súly, a tömeg, a fajsúly és a sűrűség. A mozgás-mennyiség; az erő munkája és az eleven erő. Forgó mozgás és a forgató nyomaték. A súlypont. A nehézkedés. Az egyensúly föltételei a gépeken. A mozgás előirt pályán. Inga és alkalmaztatása. Köralakú középponti mozgás. A testek ütközése és a mozgás akadályai. A folyadékok nyomásán alapúló tünemények. Archimedes törvénye. Szilárd és folyékony testek fajsúlyának meghatározása. A folyadékok mozgása. Hajcsövesség, diffusio és diosmosis. A légnyomás, légsúlymérők. Mariotte törvénye, aërostatikai készülékek. Rezgéstan: A hang és fénytan alaptörvényei.

Mennyiségtan. Heti óraszám 3. Tanár: Medreczky J.

Bevégzett tananyag: Algebra: A négyzetes egyenletek teljes elmélete, némely négyzetes egyenlet megfejtése két ismeretlennel. A másodfokú függvény maximuma és minimuma. Geom. sorok és alkalmazásuk a kamatos-kamat és járadék-számításra.

Geometria: A pont coordinátái. Két pont távolságának kiszámitása. Egyszerűbb algebrai kifejezések graphikus ábrázolása. Stereometriai alapfogalmak. Egyenesek és síkok kölcsönös fekvése a térben. A testek általában. A hasáb és a henger. A gúla és a kúp. A gömb és részeinek felszíne és térfogata.

Egészségtan. Heti óraszám 1. Tanár: Dr. Brujmann B.

Bevezető rész: a táplálkozás, a lakás, a munka és a foglalkozás.

Tornázás. Mint az V-ikben. Tanár: Kocsis M.

VIII. osztály.

Osztályfő: *Horostsák Gyula.*

Vallástan. Heti óraszám 3. Tanár a latin szert. kat.-nál: dr. Fibiger S. tananyag: A kat. egyház története alapításától korunkig. Tanár a gör. szert. kat.-nál: Gebé P. Tananyag: A kat. egyház története és a munkácsi egyházmegye vázlatos története.

Magyar nyelv. Heti óraszám 3. Tanár: Mazuch E.

Bevégzett tananyag: A magyar irodalom fejlődésének áttekintése; a régibb irodalomnak Kisfaludy Károlyig összefoglaló átismétlése után az újabb irodalom tüzetes ismertetése, a nevezetesebb irodalmi jelenségek méltatása a főbb irányok megjelölése mellett.

Olvasmányok: Kisfaludy K., Vörösmarty, Czuczor, Bajza, Petőfi, Tompa és Arany műveiből kiszemelt darabok. Részletek Gyulai: Bánkbán tanúlmányából, Vörösmarty életrajzából, Eötvös, Kemény Zsigmond és Arany János emlékezetére mondott beszédeiből. Alexander B.: Az ember tragédiájáról. Szemelvények Széchenyi Hitel és Kelet népe cimű műveiből.

Magánolvasmányul: Beöthy: Nagy Képes Irodalomtörténet. Gyulai: Vörösmarty életrajza, Katona és Bánk-bánja. A kiválóbb költők nagyobb művei. Jósika, Eötvös, Kemény, Jókai kijelölt regényei, Eötvös, Gyulai emlékbeszédei, Erdélyi, Kemény és Salamon tanúlmányai. A szépirodalmi nagyobb művekből a tanulók tartalmi kívonatot készítettek és azokról időnkint beszámoltak.

Havonkint egy irásbeli dolgozat.

Latin nyelv. Heti óraszám 4. Tanár: Dr. Holosnyay J.

Bevégzett tananyag: Olvasmányok: Horatiusból: 20 óda és a Carmen saeculare; epodon 1. 6. 4. 9. 2. 7. 13; epistoláiból I. 4. II. 3. (ad Pisones); satiráiból I. 1. 6. II. 6. Tacitus Annaleseiből 20 fej. Társadalmi viszonyok Horatius korában. Tacitus élete, művei. Római hadügy, vallásügy, magán- és társadalmi élet.

Havonkint két irásbeli iskolai dolgozat. Tárgyuk az olvasott szöveghez alkalmazott összefüggő olvasmányok fordítása latinra és latinról magyarra.

Görög nyelv. Heti óraszám 4. Tanár: Richter L.

Bevégzett tananyag: Az Ilias I. III. VI. és XVIII. éneke kísebb kihagyásokkal Ezenkivül Platonnak Sokrates Apologiája és Kritonja a Geréb József-féle szemelvényes kiadás szerint.

Irásbeli dolgozat havonkint 1; tárgyuk: kisebb önálló darabok forditása magyarra, részben görögre.

Görögöt helyettesitő magyar. Heti óraszám 2. Tanár: Sirokay A.

Bevégzett tananyag: 1. Platon és Aristotelesből: 1. Platon Sokrates védelme, Kriton vagy a kötelességekről. 2. Aristoteles jellemzése, ethikája. A görög erkölcstan fejlődése. A görög művészet története és régiségek.

Görögöt helyettesitő rajz. Heti óraszám 2. Tanár: Roleizek M. A természet köréből vett egyszerűbb tárgyak, virágok, gyümölcsök, kagylók, bogarak stb. rajzolása, részben sematizálva, részben naturalisztikusan.

Magyar műalkotások bővebb ismertetése. Évi 6 óra.

Német nyelv. Heti óraszám 3. Tanár: Valló A.

Bevégzett tananyag: Olvasmányok: Goethe: Iphigenie auf Tauris összevonásokkal, a cselekmény fejlődésének folytonos szemmeltartása mellett. A német irodalom-történetből. Goethe, Schiller működése vázlatosan.

Az olvasmányokhoz irt jegyzetek forditása németre stilgyakorlatul.

A nyelvtani ismeretek, mint a VII. oszt-ban. Schiller: Das Lied von der Glocke. Szemelvények Goethe, Schiller, műveiből.

Havonkint egy irásbeli dolgozat a végzett tananyaggal kapcsolatban.

Történelem. Heti óraszám 3. Tanár: Zánk G.

Bevégzett tananyag: Magyarország oknyomozó története, tekintettel a társadalmi és állami viszonyok fejlődésére, a világtörténelmi kapcsolódásra, tudományok és művészetek fejlődésére és kútfőtanúlmányra. Magyarország politikai és műveltségi jelen állapotának ismertetése.

Természettan. Heti óraszám 4. Tanár: Horostsák Gy.

Bevégzett tananyag: A hő: forrásai, terjedése, hatása a testek térfogatára és halmazállapotára. Gőzök és gázak törvényei. Gőzgépek. Fajhő; sugárzó hő.

Statikai elektromosság: Alapkísérletek, influentia, a sűrítők elmélete, elektrometerek. Elektromos kisűlés hatásai, légköri elektromosság. Áramló elektromosság: Az első és másodrendű vezetők. Volta-féle feszültségi törvény. Ohm — a folyamelágazás törvénye. Az áram hő-, vegybontó, mágneses és dynamikai hatásai. Voltameter. Galvanometer. Elektromagnesség. Inductió, ezen alapuló fontosabb készülékek, Telegraph, Telephon. Dynamogépek. Az elektromosság mint hullámzó mozgás és tulajdonságai.

Kosmographia: A föld keringése a nap körül, a nap és évszakok változása. A valódi és középidő. Az idő-egyenlet. A naprendszer. Parallaxis. A művészet remekeit skioptikon segítségével külön esti előadásokon mutatta be a tanár vázlatos magyarázat mellett.

Mennyiségtan. Heti óreszám 2. Tanár: Horostsák Gy.

Bevégzett tananyag: A combinatio tana és a binomialis coefficiensek. A gömbháromszögtan főbb tételei s alkalmazásuk asztronomiai feladványok megfejtésére, A mathematika főbb tanainak átismétlése. Hází és iskolai irásbeli dolgozatok.

Bölcseleti előtan. Heti óraszám 3. Tanár: Románecz M.

Bevégzett tananyag: Bevezetés a filozofiába, ennek részei s' rokon tudományok. A lélektan tárgya s feladata. A lélektan mint tudomány. Lélektani ismeretek forrásai. A lélektan irányai. Test és lélek. Agy- és ducidegrendszer. Vérmérséklet és fajai. Öröklés meg alkalmazkodás. A psycho-fizika fontosabb tényei. A lelki tünemények elemzése s osztályozása. Az érzetek, képzetek s érzelmek tana. A vágy, ösztön, hajlam és tehetség, szenvedély. A mozgás tüneményei. Akarat. Jellem. Lelki betegségek. hypnotismus és a vele rokon tünemények.

A logika teljes rendszere; a képzetösszeköttetések, fogalmak, itéletek s következtetések. A következtetések gondolkodástani alakjai megfelelő példákkal megvilágositva. Rendszer és tudomány. A meghatározás, felosztás és bizonyitás. Módszer és fajai. Hypothesis, theoria. Elménk tévedéseiről.

Egészségtan. Heti óraszám 1. Tanár: Dr. Brujman B.

Bevégzett tananyag: A test ápolásáról, a fertőző betegségekről, az életmentésről.

Tornázás. Mint az V.-ben. Tanár: Kocsis M.

Délutáni játék. Az I—VIII. osztályban heti két-két órában és öt csoportban délutáni játékok tartattak máj., jun., szept. és október hónapjaiban.

Irásbeli dolgozatok tételei a magyar nyelvből.

V. osztály.

V. A. osztály. 1. Levél a nyári *szünet* eltöltéséről. (Iskolai.) 2. A szüret. (Leírás.) 3. Ifj. Plinius megmenekülése a Vezuv kitörése alkalmával. (Plinius levele nyomán. Iskolai.) 4. Ankerschmidt jellemzése. (Jókai: *Az új földesúr* nyomán.) 5. Karácsony estéjén. (Elmélkedés.) 6. Az emlős állatok az ember szolgálatában. (Természettud. ért.) 7. Sokrates gondolatai az istenségről. (Xenophon: Sokrates *Memorabiliái* alapján.) 8. A szónoki beszéd hatalma. 9. Ünnepi beszéd a tanév bezárásakor.

V. B. osztály. 1. Baráti levél a nagy szünet eltöltéséről. (Iskolai.) 2. Achronologikus és pragmatikus történetírás. (A tárgyalt olvasmányok alapján.) 3. A szüret. (Leírás.) 4. Miért kell szüleinket tisztelnünk? (Elmélkedés isk. olvasmány alapján. Iskolai.) 5. Jókai: Az új földesúr cimű regényének főbb személyei. (Jellemzés házi olv. nyomán.) 6. A testvéri szeretet hatalma. (Elbeszélés Toldi estéje II. é. nyomán.) 7. Miben áll a valódi hazaszeretet? (Elmélkedés a Parainesis nyomán. Iskolai.) 8. A szónoki bevezetés. (Deák Felirata nyomán.) 9. A szónoki érvelés főbb módjai. (Deák Felirata alapján.)

VI. osztály.

1. A fenség. 2. Kádár Kata c. ballada méltatása. 3. Téli esték. (Leírás Petőfi nyomán.) 4. Eszményités a költészetben. (Arany után.) 5. Zrinyi jelleme a Zrinyiászban. 6. A költői leirás kiválóbb példái költészetünkben. 7. A tavasz. (Természetrajzi leírás.) 8. Bánk bán jelleme. 9. A tragikum és komikum. (Összehasonlítás.)

VII. osztály.

1. Az ősmagyarok műveltsége. 2. Szt. László, a keresztény magyar lovag. (Jellemzés.) 3. Balassi Bálint lírája. 4. Az alkoholellenes mozgalom okai. (Isk. dolg.) 5. A Zrinyiász koncepciója és kompoziciója. 6. A kuruc

költészet epikája. 7. Mikes Kelemen jellemzése. (Isk. dolg.) 8. Az úgynevezett szabadelvű eszmék hatása hazánkra a XVIII. században. 9. Berzsenyi Dániel hazafias költészetének méltatása.

VIII. osztály.

1. Milyen gondolatokkal kezdi a VIII. oszt. tanuló az iskolai évet? (Elmélkedés. Isk. dolg.) 2. A magyar élet tipikus alakjai Kisfaludy K. vígjátékaiban. 3. Vörösmarty mint ember és költő. (Jellemrajz Gyulai: Vörösmarty életrajza nyomán.) 4. Jósika regényirói működésének jelentősége. (Iskolai.) 5. A cseppfolyós testek forrástüneményei. 6. A szülők iránt való szeretet Petőfi költészetében. 7. Attila jelleme a Buda halálában. 8. Milyen erkölcsi világfelfogást hirdet Madách, az Ember tragédiájában?

Melléktantárgyak.

Ruthén nyelv. Tanár I—VIII. Jackovics S.

I. A. és B. osztály. Heti óraszám 2. Olvasmányok: A bojtár és a sas. A madárcsapda. A juhász és a fiu. Az iskola. Iskolai játékok. A fösvény és majma. A ház. A kert. A falu. A város. — Ezen olvasmányok elemezése és magyarra fordítása alapján tárgyalva lett: A hangtan, helyesírás helyesírási gyakorlatokkal, szó-elválasztás. A beszéd részei. Az egyszerű mondat. A főnév mint alany az egyes és többes számban. Az ige mint állítmány, cselekvő igeragozás a jelentő módban, a segítő ige ragozása. Különös gond volt fordítva az értelmes és hangsúlyos olvasásra. — Írásbeli gyakorlat az első évharmadban óránkint, ezentúl kéthetenkint a tananyaghoz alkalmazva.

II. A. és B. osztály. Heti óraszám 2. Olvasmányok mint az I-ben. — Az olvasmányok alapján be volt gyakorolva: A cselekvő igeragozás. A mondatrészek. A főnevek declinatiója. Kéthetenkint egy írásbeli dolgozat.

III. A. és B. osztály. Heti óraszám 2. Olvasmányok: a jel. m. jelen ideje képzésére és a rendhagyó főnevek declinatiójára vonatkozó mondatcsoportok és versek. A haza, Az ember, A Tavasz, Isten háza, József Egyiptomban. A jó szomszédok. Ki a hibás? A zivatar. — Tárgyalva volt: A cselekvő alak. jel. m. jelen idejének képzéze. A rendhagyó főnevek declinatiója. A melléknevek háromféle declinatiója és fokragozása. A melléknévi igenév. A személynévmások és declinatiójuk. Kéthetenkint egy írásbeli dolgozat.

IV. A. és B. osztály. Heti óraszám 2. Olvasmányok: „Ugy lesz az megáldva, ki az Urat féli“ cimű hosszabb olvasmány hat szakaszban. A méhecskék és anyjuk. A három jó barát. A háladatos állat. Bethlehem. A legrégibb lyturgia. Mikor én első ízben olvastam a „Hiszek egy“-et és a közbeeső mondatcsoportok és versek. — Tárgyalva volt: A névmások declinatiója. A viszonyszók. A számnevek és declinatiójuk. Parancsoló mód. Állapothatározó igenév. Rendhagyó igék. A szenvedő igeragozás. Személytelen igék. Határozók és kötőszók.

Kéthetenkint egy írásbeli dolgozat.

V. és VI. osztály. Heti óraszám 2 Olvasmány: Szabó E. Ocserk literaturnoj gyijatelynosti i obrazovanija uhro-russzkich. Népmesék beregi dialektusokban. Az alaktan ismétlése mellett a szóképzés és mondattan. A máramarosi ruthén dialektusok ismertetése.

Kéthetenkint egy írásbeli dolgozat.

VII. és VIII. osztály. Heti óraszám 2. Olvasmány: Sz. Máthé, Sz. Márk, Sz. Lukács és Sz. János szerinti evangeliumi szakaszok, egyházi szláv alaktan és főbb mondattani szabályok.

Kéthetenkint egy irásbeli dolgozat.

Műének. Az énektanítást Medreczky I. tanár vezette három csoportban.

1. A róm. kat. tanulók *egyházi* vegyes énekkara énekelt szent miseéneket Palesztrina, Kloss, Szepessy, Zsaszkovszky, Bogisich s még más zeneszerzőktől.

2. A *világi vegyes* nagy énekkar begyakorolta a Nemzeti zászlót Huber K.-tól, a Szózatot, és Gyászdalt Erzsébet királynéról, továbbá a Hymnust, Rákóci kesergőjét, Rákócit, Bercsényit Káldy Gy.-tól, Kuruc dalokat, Szabadságharci dalokat és a Rákóci indulót Sz. Gály Gy.-tól zenekisérettel.

3. A *férfi*-énekkar begyakorolta Miért oly borús Egressy Bénitől, Zengjen a dal Hubai I.-től és Salve Salve Seyler K.-tól.

Az összes énekesek száma 80.

A begyakorolt ének-műveket énekelte az 1-ső csoport a vasár- és ünnepnapi istentiszteleten, a 2-ik csoport az Erzsébet királyné emlékünnepén, a Rákóci indulót márc. 15-én, ápr. 11-iki és jun. 8-iki ünnepélyen, a 3-ik csoport Halottak estéjén és elhalt tanulótársuk temetésén és márc. 15-iki ünnepélyen.

A gör. szert. kat. ifjak Gebé Péter gör. kat. hittanár felügyelete alatt Csucska Elek növendékpap vezetése mellett tanúlták az egyházi műéneket s a begyakorolt mise-részleteket a vasár- és ünnepnapi ifjusági istentiszteleten énekelték.

Az összes énekesek száma 48.

Zenére a haladókat ez évben Jeschek Gusztáv, a helybeli katonai zenekar vezetője oktatta hetenkint 2 órában a gimnáziumi épületben; működésükről a Zenekör jelentésében számolunk be.

Szabadkézi rajzra az I—VIII. osztályból jelentkezőket kezdő és haladó csoportban Roleizek Mátyás tanár oktatta hetenkint 3 órában. Jelentkezett 62 tanuló.

Gyorsírás. Kezdők, heti óraszám 2. Tanár: Gulovics T. Tankönyv: Vikár B. gyorsírástana. Tananyag: Az egész levelezési gyorsírás.

A haladók a vitagyorsírást gyakorolták hetenkint 1½ órában.

III.

Az 1906—907. tanévben használt tankönyvek jegyzéke.

I. osztály: Róm. kat.: Kis-Káté. Bpest, 1899. — Gör. kat.: Katekizmus. Kis-Káté. — Szinyei J., Magyar nyelvtan és olvasókönyv I. r. — Hittrich Ö., Latin nyelvtan olvasó és gyak. könyv. — Scholtz—Schürger, Földrajz. I. r. — Kogutovic, Földrajzi atlasz I. r. — Szterényi H., Természetrajz. — Gerevich—Orbók, Számtan I. r. — Gerevich—Király, Rajzoló geometria. — Vajda P., Szépírási minták.

II. osztály: Róm. kat.: Róder A., Bibliai történetek és Kis-Káté. — Gör. szert. káté és u. azok. — Szinnyei J., Magyar nyelvtan és olvasókönyv. — Pirchala, Latin nyelvtan, olvasó- és gyakorlókönyv. — Scholtz—Schürger, Földrajz II. r. — Kogutovic, Földrajzi atlasz II. r. — Szterényi H., Természetrajz II. r. — Gerevich—Orbók, Számtan. — Gerevich—Király, Rajzoló-Stereometria. — Vajda P., Szépírási minták.

III. osztály: Róm. kat.: Adjutus, Bibliai történetek és Kis-Káté. — Gör. kat: Ugyanaz és Popovics, Biblia. — Szinnyei J., Rendszeres magyar nyelvtan és olvasókönyv III. r. — Schuster Alfréd, Német nyelvtan. — Pirchala, Latin nyelvtan és olvasókönyv III. és IV. o. számára I., II. r. — Vargha Ottó, Magyar történet I. r. — Kogutovic, Tíz térkép a magyarok történetéhez. — Mika Sándor, Magyar történelmi olvasókönyv. — Scholtz—Schürger, Földrajz III. r. Dr. Lévay Ede, Fizikai földrajz. — Kogutovic, Földrajzi atlasz III. r. — Gerevich—Orbók, Számtan. — Gerevich—Király, Constructiv Planimetria.

IV. osztály: Róm. kat.: Pokorny, Szertartástan. — Gör kat.: Mikita, Liturgika. — Lehr, Arany Toldija. — Négyesy L., Stilisztika és olvasókönyv. — Endrei Ákos, Német nyelvkönyv I. r. — Pirchala, Latin nyelvtan és olvasókönyv. — Varga O., Magyarok tört. II. r. és Mika S., Tört.

olvk. II. r. — Kogutovic, Földrajzi atlasz II. r. és Tíz térkép a magyarok történetéhez. — Szterényi H., Növénytan. — Wagner A., Algebra. — Gerevich, Constructiv Planimetria.

V. osztály: Róm. kat: Matuszka M., Ker. kat. hittan. — Gör. kat.: Ugyanaż és Homicskó, Alap-hittan I., II. r. — Négyesy L., Magyar rhetorika. — Endrey Á., Német nyelvkönyv II. r. és Rendszeres német nyelvtan. — Dávid, Ciceronis orationes selectae. — Csengeri J., Szemelvények Ovidiusból. — Cserny—Dávid, Latin stylusgyakorlatok I—III. r. V—VIII. osztályokra is. — Maywald, Görög nyelvtan és gyakorlókönyv. — Csengery J., Homeros Iliása. — Gyomlay, Homeros Odysseiája. — Jancsó B., Irodalmi olvasókönyv I. r. — Geréb, Szemelvények Herodotosból. — Varga O., Világtörténelem I. r. — Kogutovic, Tört. atlasz I. r. — Szterényi H., Álattan. — Wagner, Algebra és Geometria. — Rajzoláshoz: Boros R., Stylisme.

VI. osztály: Róm. kat.: Vince, Új ker. erkölcstan. — Gör. kat.: Ugyanaz, és Cibik, Erkölcstan. — Négyesy L., Poétika és olvasókönyv. Endrei Á., Német nyelvtan és olvasókönyv II. r. — Wirth Gy., Szemelvények Verg. Aeneidos-ból. — Bartal—Malmosi, Livius XXI. és XXII. — Sophokles, Antigone. — Kincs Gy., Szemelvények a görög lyrából. — Varga Ö., Világtörténelem II. r. — Kogutovic, Atlasz. — Szterényi H., Ásványtan. — Wagner, Algebra és Geometria. — Lutter N., Logar. táblák. Maywald, Görög nyelvtan és olvasókönyv II. rész. Rajzhoz: Boros, Stylisme.

VII. osztály: Róm. kat.: Demény, Egyház történet. — Gör. kat.: Mikità, Egyház történet. — Beöthy Zs., Magyar irodalomtörténet. Szinnyei, Magyar nyelvtan. — Goethe, Hermann u. Dorothea és Schiller. W. Tell. — Endrei és Lenkei, Német irodalmi olvasókönyv IV. r. — David, Ciceronis orationes selectae. — Pirchala, Verg. Aeneidos libri XII. II. r. — Bartal—Malmosi, Sallustrius: Jugurth. és Catilinae. — Maywald, Görög nyelvtan és olvasókönyv II. r. — Csengery, Homeros Odessiája és Jegyzetek. — Geréb, Szemelvények Herodotos műveiből. — Jancsó, Magyar irod. olvkv. III. r. — Incze J., Demosthenes és Szilasi, Thukydides. — Schill S., Görög irod. tört. — Varga Ö., Világtörténelem III. r. és Kogutovic, Földrajzi atlasz II. és III. r. — Fehér—Szekeres. Fizika. — Kogutovic, Tört. atlasz III. r. — Wagner, Algebra és Geometria. — Lutter, Logar. táblák. — Rajzhoz: Boros, Stylisme.

VIII. osztály: Róm. kath.: Wappler, Kath. egyház tört. — Gör. kat.: Mikita, Egyháztörténet. — Beöthy Zs., Magyar irodalomtörtánet II. r. — Goethe—Harrach, Iphigenia in Tauris. — Endrei és Lenkei, Német irodalmi olvasókönyv IV. r. — Wirth, Szemelvények Horatius műveiből és Jegyzetek. — Schmidt, Szemelvények Tacitusból. — Csengeri, Homeros Iliása és Jegyzetek. — Geréb, Szemelvények Herodotos, Platon és Xenofon-

ból. — Alexander, Platon és Aristoteles. — Schill, Görög régiségek és gör. műv. tört. — Varga O., Magyarország oknyomozó története. — Kogutovic, Tíz tört. térkép. Kogutovic, Földrajzi atlasz I. r. — Fehér—Szekeres, Fizika. — Wagner, Algebra és Geometria. — Lutter, Logarkönyv. — Szitnyai, Lélektan és logika. — Rajzhoz: Boros, Stylisme.

Vallástani könyvek a nem katolikus tanulók részére. Melléktantárgyak. A) Protestánsok részére: I. csoport I—II. oszt. Kovácsi, Bibliai vallástan I., II. r. — II. csoport III—IV. oszt. Kovácsi, Keresztény hit és erkölcstan. III. csoport V—VI. oszt. Keresztény egyház története. — IV. csoport VII—VIII. oszt. Heissler, A magyarországi ref. egyh. története. — B) Izraeliták részére: az I—II. o.-ban Csukási, Hit- és erkölcstan I. r. — III—IV. o.-ban Csukási, Hit- és erkölcstan II. r. — V—VIII. o.-ban Csukási, a Zsidók története. — *Ág. ev. hittan 1906—907-ben volt:* I—II. o.-ban Bereczky Sándor: a) Bibliamertetés bibliai történetekkel. — III—IV. o.-ban b) A keresztyén egyház rövid története, kapcsolatban a hazai prot. egyház történetével. — V—VIII. o.-ban c) Bibliaismertetés Batizfalvy nyomán ugyanaz.

Rendkivüli tantárgyak: A Ruthén nyelvňél: Gönczi--Csopey, Azbuka, I—II. o.-nak. Szabó Eumén, Orosz nyelvtan és olvasókönyv III—VIII. o.-nak. — Szabó E., Chrestomatia I—VIII. osztály számára.

Segédkönyvek: Burján, Latin—magyar és magyar—latin szótár I—VIII. oszt. számára. — Lévay, Görög—magyar és magyar—görög szótár V—VIII. oszt. számára. — Fröhlich—Elischer, Homeroszi szótár VII—VIII. oszt. számára. — Csengeri J., Homerosz világa VII—VIII. oszt. számára. — Kelemen B., Német—manyar és magyar—német szótár III—VIII. oszt. számára. — Polgár Gy., Ó-kori régiségek. — Márton J., A római irod. tört. V—VIII. oszt. számára. — Varga Damján, A magyar isk. helyesírás szabályai I—III. oszt. számára. — Balassa, A magyar helyesírás szabályai.

Változás a tankönyvekben a jövő tanévben. *Az I. osztályban:* Gerevich—Orbók Számtana helyett Beke Manó Számtana lesz behozva. — *A II. osztályban:* Pirchata Latin nyelvt., olv. és gyak. könyv helyett Hittrich Ö. Latin nyelvt., olv. és gyak. könyv II. r. — *A IV. osztályban:* a róm. kat.-nál Pokorny szertartástana helyett Pokorny Kisebb szertartástana. Endrei Ákos Német nyelvk. I. r helyett Schuster A. Német nyelvtana II. r. folytatólag és segédkönyvül a történelemhez Mika S. Történelmi olvkv. II. r. folytatólag. — *Az V. osztályban:* Endre Á., Német nyvk. II. r.-hez és Rendszeres német nyelvtanához még Orosz Alajos Német stylusgyakorlatok c. műve, mely a VI., VII. és VIII. osztályban is alkalmazva lesz. — *A VII. osztályban:* Goethe Hermann Dorotheája u.

marad, de Schiller Tellje helyett Lessing Minna v. Barnhelmje lesz behozva, továbbá Pirchala Vergiliusa helyett Wirth Gy. Vergilius Aeneise folytatólag. — *A VIII. osztályban*: a róm. és gör. kat.-nál Wappler és Mikita Kat. egyház története helyett Apologia később meghatározandó szerzőtől. A Német irodalomból Goethe Iphigenie auf Tauris helyett átmenetileg Lessing Minna v. Barnhelmje, az azután következő években pedig végleg Schiller Tellje. Az ágh. ev.-oknál be lesz hozva az I—II. osztályban Bibliaismertetés bibliai történetekkel. Uj-szövetségi rész III-ik kiadás, a III—IV. osztályban. Hit és erkölcstan, az V—VI. osztályban Keresztyén egyház története, — mind a három mű Bereczky Sándortól.

IV.

Az intézet könyvtárainak és tanszereinek gyarapodása 1906—907-ben.

Szertáraink az évben is örvendetesen szaporodtak nemcsak vétel, hanem adományozás utján is.

A szaporodás részletes kimutatása a következő:

Tanári könyvtár. *Hittudomány.* Bougaud. A fájdalom. 2 kor. Boldog Alacoque Margit élete 3 kor. Didon Jézus Krisztus 2 kötet 13 kor. Az ó- és ujszövetségi szentirás 14 kor. Mayer Béla egyházi szónoklatai 2 köt. 12 kor. Prohászka. Isten és a világ. 3 kor. 80 f. Diadalmas világnézet 5 kor. 60 f. Sarmaságh. Család, egyház és állam. 2 köt. 7 kor. 50 f. Meszlényi szatmári püspök: A szentek élete. 2 köt. 20 kor. (Meszlényi hagyatékából ajándék.) *Magyar nyelv és irodalom.* Dayka Gábor költeményei. 40 f. Magyar népkölt. gyüjt. VII-ik kötete. 6 kor. Sebestyén. A honfoglalás mondái 2 köt. 6 kor. Tarczai Sz. Margit legendás könyve. 2 kor. 40 f. Vadnai Irodalmi emlékek. 6 kor. Vende. A magyar irod. tört. képekben. 2 köt. 12 kor. Bárd Miklós vegyes költeményei. 2 kötet 10 kor. 50 f. Gyöngyössy L. Dr. Gyöngyössy István élete. 3 kor. Simonyi. Középiskolai műszótár 8 kor. Simonyi. Nyelvészeti füzetek 18—31 füzet 20 kor. Szamolányi. Mese a boldogságról 2 kor. Szerző ajándéka. *Idegen nyelv és irodalom.* Cicero. Orationes 5 köt. 14 kor. 64 f. Curtius Rufus művei 3 köt. 6 kor. 84 f. Horátius művei 1 kor. 68 f. Livius művei 6 köt. 12 kor. Ovidius. Fasti. 3 köt. 3 kor. 24 f. Sallustius művei 2 köt. 1 kor. 80 f. Tacitus művei 2 köt. 3 kor. 84 f. Vergilius művei 2 köt. 4 kor. 80 f. Julius Caesar. De bello civili. 1 kor. 8 f. Némethy Géza. A római elégia 5 kor. 80 f. Roder. Német levelek. 16 kor. Goethe költeményei. Ford. Dóczy. 10 kor. Toussaint-Lang. Francia levelek 20 kor. Sachs-

Villate. Francia német szótár 2 köt. 19 kor .20 f. *Történettudomány és rokon.* Escott. A mai Anglia. 5 kor. 80 f. Hentáller. Sérelmeink. 1 kor. Kidd. A Társadalom fejlődése. 5 kor. 80 f. Kossuth Lajos beszédei. I. köt. 11 kor. 60 f. Műveltség könyvtára II. köt. 24 kor. Osváth. Közbiztonságunk multja. 2 kor. Történelmi életrajzok 1906. évre. 10 kor. 10 f. Weltall und Menschheit 5 köt. 48 kor. Berecz. Művelődés történet. 3 kor. Gibbon. A római birodalom hanyatlása. 7 kor. 20 f. Kacziányi. A vértanuk könyve. 6 kor. 80 f. Könyöky. Középkori várak. 16 kor. Nagy Iván. Magy. családok története 100 kor. *Földrajz. Földtan.* Bársony J. Tátra-album 12 kor. Barátosi Balogh Benedek. Doi Nippon. 9 kor. György, Aladár. Magyarország. 10 kor. A miniszterium ajándéka. A földtani intézet évkönyve 12 kor. Az intézet ajándéka. A magyar korona országainak agyagai. 3 kor. A földtani int. ajánd. *Természet- és mennyiségtudomány.* Ilosvay. Bevezetés a szerves chemiába 9 kor 10 f. Blech. Standentwickelung. 2 kor 70 f. Geöcze Zoárd. Z=f (x, y) felület quadraturája. 3 kor. A szerző ajándéka. *Neveléstan. Bölcselet. Széptan. Művészet.* Beöthy Zs. A művészetek története I. köt. 16 kor. Castelar. A művészet 3 kor. Castelar. A művészet (Új folyam.) 4 kor. Payot. Az akarat nevelése. 5 kor. 80 f. Reinach. A művészetek kis tükre. 7 kor. Studio. Art in Photographie. 8 kor. 46 f. Szana. Benvenuto Cellini 2 köt. 12 kor. Trine. Hármonia a mindenségben. 3 kor. 50 f. Berecz. Képzőművészet. 4 kor. Borkovszky. Aus der Zeit d. Humanismus. 6 kor. Sztojics. Teozofia. 1 kor. Művészeti könyvtár 7—9 köt. 30 kor. Lyka. A képirás újabb irányai. 3 kor. Spencer. Testi nevelés. 3 kor. 20 f. Kant. Kritik d. reinen Vernunft. 1 kor. 90 f. Kant a Kritik d. pr. Vernunft 1 kor. 18 f. Kant. Kritik der Urteilkraft. 1 kor. 66 f. Herbert. Paedag. Vorlesungen 1 kor. 18 f. Wolfner. Socializmus. 3 kor. *Vegyes művek.* Tóth. Szállóigék lexikona. 5 kor. Kalmár. Tanári névkönyv. 2 kor. 40 f. Népszerű főiskola könyvtára III. kötet. 2 kor. A földtani intézet évi jelentése 1904-ről. 1 kor. Ajándék. A kolozsvári tud. egyetem emlékkönyve. 10 kor. Ajándék. A magy. university extension évkönyve. 5 kor. Ajándék. Románecz Aladár. Emléklapok. 40 f. Szerző ajándéka. Wutkovich. A pozsonyi Toldy-kör 30 éves története 5 kor. Ajándék.

Akadémiai értekezések és emlékbeszédek. Értekezések a nyelv. és néptudomány, a történettudomány és a társadalomtudomány köréből 8 füzet 12 kor. Az akadémia ajándéka. Emlékbeszédek. 2 füzet. 1 kor. 20 f. Az akad. ajánd. Magyarországi német nyelvjárások. 2 füzet 2 kor. 40 f. Akad. ajándéka. *Rendeletek. Törvények.* Magyarországi rendeletek tára 1906-ra 9 kor. 60 f. *Folyóiratok* Athenaeum. 10 kor. 10 f. Irod. tört. közlemények. 10 kor. 10 f. Századok. 10 kor. 10 f. Történelmi Tár. 5 kor. Katholikus szemle. 10 kor. Term. tud. Közl. és Pótfüzetek. 12 kor.

10 f. Növénytani közlemények. 3 kor. Állattani közlemények. 3 kor. Chemiai Folyóirat 3 kor. Budapesti Szemle 24 kor. Ph. Mittheilungen 21 kor. 60 f. Ethnographia 1905—1906 20 kor. 24 f. Neue Rundschau 1905—1006 77 kor. 4 f. Fényk. Lapok. 8 kor. 12 f. Egyet. Phi. Közl. 12 kor. 10 f. Középisk. tanáregyl. Közlöny. 8 kor. 10 f. Magyar Nyelvőr. 10 kor. 10 f. Földrajzi Közlemények. 10 kor. 10 f. Magyar Paedogogia. 10 kor. 10 f. Archeologiai Értesítő. 10 kor. 10 f. Turul. 10 kor. 10 f. Numizmatikai Közlöny. 6 kor. 10 f. Hittudományi Folyóirat. 10 kor. 10 f. Magyar Könyvszemle. 6 kor. 10 f. Metam. és Phys. Lapok. 10 kor 10 f. Urania. 8 kor. 10 f. Kath. Paedagogia. 8 kor. 10 f. Hivatalos Közlöny. 6 kor. 10 f. Tornaügy. 6 kor. 10 f. Gyakorlati Paedag. 10 kor. 10 f. Magyar Nyelv. 10 kor. 10 f. Kisf. Törs. Évlapja 39-ik kötet. 7 kor. Magyar Matemat. és term. tud. Közl. 3 kor. Matemat. és Termtud. Értesitő 6 kor. Akadémiai Értesitő. 6 kor. Nyelvtud. Közlemények. 6 kor. Dr. Fibiger Sándor tanár ajándéka: Bölcseleti Folyóirat. 10 kor. Gulovics Tivadar tanár ajándéka: Az Időjárás. 8 kor. A vallás- és közokt. miniszter ajándéka: Rovartani Lapok 7 kötet. 56 kor.

A tanári könyvtár gyarapodása az 1906. évben 109 mű 165 darabban, 1068 kor. 32 f. értékben; ajándék utján 24 mű 41 darabban 187 korona értékben. Összes állomány az 1906. év végén: 2732 mű 6691 darabban, 32,355 kor. 61 f. értékben.

Az ifjusági könyvtár gyarapodása. *Vétel útján:* Eckstein. A Claudiusok. 2 köt. 2 kor. 20 f. Hoch J. Jézus élete. 8 kor. Kacziány. A magyar vértanuk könyve. 6 kor. 80 f. Lorimer. A dollárkírály levelei fiához. 4 kor. Lorimer. A dollárkirály fiának levelei papájához. 4 kor. Osváth. Közbiztonságunk multja. 2 kor. Baksay. Gyalogösvény. 3. köt. 6 kor. Baksay. Dáma. 6 kor. Brózik. Középkori ázsiai utazások. 2 kor. 70 f. Czigler. A művelődés története. 5 kor. Czimer. A művelődés története. 4 kor. Csiky. Görög-római míthologia. 5 kor. Ebers—Uarda. 2 köt. 10 kor. Gaal. Pompéji pusztulása. 6 kor. Gaal. Hogyan boldogulunk? 2 kor. 30 f. Gross. A természet köréből. 6 kor. Gyöngyössy L. Arany J. élete. 6 kor. Gyulai. Arany emlékezete. Szilágyi és Hajmási. Fazekas Ludas Matyija. Egybekötve 1 kor. 80 f. Hankó V. Universum I., II. 17 kor. Hanusz. Az állatok világából. 2 kor. 40 f. Hoitsy P. A csillagok világából. Nanzen. Éjjelen és jégen át. Egybekötve 1 kor. 60 f. Jászay. Utirajzok. 4 kor. 50. Jósika. II. Rákóczi Ferencz. 4 kor. 40 f. Kempf. Homér Iliása. 6 kor. Odysseiája. 5 kor. Mindszenti Naplója és Cserei Historiája. 1 kor. 30 f. Molier remekei. 6 kor. Plutarchos. Életrajzok. 4 kor. Sebestyén. Az Árpádok története. 4 kor. 80 f. Sebestyén. A honfoglalás mondái. 2 köt. 17 kor. 20 f. Aischylos. Agamemnon. Lelánczolt. Prometheus. 1 kor. 30 f. Tompa összes költeményei. 4 kor. Tóth Ede:

A tolonc 1 kor. Vekfieldi lelkész. 1 kor. 50 f. Zrinyi válogatott munkái. 6 kor. Zrinyi. Szigeti veszedelem. 1 kor. 60. f.

Gyarapodás az 1906. évben vétel útján 36 mű 42 darabban 177 kor. 40 f. értékben. Mult évi állomány 265 mű 428 darabban (ebből 44 drb ajándék) 1007 kor. 36 f. értékben. Végállomány az 1906. év végén 301 mű 470 darabban (ebből 44 ajándék) 1184 kor. 76 f. értékben.

A philologiai szertár állománya az 1905—906. tanév végén 163 drb 818 kor. 86 fillér értékben. Az 1906—907. tanévi beszerzés 6 drb Cybulszky-féle kép 36 kor. 72 f. Moderner Cicerone I—III. 1 drb 15 kor. 20 f. Bühlmann—Wagner Panorama des alten Rom 1 drb 1 kor. 20 f., 6 drb képkeret á 6 kor. = 36 kor. 1 drb képkeret 3 kor. Összesen 15 drb 92 kor. 12 f. értékben. Eddigi állomány 178 drb 910 kor. 98 f. értékben.

Földrajz-történelmi szertár. A földrajzi szertár állománya az 1905—906. tanév végén: 77 drb térkép 1068 kor. 36 f. és 88 drb szemléltető kép 324 kor. 60 f. értékben. Összes állomány 165 darab 1392 korona 92 fillér értékben. Beszerzés vétel útján nem volt. Ajándék: Kogutovic: Oroszország iskolai fali térképe 22 kor. értékben (V. K. M. ajándéka). A földrajzi szertár állománya tehát az 1906—907. tanév végén: 78 drb térkép 1090 kor. 36 f. és 88 drb szemléltető kép 324 kor. 60 f. értékben. Összes állomány 166 drb 1414 kor. 95 f. értékben. — A történelmi szertár állománya az 1905—906. tanév végén: 49 drb térkép 964 kor. és 536 szemléltető kép 881 kor. 88 f. értékben. Összes állomány: 585 drb 1845 kor. 88 f. értékben. Az 1906—907. tanév folyamán beszerzés nem volt, tehát e tanév végén az állomány ugyanaz maradt.

A földrajz-történelmi szertár összes állománya az 1906—907. tanév végén: 751 drb 3260 kor. 83 f. értékben.

Rajzszertár. Az 1905—906. évi állomány: 2667 drb 3041 kor. 53 f. értékben. Az 1906—907. tanév beszerzése: 20 drb szemléltető edény 16 kor. 80 f. értékben. Végállomány az 1906—907. tanév végén: 2687 drb 3058 kor. 33 f. értékben.

Tornaszertár. A tornaszerek állománya az 1905—906. iskolai év végén volt 241 drb. 1972 kor. 65 f. értékben, még pedig 239 drb. vétel 1968 kor. 65 f. és 2 drb. ajándék 4 kor. értékben. Az 1906—907. iskolai év folyamán ujabb gyarapodás volt ajándék utján: Turul labdajátékszerek 24 kor. értékben (V. K. M. ajándéka). Ruhaszekrény 100 kor. értékben (Fried Izidor kereskedő úrtól). Állomány az év végén 239 drb vétel 1968 kor. 65 f. és 7 drb. ajándék 128 kor. értékben.

Természetrajzi szertár. Az 1905—906. tanévben volt: Ásványtan: vétel 103 drb., ajándék 1685 drb. 976 K. Növénytan: vétel 74 drb., ajándék 2927 drb. 1337 K 22 f. Állattan: vétel 380 drb., ajándék 1682 drb.

3868 K 87 f. Eszközök: vétel 46 drb., ajándék 16 drb. 465 K 80 f. Összesen: vétel 603 drb., ajándék 6310 drb. 6647 K 89 f. Szaporodás az 1906—907. tanévben. Állattan: vétel 2 drb. 280 K 09 f., ajándék 3 drb. 16 K. Állomány az 1906—907. tanév végén: Ásványtan: vétel 103 drb., ajándék 1685 drb. 976 K. Növénytan: vétel 74 drb., ajándék 2927 drb., 1337 K 22 f. Állattan: vétel 382 drb., ajándék 1685 drb. 4164 K 96 f. Eszközök: vétel 46 drb., ajándék 16 drb., 465 K 80 f. Összesen: vétel 605 drb. ajándék 6313 drb. 6943 K 98 f.

Ajándékok: Marcsák János fhdnagy urtól: kőzetek, kigyó-tojás, madárcsontváz, tarantel-pók, hernyó-izomzata, hal-koponya. ifj. Vajdafy Géza urtól: csigák és kagylók. Bánóczy Béla főjegyző urtól: héja (kitömve). Tamás András bankigazgató urtól: skorpió. Plotényi Jenő urtól: Vipera berus (Fenyvesvölgy). Cornides Donáth urtól: különböző rovarok. (Dalmatia.)

A tanulók közül: A VI. osztály tanulói Gammel-féle rovargyüjteményt 2 keretben. Handelsmann Manó VI. o. t. palesztinai növények és szarvas fogak. Fencik István V. o. t. havasi cincérek. Horváth István V. o. t. os sepiae. Lehoczky Tibor V. o. t. Melanopsittacus undulatus. Stromovics András VIII. o. t. Pelopeus bábjai. Reviczky Béla II. B. o. t. gránátalma.

Hrabár Sándor tanárjelölt ur több állatot volt szives intézetünk számára kitömni.

Természettani szertár. Az 1905—6. tanév végén összes állomány volt $\frac{451}{60}$ db. 11717 K 29 f értékben. 1906/907. tanévi szaporodás vétel utján 1 Koherer és bekapcsoló Marconi-táviróhoz 44 K, 1 Crockes cső 18·40 K, 1 Stereoscop 20 K, hőoszlopok és Skioptikon javítása 133·74 K, 5 db. diapozitiv kép 11·90 K, 1 db. Mariotte-féle készülék 113·87 K értékben és 3 diapozitiv kép (Kohlmann fényképész ur ajándéka) 6 K értékben. Az 1906—907. tanév végén összes állomány $\frac{455}{68}$ darab 12064 K 20 f értékben.

A vegytani szertár állománya az 1905—906. isk. év végén volt 196 db. vétel 918 K 2 f értékben és 4 db. ajándék 7 K 40 f értékben, összesen 200 db. 925 K 42 f értékben. Ez idén ujabb gyarapodás nem volt.

A házi és irodai szertár állománya az 1905—906. isk. év végén volt 1436 db. 37316 K 60 f értékben, még pedig 1368 drb. vétel 34981 K 20 f értékben és 68 db. ajándék 2335 K 40 f értékben. Ebből a VKM. engedélyével kiselejteztünk 4 db. függő petroleumlámpát 12 K értékben. marad tehát 1432 db. 37.304 K 60 f értékben. Az 1905—906. isk. évi szaporodás: 1 db. iróasztal a történelmi muzeumban 35 K, 2 db. üvegszekrény ugyanott 180 K, 1 bőrdiván a tanári szobában 110 K, 7 db.

esernyőtartó a folyosókon. Összesen 11 db. 495 K 47 f értékben (a nagyszüneti átalányból). Evvel együtt a szertár összes állománya 1906/7. isk. év végén 1443 db. 37800 K 07 f értékben, még pedig 1375 db. vétel 35464 K 67 f értékben és 68 db. ajándék 2335 K 40 f értékben.

Az ének- és szertár. A szertár állománya az 1905—906. isk. végén volt 212 db. 481 K 30 f értékben és pedig 7 db. vétel 44 K 80 f és 205 db. ajándék 436 K 50 f értékben. A szertár az 1906—907. isk. év folyamán 6 füzettel irott hangjegyekben 13 K értékben. A szertár állománya az 1906—907. isk. év végén 218 db. 494 K 30 f értékben, még pedig 8 db. vétel 47 K 80 f 210 db. ajándék 446 K 50 f értékben.

Érem- és régiségtár. *Az éremtár* állománya az 1905—906. tanév végén 4 db. arany, 809 db. ezüst, 37 db. nickel, 2692 db. réz és bronz, 18 db. ónérem és 237 db. bankjegy. Összesen: 3797 db. Az 1906--907. tanév folyamán vétel utján beszerzés nem volt. Ajándékozás utján gyarapodott az éremtár 39 db. ezüst, 87 db. réz, 25 db. emlékéremmel és 19 db. bankjegygyel. Összes gyarapodás 170 db. Tehát az éremtár állománya az 1906—907. tanév végén: 4 db. arany, 848 db. ezüst, 37 db. nickel, 2779 db. réz és bronz, 18 db. ón. 25 db. emlékérem és 256 db. bankjegy. Összesen 3967 db. Az éremtár állományának gyarapitására e tanév folyamán érmeket ajándékoztak: Gebé Andor theologiai tanár ur 12 e. é., 9 r. é., 16 bankjegy. Puza Szilárd gör. kat. lelkész ur 3 e. é. Ujhelyi Irén gk. lelkész ur 1 e. é. Vallás- és közoktatásügyi miniszterium: Andrássy plakette (eml. érem). Marcsák János cs. és kir. főhadnagy ur 13 e. é., 10 r. é., 21 eml. érem. Fejér Ignác VII. o. t. 1 r. é. Muha János VII. o. t. 1 e. é. és 1 eml. érem. Weinberger Sándor VII. o. t. 1 r. é. Burger Béla VI. o. t. 1 r. é. Karczub Szilárd VI. o. t. 1 r. é. Orosz Pál VI. o. t. 3. r. é. Véghseö István VI. o. t. 1 e. é. Gottlieb Gyula V. B. o. t. 1 r. é. Ringel Mór V. B. oszt. tanuló 1 e. é., 3 r. é. Mihályi Endre IV. B. o. t. 4 r. é. Malcher Jenő IV. A. o. t. 1. e. é., 3 r. é. Szántó Dezső III. B. o. t. 1 eml. érem. Barna Ágoston III. A o. t. 1 r. é. Benedek Tibor III. A o. t. 2 e. é., 1 r. é. Böszörményi Gyula III. A. o. t. 3 r. é., Briestyánszky Kálmán III. A. o. t. 1 e. é., 1 r. é. Dudinszky Gyula III. A. o. t. 1 r. é., 1 eml. érem. Ehrenfeld Hugó III. A. o. t. 3 r. é. Fekete Tibor III. A. o. t. 1 r. é. Görgényi Géza III. A. o. t. 1 r. é. Görög Pál III. A. o. t. 1. r. é. Haraszthy István III. A. o. t. 1 e. é., 3 r. é. Klein Gábor III. A. o. t. 2 r. é. Lukács József III. A. o. t. 1 r. é. Milch Lajos III. A. o. t. 1 r. é. Molnár Sándor III. A. o. t. 1 r. é. Neumann Aladár III. A. o. t. 2 r. é. Podaril László III. A. o. t. 2 bankjegy. Reinitz Zsigmond III. A. o. t. 1 r. é. Rottenstein Ignác III. a. o. t. 1 bankjegy. Schwarz Gyula III. A. o t. 4 r. é. Szántó Zoltán III. A. o. t. 3 r. é. Sztároszta András III. A. o. t. 2 r. é. Véghseö Gyula III. A. o. t. 1 r. é. Zágonyi Gyula

III. A. o. t. 1 r. é. Gaár Béla II. B. o. t. 1 r. é. Grünwald Herman II. B. o. t. 1 e. é.. 2 r. é. Hoffmann Dezső II. B. o. t. 4 r. é. Nehrebeczky Endre II. B. o. t. 3 r. é. Kaufmann Zoltán II. A. o. t. 1 r. é. Haraszthy György I. B. o. t. 3 r. é. Horovitz Aladár I. B. o. t. 2 r. é.

A régiségtár állománya az 1905—906. tanév végén 221 drb. Beszerzés az 1905—907. tanév folyamán vétel utján nem volt. Ajándékozás utján beszerzés volt: 51 db. És pedig a következő adományok folytak be: *Marcsák* János cs. és kir. főhadnagy úr 1 drb. XVI. századbeli régi fegyvert, 5 db. Csimpa környékéről régi római őrtornyokból való faltöredéket, 1 db. régi ágyugolyót, 37 db. különböző hadseregbeli fegyvertöltényt. *Firczák* Gyula tanárjelölt úr 1 drb. 1848. győzelmi jelentést tartalmazó hirdetményt. *Lehoczky* Tibor V. A. o. t. egy 1805. erdészeti ungmegyei térképet. *Kanyuk* Lajos 5. A. o. t. 1 drb. régi fegyvert. *Briestyánszky* Kálmán III. A. o. t. 1 db. régi kardhüvelyt és 1 db. négy élü régi egyenes pallost. *Nehrebeczky* András II. B. o. t. 1 drb. régi buzogányfejet és egy régi grafit olvasztó tégelyt. — A régiségtár állománya tehát az 1906—907. tanév végén: 272 drb.

Az érem régiségtár 1906—907. évi gyarapodása tehát 221 drb.

Az érem régiségtár állománya az 1906—907. tanév végén: 4239 db.

V.

Adatok a főgimnázium 1906—907. évi történetéhez.

Intézetünket 1613-ban homonnai Drugeth György gróf alapította Homonnán és 1646-ban homonnai Drugeth János gróf, országbíró áthozta Ungvárra.

Azóta édes hazánk ez északkeleti végvidékén híven teljesíti magyar nemzeti kulturális feladatait és egyik fontos végvára a magyar nemzeti állameszmének s a katolikus öntudatnak.

Ez évvel tehát fennállásának immár 294-ik esztendejébe lépett.

Az imént bezárult iskolai év életéből általános mozzanatként azt kell kiemelnünk, hogy *Jäger* Bertalan helybeli iparos, törvényhatósági bizottsági és városi képviselőtestületi tag úr 1906 október 26-án bejelentette, hogy intézetünk részére II. Rákóczi Ferenc és Bercsényi Miklós emlékének megörökítése végett kétszáz, azaz 200 koronányi tőke-alapítványt óhajt tenni. Ennek kamatjövedelmét évenkint valláskülönbség nélkül oly tanuló ifjú jutalmazására kell fordítani, a ki II. Rákóczi Ferenc vagy Bercsényi Miklós emlékét hazafias irányban méltató, legjobbnak itélt költeményt vagy hazafias dolgozatot ír. Évi 12 korona kamatait kész már az 1907. és 1908. évben május elején beszolgáltatni; de az összeg lefizetésére csak 1908. évi junius hó 30-ikára kötelezi magát. Ezért a tanári testület határozatához képest az alapító-levelet is csak akkor fogjuk kiállítani és a nm. minisztériumhoz fölterjeszteni. Addig is azonban nevezett polgártársunknak jegyzőkönyví köszönetet szavaztunk és e bejelentett alapítványát e helyt előre is hálásan följegyezzük.

Az iskolai év kezdete. A tanári testület az új iskolai évet előkészítő értekezletet 1906 augusztus 28-án tartotta. A folytatólagos beíratások, javító-, pótló- és magánvizsgálatok augusztus 29., 30. és 31-én

mentek végbe. Az ünnepélyes Veni Sancte szept 1-én folyt le. Az Isten-tisztelet után az ifjúság a tornacsarnokba vonúlt, hol az igazgató az iskolai évet ünnepélyes beszéddel nyitotta meg. Szeptember 3-án (2-án vasárnap lévén) felosztották a párhuzamos osztályokat, kiegészítették a beíratás naplóit s az előadások megkezdődtek. Az 5 alsó osztályba jelentkezők száma ezidén meghaladta az egy-egy osztályba fölvehető tanulók maximális számát, miért is a nagymélt. miniszterium engedelmével ezen osztályok mellett párhuzamos osztályok nyiltak. Intézetünk osztályainak száma tehát ez évben 13 volt. A rendes tanítás a törvényes szünetek leszámításával zavartalanúl folyt junius végéig.

Változás a tanári karban. A nm. vall. és közokt. minisztérium 1906. aug. 19-én 65210. sz. a. az áthelyezett *Tolnai* Artur h. tanár helyébe *Valló* Albert szegszárdi főgimn. r. tanárt saját kérésére intézetünkhöz áthelyezte, *Gratzer* Antal h. tanárt *Zivuska* Jenő h. tanár tanszékére aug. 31-én 72605. sz. a., *Orlowszky* Frigyes okl. h. tanárt a pécsi főreáliskolától *Medvigy* J. nyugalmazott tanár tanszékére aug. 31-én 75029 sz. a., *Obláth* Richard okl. h. tanárt az V-ik párhuzamos osztályhoz szept. 19-én 76923. sz. a. h. tanárokúl alkalmazta, végre *Kocsis* Mihály tanárjelöltet szept. 10-én 73789. sz. a. rendes tornatanítóvá nevezte ki.

Vallás-erkölcsi ügy. Az előző évekhez hasonlóan végezték a latin és görög szert. kat. tanulók tanáraik vezetése és felügyelete alatt az egyháztól rendelt vallási gyakorlatokat és ájtatosságokat. A téli időszak kivételével naponkint reggel $^1/_2$ 8 órakor sz. misét hallgattak, úgyszintén minden vasárnap és ünnepnap, sz. beszéddel kapcsolatosan. Az év folyamán valamennyien négyszer végezték a sz. gyónást és ugyananyiszor járúltak az Oltári Szentséghez. Résztvettek a nagyheti három napi sz. gyakorlatokon, a buzaszentelő, a keresztjáró, az úrnapi körmeneteken, október 4-én Ő cs. és kir. apostoli Felsége magas neve-ünnepén, április 18-án és junius 8-án tartott hálaadó Isten-tiszteleten, valamint szept. 10-én és nov. 19-én bold. Erzsébet királynénkért tartott gyászmiséken. A boldogságos Szűz, Magyarország Védőasszonya iránt való gyermeki kegyelet ápolása céljából a róm. kat. és gör. kat. ifjuság között a hittanárok vezetése alatt a folyó tanévben is szept. 8-án megalakúlt az *„Élő rózsafüzér „imatársulat.“* A róm. kat. tanulók társulata áll 9 rózsából, 130 tagból, a gör. kat.-ok egylete 9 rózsából 135 tagból. A róm. kat. tanulók legnagyobb része ezenkivül tagja a „Mária Kongregácio“ és a „Jézus szent szive“ társulatnak. Junius 3-án dr. Boromisza Tibor szatmári püspök 116 róm. kat. tanulónkat részesíté a bérmálás szentségében.

A latin és görög szertartású kat. tanulók hittani vizsgálata az illető püspöki hitbiztosok: *Benkő* József apát-főesperes-plébános meg *Somlyai* Mihály kanonok elnöklete alatt junius 18-án tartatott meg. Mint segéd-

hitszónokok működtek a róm. kat.-nál *Vojtkó* János szatmár-egyházmegyei áldozópap, segéd-lelkész, a gör. kat.-nál *Lázár* Béla munkács-egyházmegyei áldozópap, sztszéki tanácsos és jegyző.

A helvét hitvallású tanulók hittani oktatója ez évben is *Komjáthy* Gábor helybeli ev. ref. lelkész volt, az ág. ev.-oké *Margócsy* Aladár lelkész. A tanulók öt csoportban voltak egyesítve: Az elsőben az I. A. és B., a másodikban II. A. és B., a harmadikban a III. A. és B., a negyedikben a IV., az V. meg a VI. és az ötödikben a VII. és VIII. osztály tanuló-ifjusága.

Az izraelita vallású, haladó- és orthodox tanulók *Reinitz* Herman hitoktatótól nyertek oktatást.

Fegyelmi ügy. A gimnáziumi rendtartást és fegyelmi szabályokat az osztályfők a tanév kezdetén és középén osztályonkint kellő magyarázat és buzdítás mellett felolvasták. Időnkint az igazgató személyesen járta be az egyes osztályokat intve a jóra és óva a rossztól. Az ifjúság fegyelmi állapota általában kielégitő volt; de a rakoncátlanság, kihívás, nyilt szembeszállás, sőt az engedelmesség egyenes megtagadása még mindig kisért s ezért többeket igazgatói dorgálással kelle sujtanunk.

Főigazgatói hivatalos- és egyéb látogatások. *Dr. Mázy* Engelbert tankerületi kir. főigazgató hivatalos látogatását március 1—3-án tette meg. Látogatása folyamán szerzett tapasztalatait, valamint az iskola külső, és belső életére kiterjedő nézeteit meg útbaigazításait március 3-án tartott ülésben közölte a tanártestülettel és szívére kötötte, hogy kartársi szeretettel s egyetértéssel munkáljon ezen intézet tudományos, erkölcsi, hazafias meg anyagi felvirágoztatásán. Nem mulasztotta el egyúttal, hogy az alumneumot meg a konviktust is meglátogassa.

Május 20-án Dr. *Várady* L. Árpád c. püspök, miniszteri tanácsos, *Firczák* Gyula v. b. t. t., püspökkel együtt látogatta meg intézetünket, mely alkalommal az igazgató a testület élén szivélyesen üdvözölte és az intézet összes helyiségeit megmutatta. Az intézet gazdag fölszerelése, szakszerű elrendezése s a csín és rendszeretet Őméltóságát láthatólag kellemesen érintették.

Június 1-én érkezett városunkba dr. *Boromissza* Tibor szatmári egyházmegyei püspök, ki előtt az igazgató a testülettel azonnal tisztelgett és az intézet nevében hódolattal üdvözölte. Őméltósága jun. 4-én szintén látogatásával tüntette ki intézetünket, megtekintette könyv- és szertárainkat, az egyik tanteremben buzdító beszédet intézett az ifjusághoz és főpásztori áldás-osztás után kellemes benyomásokkal távozott.

Tanári értekezletek. Az iskola ügyvitelének meghatározása, a tananyag kijelölése, a tanítás módszerének megállapítása, a tanuló ifjuság viseletének és előmenetelének ellenőrzése és elbírálása, erkölcsi kihágások megtorlása, a tandíjtól való felmentés, az ösztöndíjakért folyamodók felett

való véleményezés és az iskola külső meg belső életébe vágó egyéb ügyek megbeszélése végett a tanártestület ez iskolai év folyamán az érettségi vizsgálatra vonatkozó üléseken kivül 19 rendes és 4 rendkivüli tanácskozást tartott.

A tanári kar irodalmi és társadalmi munkássága és állása.

Románecz Mihály a Gyöngyösy Irodalmi Társaságban felolvasást tartott a következő cimen: 1. *Somló Sándor drámai költészete,* aesthetikai értekezés. 2. *Árva Erzsók,* novella. 3. A kath. körben *„Szeretet ünnepén“* c. költeményét elszavalták. 4. Vezércikkben méltatta *Szieber Ede* volt főigazgató *életét s érdemeit.* A tanárok által rendezett felolvasó-cyklusban két értekezést tartott, cimük: 5. *A király által alapitott 10 szobor alakjainak méltatása, a történelem újabb adatainak világánál.* 6. *Shakespaere Hamletje és Katona Bánk bánja,* aesthetikai párhuzam az angol és magyar irodalom köréből. 7—8. A Gyöngyösy Irodalmi Társaság alakuló- és ünnepélyes megnyitó-ülésén, valamint az egyesületi és intézeti élet egyéb alkalmainál is beszédeket tartott. Megjelentek e művek az „Ung“ cimű lapban. — A magyar történelmi társulatnak, az országos középiskolai tanáregyesületnek és az országos választmánynak rendes, a magyar paedagogiai társaság külső tagja, az ungvármegyei állami tisztviselők körének elnöke, Ungvármegye törvényhatósági bizottságának és állandó választmányának, Ungvár város képviselőtestületének, az ungvári társaskörnek és az U. K. E.-nek választmányi tagja, az Ungvári Daloskör elnöke, a D. M. K. E. tagja, a Gyöngyösy Irodalmi Társaság elnöke és a Gromon Dezső magyar nyelvterjesztő egyesület dísztagja.

Gulovics Tivadar ünnepi beszédet tartott junius 8-án a koronázás emlékére rendezett iskolai ünnepélyen. A helybeli gör. kat. tanítónőképző intézet, a polgári- és elemi leány-iskola és nevelőintézet gondnokságának tagja.

Haraszthy Gyula Ungvármegye törvényhat. bizottságának tagja.

Mazuch Ede az Országos Középiskolai Tanáregyesület, az Ungvármegyei Közművelődési Egyesület, az Ungvári Társaskör választmányi, a Gyöngyösy Irodalmi Társaság rendes tagja.

Medreczky István a M. ornith. központ levelező tagja. Természettudományi megfigyeléseit közölte az Aquilában. Írt a Tanáregyesületi Közlönyben és az „Ung“-ban. Szemléltető képekkel előadást tartott a Kat. Körben: A természettudományok köréből, és egy oktató előadást a radioactivitásról.

Orlowszky Frigyes két népszerű előadást tartott „Az égi testek mozgása, s az általános nehézkedés“ s „A zenei összhang fizikai és élettani alapjai“ cimmel. Részt vett a hangversenyeken, mint közreműködő.

Obláth Richard a tanári felolvasó cykluson a *békekérdést* ismertette. Ugyan erről adott élő a Dayka Kör május 19-iki *békenap*-ján.

A helyi lapokban közölt kisebb cikkein kivűl feladatokat tűzött ki a „Középiskolai Mathematikai Lapok"-ban. A „Gyakorlati Paedagogia" májusi számában *„a mathematika tanításáról a VII. osztályban az újabb didaktikai reformtörekvések figyelembevételével"* értekezett. Ő írta ebbe az Értesítőbe a programm értekezést.

Az intézet ünnepnapjai. A hazaszeretet, a magyar nemzeti szellem s a felséges uralkodó-ház iránt való hűség, a felebbvalók iránt való tisztelet, a nemzet múltja és nagyjai iránt való kegyelet ápolása végett intézetünk ez évben is több ünnepélyt rendezett, melyek mindegyike a nagy alkalomhoz méltó módozatok mellett folyt le.

A) Elsőűl november 19-én *Erzsébet, megdicsőűlt mártyr-királynénk emlékének* adóztunk kegyelettel. Reggeli 8 órakor a róm. kat. templomban és a gör. kat. székesegyházban gyászistentisztelet volt, melyet a tanuló ifjuság egyházi gyászéneke mellett a két hittanár végzett. 9 órakor az összes ifjuság a tornacsarnokban gyűlt össze. A műsor a következő volt: 1. Hymnus. A zenekar kiserete mellett énekelte az ifj. vegyeskar. 2. Cipruslombok. Szavalta: Balkányi A. VIII. o. t. 3. Gyászdal I. o. Éneklé az ifj. vegyes kar. 4. Emlékbeszéd. Mondta: Grünwald H. VIII. o. t. 5. Gyászdal II. o. Éneklé az ifj. vegyes kar. 6. Erzsébet királyné, Balla M.-tól. Szavalta: Zapotoczky J. VIII. o. t. 7. Idyll, Labickytól. Előadta az ifj. zenekar. 8. Induló. Előadta az ifj. zenekar.

E nagy királynénk áldott emlékét intézetünk történelmében legszebben hirdeti a tanári testület s a tanuló ifjuság által összeadott és a főgimnáziumunkhoz kötött *Erzsébet alapítvány,* mely ekkoráig *479.92 K-ra rug.*

B) A magyar nemzeti érzület ápolása és terjesztése végett február 3-án II. Rákóczi Ferencz fejedelem és bujdosó társai emlékezetére rendkivűl nagy és díszes közönség jelenlétében tartottunk ünnepélyt a következő műsorral: 1. Rákóczi-nyitány. Kéler Bélától. Előadta az ifj. zenekar. 2. Rákóczi halála, Lampérth Gézától. Szavalta: Pap Zoltán VI. o. t. 3. Rákóczi kesergője, Rákóczi-Bercsényi, Káldy Gyulától. A zenekar kisérete mellett előadta az ifj. vegyeskar. 4. Rákóczi emlékezete, Irta és elmondta Kelecsényi Z. VIII. o. t. 5. Czinka Panna, magyar ábránd. Hegedű-szóló kiserettel. Előadta: Reismann Z. VIII. o. t., kísérték: Schuh M., Kustán J., Herskovits M. és Russay G. VIII. o. t. 6. Zrinyi Ilona nikomédiai lakomája, melodráma. Szövegét irta Vér Pál, zenéjét szerzé Vendéghegyi Géza. Előadta: Medveczky J. VIII. o. t., zongorán kisérte Tompos F. VIII. o. t. 7. A regéci kis harang. Ünnepi szinjáték két képben. Irta: Szávay Gyula. 8. Kuruc dalok, magánének dongóének- és zenekiserettel. Előadta: Riesenberg Izsák VIII. o. t. 9. Rákóczi-induló, Szent-Gály Gyulától. Előadta az ifj. ének és zenekar.

C) Majd a *márczius 15-iki* ünnepélyt ültük meg nagyszámú és díszes közönség jelenlétében. Erről azonban az önképzőköri jelentés ad tüzetesebben számot.

D) *Az 1848-iki törvények szentesítésének emlékére,* az ősöktől örökölt királyhűség, az alkotmány forró szeretete s a polgári kötelességek odaadó teljesítése erényeinek ápolására intézetünk ez évben április 11-én hálaadó istentisztelet után rendezett ünnepélyt a következő műsorral: 1. Himnusz. A zenekar kisérete mellett éneklé az ifj. vegyes kar. 2. Szeresd a hazád, Gáspár I.-tól. Szavalta: Ortutay I. VIII. o. t. 3. Uti képek Reschtől. Előadta az ifj. zenekar. 4. Ünnepi beszéd. Mondta: Russay G. VIII. o. t. 5. Nemzeti zászló, Huber K.-tól. Előadta az ifj. vegyes kar. 6. Mi a haza? Ábrányi E.-től. Szavalta: Pap Z. VI. o. t. 7. Szózat. Énekle az ifj. vegyes kar. 8. Nemzeti szín, Rudnyánszky Gy.-tól. Szavalta Lipniker V. V. B. o. t. 9. Induló. Előadta az ifj. zenekar.

E) A dynasztikus érzelmek ápolására szolgált a *junius 8-iki 40 éves koronázó évforduló,* melyen az ifjuság és a tanári kar testületileg ünnepélyes isteni tiszteleten vett részt és utána ünnepélyt tartott a következő műsorral: 1. Himnusz. A zenekar kisérete mellett énekle az ifj. vegyes kar. 2. Himnusz, Vörösmarty M.-tól. Szavalta: Zapotoczky Jenő VII. o. t. 3. Rákóczi-nyitány, Kéler D.-tól. Előadta az ifj. zenekar. 4. Ünnepi beszéd. Mondta: Gulovics T. főgimn. tanár. 5. Lakodalmi kar, Erkel F. Hunyadi L. cimű operájából. Énekle az ifj. vegyes kar. 6. Nemzeti ünnep, Rudnyánszky Gy.-tól. Szavalta: Balkányi Andor VIII. o. t. 7. Rákóczi induló. A zenekar kisérete mellett énekle az ifj. vegyes kar.

F) Lélekemelő ünnepélyt rendezett végre intézetünk jun. 16-án *Medreczky István* kartársunk tiszteletére, ki ez évben tanárkodásának immár 31-ik évét töltötte be. A hálaadó Istentisztelet után d. e. 11 órakor díszes közönséggel telt meg tornacsarnokunk. Megnyitóúl az Ungvári Dalárda, melynek az ünnepelt férfiú díszkarnagya, elénekelte a Fohászt. Ezután az igazgató üdvözlő beszéde, majd a tankerületi kir. főigazgató elismerő leiratának felolvasása, ugyancsak a dalárdának üdvözlő dala és Vidonyi S. VII. o. t. beszéde következett, mire a jubiláns szívhez szóló és magvas szavakkal köszönte meg ünnepeltetését s buzdító beszédet intézett a tanulókhoz. Pap Z. VI. o. t. által „A férfi“ cz. költemény elszavalása és a dalárda által a Hunyady-operából „A nemesek kará“-nak rendkivűl szabatos eléneklése zárta be a feledhetetlen szép ünnepélyt, melynek méltó zárókövét képezte este a Széchenyi-ligetben tartott banket, melyen a társadalom szine-java újból még újból megmegnyilatkoztatta kartársunk iránt érzett szeretetét és tiszteletét. Multos per annos!

Tanúlmányi kirándúlás. Növendékeink látókörének fejlesztése céljából e tanév folyamán egy nyolc évre terjedő tervezetet készítettünk a jövőben rendezendő tanúlmányi kirándulásokról. E tervezet szerint módot akarunk nyujtani ifjuságunknak, hogy hazánk természeti szépségeit, történeti nevezetességü helyeit és nagyobb városait megtekinthesse.

E tanévben kezdtük meg az ezen tervezet szerint összeállitott tanúlmányikirándulások sorát. És pedig hazánk északkeleti vidékének metropolisát: *Kassa* városát mutattuk be tanuló ifjuságunknak. Természetesen felhasználtuk erre a legalkalmasabb időpontot, nagy fejedelmünk II. Rákóczi Ferencnek temetése idejét, a mivel elértük azt, hogy a város nevezetességeinek megtekintésén kivül egyúttal leróttuk a hála és a kegyelet adóját is nagy hallottunkkal szemben. A temetési menet szemlélete pedig hazánk művelődéstörténetének egy korszakát tárta fel ifjuságunk előtt.

Visszajövet Sátoraljaujhely városát is megtekintettük, egyúttal kizarándokoltunk Rákóczi szülőházához a Sátoraljaujhely melletti Borsiba. Itt kegyeletünk lerovása céljából *Gulovics* Tivadar főgimn. tanár méltatta az ifjuság előtt a hely jelentőségét, az ifjuság pedig a Himnuszt és Szózatot énekelte el.

A tanúlmányi kirándulás, melyben az igazgató és 8 tanár vezetésével intézetünk 147 tanulója vett részt, 1906. október 28-tól október 30-ig bezárólag, tehát teljes három napig tartott. Megjegyzendő még, hogy 13 szegény tanuló költségeit a kirándulási alapból fedeztük.

Ezenkívül az őszi és tavaszi hónapokban egyes tanárok egyes osztályokkal rándúltak ki városunk környékére, mely kirándulások célja: Ungvár környékének földrajzi és természetrajzi megismertetése.

A testi nevelés. A lélek művelésével összhangzatosan és párhuzamosan haladt intézetünkben a testi nevelés. A test üdítésére és edzésére szolgáltak a tornázás, játékok, korcsolyázás, fürdés evezés meg kirándulások. A tornázást s a játékokat a téli évszakban és esős időben a tornacsarnokban, szép időben a főépület udvarán meg a füzes játszóterén gyakorolták ifjaink; kirándulásokat Neviczkére Bercsényi várába, a szomszéd ligetekbe, erdőkbe és helységekbe tettek, a korcsolyázás, fürdés meg evezés szintere az Ung folyó vala.

Eperjesi kerületi tornaverseny. Intézetünk résztvett a folyó évi május hó 26-án Eperjesen megtartott ifjusági kerületi tornaversenyen. Két kisérő tanár vezetésével 23 tanulóból álló csapat indúlt el 25-én hajnalban Eperjesre. Utjukat *Kassán* a város megtekintése céljából rövid időre megszakítva a délutáni órákban érkeztek a verseny helyére. Régi hagyományokhoz híven intézetünk ifjai a jelen alkalommal tanubizony-

ságát adták testi ügyességüknek, amennyiben nemcsak résztvettek az összes kiirt versenyszámokban, hanem még győzelmet is arattak; így Grigássy Mihály VI. o. t. a 100 méteres futásban a csoportversenyben első, a döntő versenyben második helyre kerűlt s így 1 ezüst és 1 bronz érmet nyert; Weisz Mayer 5 B. o. t. pedig ugyancsak a 100 méteres futás, csoportversenyében másodiknak érkezvén be, bronzérmet kapott. Szép eredményt ért el intézetünk mintacsapata a lovon és magas nyujtón, azonkivül a távolugrás, súlydobás összetett versenyében és a „fogoly" játék bemutatása is köztetszést aratott.

A versenyek által el nem foglalt szabad időnket Eperjes város nevezetességeinek megtekintésére fordítottuk. A versenyt követő nap reggelén kirándúltunk a szomszédos Sóvárra, a hol tanulóink élénk érdeklődés mellett tekintették meg az ottani sóbányát, a sófőzést, szóval a sónak ottani előállítási módját egész a forgalomba hozataláig. Még aznap délelőtt indúltunk vissza Ungvárra, a hová az esti órákban érkeztünk meg.

Egészségügy. Dr. *Brujmann* Béla iskola-orvos és egészségtani tanár az iskolai év elején az I-ső oszt. tanulókat *látás* nézőpontjából megvizsgálván, gyermekeink látóképességét normálisnak találta, egy-két jelentéktelenebb esetet kivéve, melyeknél az osztályfő urak az illető tanulókat az első padba ültették. A gör. kat. papárva-intézetet és a papfitápintézetet az igazgatóval együtt megvizsgálván, azt tapasztalta, hogy az ellátás mindkét intézetben a jelenkor követelményeinek megfelelő és a köztisztaságra is gond van fordítva. — Dr. *Ország* Jakab, városi orvos az összes tanuló ifjuság szemét megvizsgálta, mely alkalommal trachomás szembeteget nem talált. — Az iskola-orvos ezenfelül a tornázás alól felmentésért folyamodó, azonkívül a nála jelentkező vagy hozzáutasított beteg tanulókat megvizsgálta s a fölmentést a szükséghez képest ajánlotta. Fertőző betegség ezen iskolai év folyamán tanulóink közt nem mutatkozott. Halálozás esete véletlen vérmérgezés következtében 1 tanulónál fordúlt elő. De ezenkivül egészben véve úgy a tanulóifjuság, mint a tanárok egészségi állapota eléggé kedvező vala.

A főgimnáziumi épületek állapota. Az épületek általában jó állapotban vannak. Csak a vízvezeték ad örökös aggodalomra okot, mert a vas- és kéntartalmú víz maró hatása a csöveket folyton rongálja, minek következtében szüntelen javításokra van szükség.

Vizsgálatok. A magánvizsgálatokat junius 17. és 18-án, a római és görög szert. kat. hittani vizsgálatot junius 18-án, az évvégi rendes vizsgálatokat junius 19—22-én, a rajzkiállítást junius 24—28-án, az érettségi szóbeli vizsgálatokat dr. *Mázy* E. tank. kir. főigazgató elnöklete alatt junius 8—14-én tartottuk. Az iskolai évet junius 29-én délelőtt fejeztük be Te Deummal és záróünnepélylyel, mely alkalommal az igazgató be-

szédet tartott s buzdítás kiséretében a jutalmakat, segély- meg ösztöndíjakat, az osztályfők pedig a bizonyítványokat meg az értesítőket kiosztották.

Ifjusági egyesületek. A szépnek, nemesnek és hasznosnak művelésére intézetünkben ez idén is több egyesület alakúlt, úgymint az önképző-, mathematikai, gyorsíró- meg vivó-kör, a Mária-kongregáció, a segély- s műének- meg zene-egyesület, melyek működéséről az „Egyesületi élet“ emitt következő jelentéseiben számolunk be.

VI.

EGYESÜLETI ÉLET.

Jelentés az ifj. Dayka-önképzőkör 1906—907. évi működéséről.

Ifjusági önképzőkörünk a jelen iskolai évre 1906. szeptember 27-én alakult meg. Az alakulásnál a VII—VIII oszt. ifjakból 64 rendes és az V.—VI. osztályúak közül 67 pártoló tag iratkozott be.

A kör tisztviselői a következő ifjak voltak, alelnök: Kelecsényi Zoltán VIII. o. t., titkár: Spiczer Gyula VIII. o. t., főjegyző: Klein Sándor VIII. o. t., pénztáros: Russay Gábor majd Balkányi Andor VIII. o. t., ellenőr: Grünvald Henrik VIII. o. t., főkönyvtárosok: Buday István, Ortutay Jenő, Rochlitz Béla és Tompos Ferenc VIII. o. t, aljegyzők: Fejér Ignác és Vidor Gyula VII. o. t., alkönyvtárosok: Gojdics István, Klein Sándor, Rothman Pál és Vidonyi Sándor VII. o. t. A választmány tagjai voltak: Fekete István, Moskovics Kálmán VIII. Muha János, Tink Antal VII. Antalócy János VI. Takács László V. A., Kiss Miklós V. B. o. tanulók. A szépirodalmi biráló bizottság tagjai voltak: Kelecsényi Z. Kutka J, Schuh M. Ulicsák B. VIII. o. tanulók; a történelem-természettudományi szakban: Spiczer Gy, Bicsánszky J., Kronovith J., Lusztig M., Perlstein B. VIII. o. tanulók. Szavalatbirálók: Grünvald H., Balkányi A., Medveczky J., Orosz István VIII. o. Zapotocky J. VII. o tanulók. A tisztviselők pontosan teljesitették kötelességüket.

A kör vasárnap délelőtt tartotta üléseit. Üléseinek száma 24. Üléseinken több alkalommal a t. tanártestület egyes tagjai is megjelentek. A rendes ülések napirendjére a beadott dolgozatok birálata esetleg felolvasása, szabadon választott értekezések és szavalatok voltak kitűzve, melyek végleges minősités előtt szabad megbeszélés tárgyáúl szolgáltak.

Az évközben beérkezett és bemutatott dolgozatok száma: 42; szakok szerint: szónoki beszéd: 11, irodalomtörténeti értekezés: 19, történelmi: 1, természettudományi: 3, hittudományi: 2, útleirás: 1, elbeszélés: 1, költemény: 2, széptani fejtegetés: 2. Ezekből érdemkönyvbe méltónak itéltetett: 1, dicséretes minősitést nyert 5, sikerült 6, egyszerü 8 dolgozat volt, elvettetett 2. Az ünnepi dolgozatok nem kerültek birálatra.

A hazafias érzés ápolása s nagyjaink emlékezetének ébrentartása végett 6 ünnepi ülést rendezett körünk az elmult iskolai év folyamán. Első kegyeletes megemlékezésünk 1906. okt. 7-én az aradi vértanuk tiszteletére volt szentelve. Ezen ülésen Kelecsényi Z. VIII. o. t. emlékbeszédet mondott, Klein S. VIII. o. t. pedig az aradi gyásznap történetéről irt értekezését olvasta fel. 1906. december 16-án Dayka Gábor emlékezetére ültünk ünnepet, melyen Ulicsák B. VIII. o. t. volt az ünnepi szónok, Kossey G. VIII. o. tanuló Dayka költői működését ismertette. 1907. január 20-án Tompa Mihály emlékét elevenítettük fel lelkünkben. Ezen ülésen Buday I. VIII. o. t. emlékbeszédet mondott, Spiczer Gyula VIII. o. t., Tompa Virágregéiről, Reismann D. VIII. o. t. pedig hazafias allegoriáiról irt értekezésüket olvasták fel. 1907. január 27-iki ülésünkön Deák Ferenc halhatatlan érdemeiről emlékezett meg a kör. Az emlékbeszédet ez alkalommal Moskovics K. VIII. o. t. mondotta. 1907. febr. 10-én Eötvös J. br. emlékének áldozott a kör, mely alkalommal Balkányi A. VIII. o. tanuló emlékbeszédet mondott, Medveczky I. VIII. o. tanuló Eötvös regényirói működését ismertette. Az előző évek kegyeletes szokásához híven ez évben is nagy és diszes közönség jelenlétében ünnepelte meg körünk nemzeti ujjászületésünk nagy napját március 15-ikét. Az ünnepély műsora a következő volt:

1. *Hunyadi-nyitány* előadta az ifjusági zenekar.
2. *Nemzeti dal Petőfitől.* Szavalta Orosz István VIII. o. t.
3. *Zengjen a dal. Hubay I-től.* Előadta az ifj. férfi négyes.
4. *Ünnepi beszéd.* Irta és elmondotta Ortutay Jenő VIII. o. t.
5. *Szabadságharci dalok Szentgálytól.* Az ifj. zenekar kisérete mellett előadta az ifj. vegyeskar.
6. *Jelenet Katona Bánk-bánjából.* (III. felv. 3-ik jel.) Előadták Ilniczky István (Bánk) VIII. és Fejér Ignácz (Tiborc) VII. o. tanulók.
7. *Szózat.* Előadta az ifj. vegyeskar.

1907. május 19-én a nagymélt. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr rendelete értelmében az első haagai békekonferencia évfordulója alkalmából a „*békenapot*“ ülte meg körünk. Ezen ülésen a kör vezetőjének alkalmi megnyitó beszéde után *Obláth* Richárd főgímnáziumi tanár ismertette meg a kör tagjaival a *békemozgalom* célját és eddigi eredményeit. — Itt kell megemlítenünk, hogy körünk

tagjai ez évben is halottak estéjén kivonultak a kálváriai temetőbe s ott b. e. Zoltsák János alapitónk és Hódoly László volt főgimnázium igazgató sírjánál gyászénekkel és beszéddel áldoztak elhúnyt vezetőink emlékének. Az elsőnél Kelecsényi Zoltán, a kör alelnöke, az utóbbinál Spiczer Gyula, a kör titkára tolmácsolta a körnek a boldogúltak emléke iránt soha nem szünő kegyeletét. Ugyanezen pontnál kiemeljük azon körülményt, hogy körünk II. Rákóczi Ferenc fejedelem és bújdosó társai hamvainak hazahozatala alkalmából rendezett nemzeti ünnepen is méltó módon rótta le a megdicsőült szabadsághősök emléke iránt táplált kegyeletét. A kassai temetési ünnepen intézetünk 150 tanulója vett részt, ezek sorában a kör tagjai közül is számosan s ott körünk nevében Rákóczi és Bercsényi koporsójára díszes koszorút helyeztek. A koszorúk költsége az ifjak adományából gyült össze. Feliratuk a következő volt: *II. Rákóczi Ferenc megdicsőült emlékének az ungvári kir. kath. főgimnázium Dayka-önképzőköre, Bercsényi Miklós, vármegyénk egykori dicső főispánja emlékének az ungvári kir. kath. főgimnáziumi Dayka-önképzőkör ifjusága.* Ezen kivül a f. é. február 2-án rendezett nagyszabású intézeti Rákóczi-ünnepen a kör szintén vezető szerepet vitt s az évi pályatételek kitüzésénél is adózott a kuruc-kor hősei emlékezetének. (Mindezekről másutt van emlités téve.) Végül kiemeljük még azt is, hogy az összes intézeti ünnepélyek rendezésében tevékenyen közreműködött a kör.

A tagok szorgalmának fokozása és az irodalmi munkálkodás gyakorlása végett november hó folyamán a kör vezetője a tudományok különböző köreiből tizenöt pályatételt tűzött ki. E pontnál ez iskolai évben is mély hálával kell megemlítenünk nagymélt. és főtiszt. Firczák Gyula munkácsi püspök úr 4 drb. arany adományát s köszönetet mondunk Gulovics Tivadar főgimn. tanár úrnak, ki 1 drb. aranyat ajánlott fel egy általa kijelölt pályatétel jutalmazására. — A pályázati eredmény ez évben — sajnos — nem felelt meg a várakozásnak, pedig a kör tagjai sorában többen voltak, kiktől sikerült dolgozatot lehetett várni. — A kitüzött pályatételekre mindössze hat dolgozat érkezett be. A pályanyertes dolgozatok és szerzőik a következők: 1. *II. Rákóczi Ferenc mint a vallásosság és hazafiság példaképe.* Jellemrajz. Jutalma nagymélt. és főt. Firczák Gyula püspök úr adományából 2 drb. arany. A beérkezett és jutalmazott dolgozat szerzője Spiczer Gyula VIII. o. t. 2. *A szántszándékos öngyilkosság nagy bűn, mert az öngyilkos vétkezik: Isten, saját lelke, övéi és a társadalom ellen.* Erkölcstani értekezés. Jutalma nagymélt. és főt. Firczák Gyula püspök úr adományából 2 arany. A beérkezett és jutalmazott dolgozat szerzője Spiczer Gyula VIII. o. t. 3. *Bercsényi szerepe a Rákóczi-szabadságharcban.* Történelmi tanulmány. Jutalma Gulovics Tivadar főgimn. tanár úr adományából 1 arany.

A beérkezett és jutalmazott dolgozat szerzője Balkányi Andor VIII. o. t. 4. *Vörösmarty Két szomszédvár* c. eposzának széptani elemzése. Jutalma 6 kor. A pályanyertes dolgozat szerzője Balkányi Andor VIII. o. t.; Klein Sándor VIII. o. t. dolgozata dicséretben részesült. Ezeken kivül beérkezett egy Rákóczit dicsőitő költemény, mely azonban nem volt jutalmazható. A többi pályatétel, köztük néhány a Rákóczi-kultusz szolgálatában álló, eredménytelen maradt.

A szavalásban és az élőszóbeli előadásban elért haladás feltüntetésére a rendes és ünnepi ülések alkalmával előadott szavalatokon és emlékbeszédeken kivül különösen a f. é. február 24-én megtartott nyilvános szavalatverseny szolgált, melyen a kör tizennégy tagja vett részt. Az eredmény a következő, az első dijat (10 kor.) Ortutay Jenő VIII. o. t. Váradi Antal Az Úr itél c. költeményének előadásával nyerte. A második díj (8 kor.) Ilniczky István VIII. o. tanulónak jutott Ábrányi E. A kastély c. költ. elszavalásáért. A harmadik dijat (6 kor.) Fejér Ignác VII. o. t. nyerte Ábrányi E. A koldus c. költ. elszavalásáért, a negyediket (4 kor.) Zapotoczky Jenő VII. o. tanuló Incédy A nővér c. költ. elszavalásáért. Dicséretben részesültek: Medveczky Jenő VIII. o (Ágnes-asszony) és Burger Béla VI. o. t. (Gabányi: A potyajegy c. monolog) szavalatai. Az egész évi működésről szóló eredményt a kör vezetője a f. é. május 30-án tartott évzáró ülésen hirdette ki. Ez alkalommal Spiczer Gyula VIII. o. t. évközi alakilag és tartalmilag sikerült szabadon előadott birálataiért, Ilnicky István, Orosz István, Ortutay Jenő, VIII. o. Fejér Ignácz, Zapotocky Jenő VII. o. tanulók pedig a Rákóczi-ünnepélyen előadott *Regéci kis harang* c. szinműben való szereplésükért külön dicséretben részesültek.

A kör könyvtára ez iskolai év folyamán a következő művekkel gyarapodott: Arany: Buda halála 3 pd. Bánk-bán tanulmányok 1 k. Arany László: A magy. politikai költészetről 1 k. Angyal D. Szemelv. Salamon F. műveiből 1 k. Balassa B. költeményei (Magy. K.) 5 pd. Berthy: Jézus élete 1 k. (Szt. István társ. illetm.) Borbély S. Uti karcolatok 1 k. Csokonai: Dorottya 3 pd. Összes művei 2 k. (Hladonik J. VIII. o. t. adománya) Divald K. Szepesmegye művészeti emlékei 2 k. Erdélyi P. Szemelv. Erdélyi János műveiből 2 pd. Fraknói V. II. Rákóczi Ferenc 1 k. Gyulai: Vörösmarty életrajza 4 pd. Huttkay Mikes Törökorsz. levelei 1 k. Jókai: Az új földesúr 8 pd. Jósika: Abafi 3 pd. Kelemen B. Jó magyarság 1 k. Kisfaludy K. Csalódások 3 pd. Iréne 11 pd. Kisfaludy. Társ. évlapjai 1906. évf. (Illetm.) Kieland: Garman és Worse 1 K. (Illetm.) Kemény: Zord idő 2 pd. Kisfaludy K. Kérők 3 pd. Kölcsey: Válogatott szónoki művei 3 pd. (Magy. K.) Kovács: Ponciánus históriája 1 k. (Irodt. olv.) Mikes: Törökorsz. levelek 1 K. (Diszk.)

Mikszáth: Jókai élete 2 k. Pap Illés Rákóczi Ferenc 1 k. Dr. Pekár k. A magyar nemzeti szépről 1 k. Dr. Sebestyén Gy. A honfoglalás mondái II. k. Dr. Simonyi Zs. Helyes magyarság 1 k. Századok 1905. évf. 1 k. Toncs G. Szemelvények a magy. epikusokból 1 k. Uránia-előadások (14—24.) 1 k. (Illetm.) Vadnay K. Elbeszélések 1 k. (Illetm.) Dr. Vince: Barlám és Jozafát 1 k. (Irodtört. segédk.) Zászlónk (1904—5. évf.) 1 k. Összesen 78 kötet a kötéssel együtt 161 kor. 20 fillér értékben. Járatta a kör a Képes Folyóirat, Tanulók Lapja, Zászlónk, Kath. Szemle, Századok, Természettud. Közl., Uránia és Művészet c. folyóiratokat. Tagja a Kisfaludy-Társaságnak (alapitó) Természettudományi, Történelmi, Szt. István, Képzőművészeti társulatoknak és az Uránia-egyesületnek.

A kör pénztárosa az év folyamán 327 koronát szedett be tagsági díj cimén. A teljes pénztári kimutatást az összes hátrálékok beszedése s a kiadások teljesitése után az iskolai év befejeztével fogja a kör vezetője az intézet igazgatójának bemutatni.

Ungvár, 1907. junius 8.

Mazuch Ede,
az önképzőkör vezetője.

Jelentés az önképző-kör mathematikai osztályának működéséről.

Intézetünk szép multú önképzőköre az idén uj szakosztálylyal bővült. November hó folyamán ugyanis megalakúlt a mathematikai osztálya.

A midőn tehát amúgy is virágzó egyesületi életnek örvendő iskolánk köreinek számát egygyel gyarapítottam, kötelességemnek tartom, hogy e helyütt azokról az okokról, a melyek a legujabb egyesület felállítására késztettek, s azon irányelvekről, a melyek a kör vezetésénél befolyásolnak, számot adjak.

Köztudomású, hogy a mathematika, a mint *Pringsheim* mondja egy előadásában (Über den Wert u. angeblichen Unwert der Mathematik) a legszélesebb körű népszerűtlenségnek és tegyük hozzá, ismeretlenségnek örvend.

Az iskola feladata, hogy ezt az óriási közönyt s a mathematika iránt táplált ellenszenvet eloszlassa. Ennek a feladatnak nagy része természetesen a mindennapi rendes tanítás körébe esik, amely hivatásának majd csak a függvénytani szempontok nagyobb figyelembe vételével felelhet meg teljesen.

De addig is, a míg a *Klein*-féle reformeszmék általánosan utat

törnek maguknak, még fontosabb, hogy a puszta irodalmi műveltségnek mint egy ellensulyozásául legalább az ifjuság legjavának ne csupán az érdeklődését költsük fel, hanem meg is *szerettessük* velük a mathematikát. Erre a célra való a mathematikai kör.

Nem arra törekszik tehát, hogy mennél több tanulót vonjon be a munkásságába, hanem, hogy azoknak, akik már az iskolai tanulás folyamán megkedvelték a tárgyat, a további önálló munkálkodásra nyujtson anyagot, hogy tehát tanítványaiban az exact tudományok iránt való érzékét felkeltse.

Az ilyen körnek első sorban a meglévő keretekbe kell illeszkednie, s ezért nézetem szerint nem lehet az a hivatása, hogy mintegy a tanításterv tökéletlenségeit pótolva első sorban a függvénytani szempont kidomborítására igyekezzék. Nem! Ezt ugyanis csak a középiskolában tanúlt anyag tárgykörében tehetnők, s így folyton ismeretes dologról lévén szó, a tanulók előtt az anyag legfőbb vonzó ereje, az ujság ingere hiányoznék. Pedig tudjuk, hogy ez igen fontos mozzanat. *Stäckel* pl. (Jahresberichte d. deutschen Mathematikervereinigung 13-ik kötet p. 527.) hiábavalónak tartja, hogy az első éves egyetemi hallgatók előtt sikeresen lehessen az elemi mennyiségtan tudományos felfogását tárgyalni, mert az ifjú ég a vágytól hogy egész ujat tanulhasson, pedig ennek a hallgatóságnak a színvonala sokszorosan fölűlmúlja a középiskolai nívót.

A függvénytani szempont egyáltalán sokkal lényegesebb dolog, semhogy egy ily kicsiny köröcske gondozásával beérhetné, úgy sem késhetik már soká az idő a mikor az egész tanítást át fogja hatni!

Még mást is kerültem. A körnek ugyanis *nem* volt célja, hogy az iskolában csak szemléltetett egyszerű tételek mélyen fekvő, esetleg nehezen érthető vagy komplikált bizonyításaival terhelje a tanulót, a mint erre néhol talán némi hajlandóság mutatkozik. Egy pillanatra sem tévesztettem szem elől, hogy a középiskolai tanuló még nem felnőtt érett ember (a tehetségesebbje sem!), hogy tehát a szellemi szükségletei mások. A gyermeknek, s ép az okosabbnak — a logikai szigorúság iránt nincs érzéke, hanem *tényeket* akar tudni. (Ezt a tárgyat bővebben a *„Gyakorlati Paedagogia“* ezidei májusi számában fejtettem ki), s így lassankint érik meg a kritikai érzéke. A tudomány is ezen az uton fejlődött. A „praecisiós mathematika“ modern korszakát megelőzőleg bizony édes-keveset törődtek a bizonyítások érvényességének határaival. Ha a köri munkásság felébresztetté a bizonyítások szigorúsága szükségességének érzetét a tanulóban, akkor igen nagy eredményt értünk el, de ennek az utja bizonyosan nem az, hogy pl. az irracionális szám fogalmáról, vagy a Newton-tételnek tört stb. kitevőre való kiterjesztésének bebizonyításáról tartsunk tudományos praelectiókat, a melyeket a legjobb esetben passive végighallgatna a tanuló.

Én azonban a tanulók intensív munkásságát akartam igénybevenni! Említettem már, hogy mire törekedtem: arra, hogy tanítványaimat sok és sokoldalú mathematikai tényre vezessem rá, úgy azonban, hogy az egyenes közlés a minimumra szálljon alá, ezért többnyire arra szorítkoztam, hogy megjelöljem, milyen természetű igazsághoz, s körülbelűl milyen úton kell eljutnunk.

Kezdetben tehát egész egyszerű később mind komplikáltabb feladatokat tűztem ki megoldás végett, s úgy választottam őket meg, hogy az iskolában tanult anyagot oly szempontból világitsák meg, hogy ezzel is átlássák a leckeórákon tanult egyszerű elemi tételek óriási fontosságát, és alkalmazhatóságát. Tárgykörűl a háromszög ujabb geometriája és a számelmélet első elemei szolgáltak. Tehát körülbelűl olyan irányban dolgoztunk, mint a „Középiskolai Mathematikai Lapok.“ S tényleg a célunk ép az volt, hogy a K. M. Lapokban kitűzött feladatokat megoldhassuk.

Nézetem szerint a háromszöggeometria és az arithmetika az ifjusági önképzőkör működésének leghálásabb tárgya. Először is könnyű szerrel jut el a tanuló nagy mennyiségű értékes ismerethez, másodszor pedig, és ezt tartom a legfontosabbnak, meglátja, hogy a legegyszerűbb arithmetikai vagy geometriai alakzatnak is mily sok szép törvényszerűségét fürkészhetjük ki az összes feltételek figyelembevételével, csak legyen nyitva a szemünk!

A fiú tehát hozzászokik az önálló gondolkodáshoz, s lassankint maga is vizsgálja a háromszöget és e közben rájő egy csomó oly tulajdonságára, a mikről előbb nem hallott, a miket tehát maga fedezett fel.

Fölösleges ezért hangsúlyoznom, hogy ezzel egész életére kiható mély gyönyörűséget szereztünk neki, mert az embernek nincsen tisztább, igazibb nagyobb élvezete, mint a melyet az igazság felfedezése fölött érzett öröm nyujt.

Nem baj, ha az a „tétel“ a melyre rájött, akár 200 éve ismeretes, vagy még oly speciális és jelentéktelen is, csak az a fő, hogy a tanuló a sajátjának tarthassa. Hisz az önálló productiv alkotás a legmagasabb szellemi munka és a legnemesebb intellektuális tevékenység. A ki már próbálta, tudja, hogy a vele járó édes érzéssel az élet egyetlen öröme, élvezete sem ér fel.

Korántsem akarok én a fiúkból matematikusokat nevelni, sőt! elég, ha megismerték az állítólag „száraz, unalmas“ mathematika szépségét, és megismerték a szellemi munka gyönyörűségeit! Bizonyos, hogy később is vissza-vissza térnek hozzá! S hogy az itt közölt programmom mennyire megegyezik a tanterv szándékaival, arra nézve az Utasítás 233. oldalára hívatkozom.

Az ilyen tanulómat nem féltem azután, sem a cimboráktól, sem a kártyától, sem az alkoholizmustól. Mert megtanulta azt a kincset, a melynek legnagyobb hasznát veszi az életben: a világnak nyugodt, higgadt, elfogulatlan szemlélését s a tudományos gondolkodás alapjait. S minderre a mathematikával való intensív foglalkozás szoktatott rá.

A háromszöggeometriában és a számelmélet elemeiben tehát megbecsülhetetlen fontosságú paedagogiai segédeszközünk van, a melyek épen tárgyuk egyszerűségénél fogva alkalmasak arra, hogy a gyermek érdeklődését felköltsék, s már korán alkotó tevékenységre birják. Ugyancsak tárgyuk szemlélhetőségénél fogva a mathematikai gondolkodás legjobb iskolái. A tanulóban felébred a bizonyítás szükséges voltának az érzete.

Fölösleges említenem, hogy tréfás, fejtörő feladatok is szóba kerűltek, s a fiúk mulatva okúltak a megoldásukkal. Néhány tag a K. M. L. sakkrovatának feladatait is kidolgozta és beküldötte.

Szólnom kell róla, hogy az említett disciplináknak mily anyagát dolgoztuk fel. Egységről természetesen szó sem lehetett, hisz a kör tagjai négy különböző osztály tanulóiból kerülnek ki, a kiknek tudása persze igen eltérő. Végcélunk az lesz, hogy a Középiskolai Mathematikai Lapokban kitűzött összes feladatokat megtudjuk fejteni, a melytől az idén bizony eléggé elmaradtunk. Hiszen a mikor a működésünket megkezdettük, még a legegyszerűbb tételek bizonyitását is a lehető legügyetlenebből végezték, a fiuk egyszóval még mintegy a vérükben levő ismereteiket sem tudták önállóan felhasználni, s így hosszú időre volt szükségük, amíg megtanulták, hogy hogyan kell a feladatokkal bánni. S némelyiknél — mi több *főleg alsóbb osztályosoknál* — a haladás meglepően örvendetes.

A köri órákon teljesen óvakodtam a direkt tanítástól, s kizárólag csak a feladatok kitűzésére, s a megfejtésükre vonatkozó kezdetben részletesebb, később mindinkább szűkebbszavú utbaigazítás megadására és a megoldások megbeszélésének vezetésére szorítkoztam. Az én szerepem a feladványok methodikus megválasztásával véget ért. Jónak láttam, hogy egyideig csupán ilyen a tervszerű haladásra való feladatokat dolgoztassak[1]) s magukat a Középiskolai Mathm. Lapokat néhány havi munkásság után vettük csak elő, de a 7-ik és 8-ik osztály tanulóinak kisebbfokú részvétele miatt, főleg kezdetben jobbára csak a Gyakorlatokat dolgoztuk ki, ámbár az év vége felé a 6-ikasok is oly fokú jártasságra, s a mi fő, mathematikai érzékre tettek szert, a minőt az év elején alig mertem volna remélni.

Növendékeink előadási képessége is igen fejlődött az év folyamán.

---

[1]) A bevezetésre való feladataim egy részét azután a K. M. Lapokban is kitűztem.

Mig az év elején alig mertek a táblához jönni, hogy ott a megoldásukat nyilvánosan megmutassák, addig az év folyamán lassankint hozzászoktak az ügyes, tömör stilizáláshoz és a bátor fellépéshez. A további lépés már most az volna, ha a tanulók maguk számolnának be hosszabb, összefüggő előadásban valamely tárgykörből vett tanulmányaikról. Erre az idén, az első évben persze nem került a sor.

Látni való, hogy mindent magukkal a tanulókkal akarok elvégeztetni. De azért már a változatosság kedvéért sem idegenkedem a gondolattól, hogy az intézet tanárai hosszabb összefüggő előadásokat tartsanak a körben. Az idén kérésemre *Orlowszky* kartársam tartott három előadást. Egyet a háromszög magassági pontjáról, kettőt pedig a természetes logarithmusi rendszerről. Fogadja e lekötelező szívességéért, úgy a magam, mint a fiúk nevében is hálás köszönetemet.

Intézetünk többi mathematikai szaktanárai is megtiszteltek néha b. látogatásukkal. Őszintén köszönöm szives érdeklődésüket.

A kör munkásságának nélkülözhetetlen kiegészitő része a könyvtár. Ez idén azonban anyagi eszközök hiánya miatt sajnos még nem vásárolhattunk könyveket. Az érdeklődő tanulóknak azért módjukban állott, hogy ismereteiket olvasással is gyarapitsák. A legszükségesebb physikai könyvekkel ugyanis a Dayka kör szép könyvtára is fel volt szerelve, magam pedig *Baltzer*: *Elemente d. Mathematik*ját. *Kőnig Felsőbb algebráját* s a *Martus*, *Beke-Reif*, és *Heis* féle példatárakat bocsátottam a tagok rendelkezésére. A kör két példányban járatta a K M. L.-at e célra tagok havi 10 fillért fizettek. Anyagi erőnk növekedtével pedig idővel kis szakkönyvtárt létesítünk.

Mathematikai pályadíjak kitűzése is igen szépen beleilleszkednék a kör működésébe. Több ok miatt azonban az idén erre még nem gondolhattunk. Jövőre azonban igyekezni fogok, hogy ha lehetséges a Dayka kör számos pályatétele közül legalább egy mathematikai is legyen.

Összejövetelünket minden szerdán délután tartottuk. Beiratkozott 43 V—VIII. osztályú tanuló. A feladatok megoldásában legjobban *Klein* Mátyás, *Láng*, és *Gáti* VI. o. tanulók tűntek ki, ők látogatták egyszersmind a legszorgalmasabban a gyüléseinket. Közülök *Klein* Mátyást buzgóságának elismeréseül *Euler*: *Algebra*jának diszkötésű példányával jutalmaztam meg.

A kör bevételeiről és kiadásairól a tanév végén az igazgató úrnak fogok elszámolni.

Vajha ez az új kör beváltaná hozzáfűzött reményeinket!

Obláth Richard,
a mathematikai kör vezetője.

Jelentés a Gabelsberger—Markovics gyorsíró-kör 1906—907. évi működéséről.

Gyorsíró-körünk 1906. szeptember 9-én 39 rendes és 59 pártoló taggal alakult meg. Ezen évvel betöltöttük köri életünknek 35-ik évét. Az alakuló ülésen tisztviselőkül a következő ifjak választattak meg: Ifj. elnök: Moskovits Kálmán VIII. o. t., titkár: Klein Sándor VIII. o. t., pénztáros: Sztromovics András VIII. o. t., jegyző: Schuh Manó VIII. o. t., ellenőr: Vidor Gyula VII. o. t., főkönyvtáros: Fejér Ignác VII. o. t., alkönyvtáros: Klein Miklós VII. o. t. A választmány tagjai lettek: Budai István VIII. o. t., Rothmann Pál VII. o. t., Szilágyi Dezső VI. o. t., Moskovics Miklós V. o. t. és Grosszmann Mór IV. o t. A biráló-bizottság tagjaiul kijelöltettek a levelező fokon: Moskovics Kálmán VIII. o. t., Schuh Manó VIII. o. t., Rosenbaum Jenő VIII. o. t., Ulicsák Béla VIII. o. t. és Vidor Gyula VII. o. t. A vitairási fokon: Moskovics Kálmán VIII. o. t., Klein Sándor VIII. o. t., Budai István VIII. o. t., Sztromovics András VIII. o. t. és Fejér Ignác VII. o. t. — A tiszti karban évközi változás annyiban történt, hogy az ellenőri teendők végzésével Vidor Gyula VII. o. t. helyett április 15-től Klein Sándor VIII. o. t., a kör titkára bizatott meg, Rothmann Pál helyett Muha János, Moskovics Miklós helyett pedig Grosszmann Jakab lett a VII. illetve az V. osztály választmányi tagja.

A kör vasárnap d. e. 9—½11-ig tartotta üléseit. Az ülések száma 34; és pedig 24 rendes, 6 választmányi, 1 rendkívüli, 1 alakúló, 1 záró és 1 ünnepi ülés. Minden szombaton este 5—6 óráig a kör tanfolyami órát tartott és ezeken az ifj. elnök, a levelező gyorsírás tüzetes átismétlése után a vitaírást adta elő elméletileg. A gyakorlati képzés a kör rendes ülésein diktatumok és az egyes tagoknak gyorsirási mezbe áttett műveinek megbirálása által történt, a mi által a kör tagjai a vitairási rövidítések gyakorlati alkalmazásával ismerkedtek meg. Beérkezett 49 levelező-, 16 vitairási dolgozat, összesen 65, melyek közül 5 dicséretesen, 33 sikerülten és 27 egyszerűen lett minősítve. Elhangzott ugyanennyi birálat és 1 szabadelőadás.

A kör tagjainak magas fokú képzettségére való tekintetből körünk a mult évben megkezdett szokáshoz híven már az első félévben 150 és 120 fokú, a második félévben 200, 160 és 120 fokos irásversenyt rendezett és pedig a következő eredménynyel:

A november 11-én rendezett *I. félévi versenyen a 150-es fokon* az I. dijat (8 K) Sztromovics András VIII. o. t., a II. dijat (5 K) Budai István VIII. o. t., a III. dijat (díszkönyv), Fejér Ignácz VII. o. t. nyerte el. Dicséretben részesültek Klein Mátyás VI. o. t. és Grosszmann Mór IV. o. t. *A 120-as fokon* I. díjat (5 K) Szilágyi Dezső VI. o. t.,

a II. díjat (díszkönyv) Ulicsák Béla VIII. o. t. kapta. Dícséretet érdemelt: Kronovith Dezső VIII. o. t.

Második félévi nagy versenyünket 1907 március 17-én a következő eredménnyel tartottuk meg. *A 200-as fokon* I. díjat (10—10 K) Sztromovics András VIII. o. t. és Vidor Gyula VII. o. t. nyerték el. (Az I. és II. díj összevonva adatottt ki.) Dicséretben részesült Szilágyi Dezső VI. o. t. dolgozata. *A 160-as fokon* az I. díjat (8 K) Szilágyi Dezső VI. o. t., a II. díjat (5—5 K) Fejér Ignác VII. o. t. és Klein Mátyás VI. o. t. nyerték el. Oklevél és díszkönyv jutalomban Budai István VIII. o. t., dícséretben Grosszmann Mór IV. o. t. részesűlt. *A 120-as fokon* I. díjat (5 K) Grosszmann Mór IV. o. t., II. díjat (3 K) Muha János VII. o. t., III. díjat (díszkönyv) Grosszmann Zoltán IV. o. t. nyert. Kronowith Dezső VIII. és Schwarc Vilmos VI. o. t. oklevelet, Grosszmann Jakab V. o. t. pedig dícséretet kapott.

Március 10-én az eddigi szokástól eltérően tartottuk meg *szabatos levelező- és vitaírási elméleti versenyünket.* U. i. a tagok diktatum után ott helyben voltak kötelesek pályázataikat gyorsírási mezbe átteni. *A levelező írású pályázaton* az I. díjat (díszkönyv) Szilágyi Dezső VI. o. t., a II. díjat (1—1 díszkönyv) Muha János VII. o. t. és Klein Mátyás VI. o. t. nyerték el, a III. díjra (díszkönyv) érdemes dolgozata volt Rozenbaum Jenő VIII. o. tanulónak. Dícséretben Gottlieb Rezső VI. o. t. és Róna József IV. o. t. részesűltek. *A vitaírási fokon* I. díjat (1 drb arany) Sztromovics András VIII. o. t., II. díjat (6 K) Fejér Ignác VII. o. t., dícséretet Grosszmann Zoltán IV. o. t. nyert.

E házi elméleti és gyakorlati versenyeken kivűl megjelentek körünk tagjai az Országos Magyar Gyorsíró Egyesület által 1906 nov. 25-én Budapesten rendezett őszi országos irásversenyen is, a mikor — a mult hagyományaihoz híven — az ország összes gyorsirói között legjobban kitüntették magukat és ezzel dicsőséget szereztek körünknek. Ez állítás bizonyságául álljanak itt a következő adatok: A verseny legmagasabb 220-as fokán az I. dijat Moskovits Kálmán VIII. o. t., a kör. ifj. elnöke, a 180-as fokon az I. dijat Klein Sándor VIII. o. t., a kör titkára, a 150-es fokon pedig az I dijat Budai István VIII. o. t., a kör választmányi tagja nyerte meg. *Egyszóval minden fokon az első dijat körünknek tagja hozta haza.* De a többi résztvevők is derekasan megállották helyüket. Nevezetesen: Sztromovics András VIII. o. t., Rosenbaum Jenő VIII. o. t., Klein Miklós VII. o. t., Vidor Gyula VII. o. t., Szilágyi Dezső VI. o. t., Grosszmann Mór IV. o. t. és Grosszmann Zoltán IV. o. t. különböző fokokon részben arany, részben díszkönyv, részben pedig okirat jutalomban részesültek. *Büszkeséggel mondhatjuk, hogy körünk résztvevő tagjai valamennyien díjat nyertek és beadott dolgozataikban nagy hiba nem fordult elő.*

A szokásos budapesti tavaszi verseny ez évben elmaradt. E helyett a junius 29-től julius 21-ig Szegeden, a Szegedi Gyorsírók Egyesülete által rendezendő nemzetközi gyorsíró kiállítással kapcsolatban junius 29-től julius 2-ig ott fog nemzetközi gyorsíróverseny tartatni. Körünk ugy a kiállításon, mint az írásversenyen, valamint a versennyel egy időben tartandó nemzetközi gyorsíró kongresszuson részt vesz. A kiállításra szánt tárgyakat és a verseny céljából 27 szabatos pályázatot már el is küldötte; a versenyen a kör tagjai közűl huszan vesznek részt, kiknek egy része — tekintve egyesek nehéz anyagi viszonyait — a kör költségén utazik oda. Különben ez a pesti versenyeknél is így történik.

A *kezdőket* alulírott oktatta heti két órában a levelező gyorsírásra. *Versenyük* junius 5-én volt, melyen az I. díjat (5 kor.) Antalóczy János VI. o. t., a II. díjat (3—3 kor.) Gottlieb Ignác IV. A. o. t. és Pivovár János IV. A. o. t., a III. díjat (2 K) Ehrenfeld Hugó III. A. o. t. nyerte el. Dícséretben részesűltek: Fischmann Sámuel VI. o. t. Reizman József V. A. o. t., Schlesinger Ernő V. B. o. t., Neumann Jakab IV. A. o. t., Gajottó Antero IV. A. o. t., Papp Ferenc IV. B. o. t. és Neumann Aladár III. A. o. tanuló.

Örök emlékű Mesterünk, Markovics Iván iránti hálájának a Kör 1907 április 21-én díszülésben adott kifejezést, melynek fényét az intézeti igazgató ur szíves megjelenése emelte. A díszülés műsora a következő volt: 1. Himnusz. 2. Elnöki megnyitó. 3. Prológ. Irta: Tóth Andor. Szavalta: Schwarc Vilmos VI. o. t., 4. Ünnepi megemlékezés Markovicsról, mondotta a kör ifj. elnöke. 5. Értekezés a gyorsírás és művelődés kölcsönhatásáról. Irta és felolvasta: Klein Sándor VIII. o. t. a kör titkára. 6. Markovics emlékezete. Irta: Varjú János. Szavalta: Fejér Ignác VII. o. t. 7. A tavaszi házi verseny díjainak kiosztása. 8. Szózat.

Mint a kör életének egyik mozzanatát fel kell említenünk, hogy Fischer József joghallgatót, körünk mult évi érdemes ifjúsági elnökét, a kör kültagjává választotta. Medvígy János ny. főgimn. tanárnak, a kör 34 éven át volt vezetőjének, kit mult évi záróülésünkön örökös díszelnökké választottunk meg, az erről szóló díszoklevelet a jelen tanév folyamán adtuk át. Továbbá a Budapesten felállítandó Markovics szoborra körünk 20 koronát küldött, mely összeg a kör tagjai közötti gyüjtésből folyt be.

A kör könyvtárának mult évi állománya volt 556 drb 1174 kor. 60 fillér értékben. Ez évi szaporodás 76 drb 112 K 62 f értékben. Ebből 28 drb 59 kor. ért. vétel utján, 48 drb 53 kor. 62 fillér ért. ajándékozás útján szereztetett be. Tehát e tanév végén összes állomány 632 drb 1287 K 22 f értékben.

Járatta a kör a következő szaklapokat: Gyorsírászati Lapok, Országos

Gyorsíró Közlöny, Soproni Gyorsíró, Gyorsírási Szemle, Szegedi Gyorsíró, Az írás (2 példány).

A kör e tanévi összes bevétele volt: 389 kor. 52 fillér. Ezzel szemben a kiadás 367 kor. 72 fillért tesz ki. Maradt a kör javára 21 kor. 80 fillér, mely összeg a mult évekről fenmaradt alaphoz csatoltatott.

Gulovics Tivadar,
a gyorsíró-kör vezetője.

Jelentés az ifjusági Mária-kongregáció ez évi működéséről.

A katholikus vallás az emberiségnek egyik legnagyobb kincse. Égi világosság, mely megmutatja örök célunkat s e cél felé vezető egyenes és biztos utat; vigasztaló angyal a bajok és csalódások között; forrása a legmélyebb gondolatoknak, a legnemesebb érzelmeknek és tetteknek; a legfőbb buzdító erő az öntökéletesedésre s az isteni félelemre, mely a szentirás szerint „a bölcseség kezdete". Ezt a drága kincsünket megbecsülni, a vallásosságot a szívekben ápolni, megerősíteni: a Mária-kongregáció feladata. A szeplőtelen Istenanya zászlója alá gyüjti ez a jórakész lelkeket, hogy az emberiség legtökéletesebb ideáljának vonzó példája, magasztos erényeinek követése által Istenhez vezesse őket.

Kongregációnk immár negyedik éve működik e nemes hivatásában. Az idén szeptember 17-én alakult meg 34 rendes és 37 jelölt taggal, a mikor is Benkő József apát-plébános és Románecz Mihály intézeti igazgató, védnökeink jelenlétében az apát-plébános úr lelkesítő beszéde után a tisztikart a következőleg választá meg: Főfelügyelő lett: Kelecsényi Zoltán VIII. o. t., segédfelügyelők: Peltsárszky Imre és Tompos Ferenc VIII. o. t., titkár: Russay Gábor VIII. o. t., háznagy: Orosz István VIII. o. t., segédtitkár: Pap Z. VI. o. t., pénztáros: Zachár D. VI. o. t., felolvasók: Kurák M. és Podaril I. VI. o. tanulók. Választmányi tagok: Sztromovics A. VIII., Veszprényi D. VII., Szendery I. VI., Takács L. V., Haraszthy Gy. IV. és Matyasovszky I. III. o. tanulók.

Kitűzött céljához híven ebben az évben is a vallásosságot a szüz Anya iránti gyermeki tisztelet és szeretet által igyekezett fokozni tagjai szívében. Hetenkint vasárnap délután Mária tiszteletére közös ájtatosságot végezett; sürgette a vallásos élet kegyelemeszközeit: a naponkinti imát, a szentségek havonkinti vételét, s az önként végzett erénygyakorlatokat, melyeket a tagok izléses kiállítású lapokra följegyezve a díszgyűléseken, mint „obsequiumokat" Mária szobra elé helyeztek. A téli időszak alatt tartott 20 rendes gyűlésünkön, részint a társulati ügyeket,

és kötelmeket beszéltük meg, részint a kat. vallás ellen felhozni szokott ellenvetéseket cáfoltuk meg nagy érdeklődés mellett. Mária-ünnepein, sz. Imre napján, május hó két vasárnapján a II. B. osztály nagytermében felállított, virágokkal és égő gyertyákkal díszített Mária oltár előtt az összes róm. kat. ifjuság részére körünk vallásos ünnepségeket rendezett a szűz Anyát dicsőítő felolvasásokkal, szavalatokkal és énekekkel.

Első ünnepélyét körünk égi Pátrónájának, „a magyarok Nagyasszonyának“ ünnepén, október hó 2-ik vasárnapján tartotta a következő műsorral: 1. Takács L. V. o. t., Rostynak „A Mária gyülekezet zászlódala“ c. ódáját szavalta el, 2. Haraszthy Gy. IV. o. tanúló Tordaynak „Nagyasszonyunk“ c. költeményét adta elő. 3. Kelecsényi Z. VIII. o. t. őseinknek a szűz Anya iránti kegyeletét méltatta gonddal kidolgozott értekezése keretében, míg 4. Pap Z. VI. o. t. Mindszenthynek „A magyarok védőasszonya“ szép költeményét szavalta el mély érzéssel. — November 4-én körünk másik égi pártfogójának ünnepén Orosz I. VIII. o. t. sz. Imre életéről és erényeiről tartott tanúlságos felolvasást, míg Papp F. IV. és Zachar D. VI. o t. nemzeti szentünket dicsőítő költeményeket szavaltak. December 8-án hazánk nagy fiának, a buzgó Máriatisztelő II. Rákóczi Ferencnek emlékére, kinek szentelt hamvait örömlelkesedéssel szállította haza a honfiui kegyelet, díszgyűlést tartottunk a következő programmal: Kaluber V. VI. o. t. Horváth „Rákóczi temetése“ c. hatásos ódáját szavalta el. Russay G. VIII. o. t. II. Rákóczi Ferenc mély vallásosságáról és szűz Mária iránti benső kegyeletéről olvasott fel szép értekezést. Orosz I. VIII. o. t. Szepesynek „Rákóczi lobogója“ c. hangulatteljes legendáját adta elő nagy hatást keltve.

Körünk nagyérdemű védnöke Benkő József apát-plébános úr, miként az előbbi években, úgy az idén is 20 kotonás aranyat tűzött ki pályadíj gyanánt egy Máriát dicsőítő értekezésre. A pályatétel volt: „Szűz Mária tisztelete hazánkban, s befolyása nemzeti művelődésünkre“, melyre január 11-ig, mint kijelölt határnapig 5 dolgozat érkezett be. A 20 koronás aranyat Kelecsényi Zoltán VIII. o. t. kiváló értekezése nyerte el, míg a többi szintén sikerült dolgozat dicséretben részesült. Szerzőiket Pap Zoltán VI., Fekete Rezső VI., Sztromovics András VIII. és Kaluber Vendel VI. o. tanulókat az elnök elismerésül 6—6, 4—4 koronával jutalmazta.

Gyertyaszentelő boldogasszony ünnepén Kelecsényi Z. pályadíjat nyert értekezését olvasta fel. Plecker R. V. o. t. és Lehóczky T. V. o. t. szavaltak. Március 25-én Pap Zoltán VI. o. t. a Regnum Marianumról olvasott fel értekezést, míg Podaril J. és Szendrey I. VI. o. tanulók az ünnep jelentőségét méltató költeményeket adtak elő. — Virágnyíló május

hónapját májusi oltár felállításával és két ünnepély tartásával szentelték meg a tagok. Fekete Rezső VI., Kaluber Vendel VI. és Sztromovics A. VIII. o. tanulók felolvasásaikkal, Pivovár IV., Plecker R. V., Brenner V. és Haraszthy Gy. IV. o. tanulók szavalatokkal dicsőítették a magyarok Nagyasszonyát. Ugyanekkor az elnök Russay Gábort december 8-iki felolvasásáért és a titkári teendők végzéseért 10 K-val, s mint legjobb szavalókat Orosz J. és Podaril J.-t 3—3 K-val, Kaluber V. és Plecker R-.t 2—2 K-val jutalmazta.

Június hó 3-án nagy és emlékezetes ünnepe volt kongregációnknak. Dr. *Boromisza* Tibor szatmári megyés püspök úr Őméltósága ekkor osztá ki városunkban a bérmálás szentségét, s kongregációnk iránti atyai jóindulatától vezettetve mint körünk fővédnöke maga avatta föl új tagjainkat Mária leventéivé. Délután 5 órakor a főgimnázium díszes zászlója alatt vonúlt az összes róm. kat. ifjúság a plebániai templomba, melynek virágokkal gazdagon díszített Mária oltára előtt nagy közönség jelenlétében folyt le a lélekemelő ünnepség. A főgimn. énekkar által elénekelt „Veni Sancte“ után jóságos püspökünk szívhez szóló, emelkedett szellemű beszédet intézett az ifjúsághoz, Mária erényei követésére, vallásos és erkölcsös életre, a magyar haza tettekben megnyilatkozó szeretetére buzdítva az ifjakat; majd az előírt szertartások szerint 18 uj Mária leventének mellére tűzte fel a megszentelt érmeket. A régi és az új tagok ajkairól együttesen felhangzó fogadalomszerű igéret szavai, melyekkel Máriát urnőjükké, szószólójukká, égi jó anyjukká választják; a megható szertartás ritka ünnepélyes fénye, főpásztorunknak atyai szeretettel teljes beszéde felejthetetlen benyomást gyakorolt a jelenlevő nagy közönségre és a tagokra, kik egy napon lettek Krisztusnak és a szűz Anyának hithű gyermekeivé.

Körünk az idén is pártoló tagja volt a Szent István Társulatnak, járatta a „Kat. Szemle“, „Zászlónk“, Jézus szíve Hírnöke“, Szűz Mária Virágos Kertje“ és a „Reménységünk“ c. folyóiratokat. A „Zászlónk“-at a tagok 60 példányban olvasták. Vallásos könyvtárunk 116 kötetre szaporodott, melynek hitbuzgalmi műveit és folyóiratait a tagok szorgalmasan olvasgatták. A kör pénztárába önkéntes adakozásból befolyt 5 K 58 f.

Végül följegyzésre méltó, hogy ebben az évben körünk távollévő tagjai közűl 32-en szép és tanúlságos levelek kíséretében újították meg a szűz Anya iránti állhatatos hűségüket, bizonyságáúl annak, hogy a kis körünk kebelében élesztett vallásosság lángja nem szalmatűz, hanem Isten kegyelmétől ápolt égi fény, mely világít, melegít, jótékony enyhet ad a különböző életpályák küzdelmes ösvényein.

Dr. Fibiger Sándor,
a kongregáció elnöke.

Jelentés a segélyegylet ez évi működéséről.

A segélyegylet a főgimnázium szegény tanulóit tankönyvekkel látja el. Ebben az évben 182 tanuló között 1082 drb. tankönyvet osztott ki használatra.

Az egylet alaptőkéje gyarapitására begyült: gyüjtésből a IV. A-ban 4·23 K., a VI-ban 6·10 K., fennmaradt írkapénzből III. A-ban 1·14 K., III. B-ben 0·18 K., V. A-ban 2 K. a VIII-ban 1 K; kirándúlásból 1·10 K; ócska könyvek eladásából 5 K.; a felvételi díjakból 107.60 K.; a tankönyvek használatáért 44.60 K. Ugyancsak e célra az *Ungvári Népbank* adott 20 K-t, Mihálovics János gk. lelkész 3 K-t, Nagy Dezső 2·10 K-t. E 198·05 koronát az alaptőke kamataival együtt hozzácsatolván a mult évi pénzalaphoz, s levonván az új könyvek vásárlására és bekötésére fordított 307·81 koronát marad alaptőkének 3508·40 korona, mely az Ungvári Népbanknál kamatoz.

Ezenkivül az egylet részére könyveket ajándékoztak a következő könyvkiadók: Franklin Társulat 15 drb Hittrich latin nyelvtant és olvasókönyvet I. k., 6 drb. Varga világtörténelem III. k., 6 drb. Fehér-Szekeres fizikát, 8 drb. Wirth szemelvények Vergiliusból. Az Atheneum 12 drb. Schuszter német nyelvtant, Lauffer V. 8 drb. Gerevich-Király Stereometriát.

Fogadják a nemeslelkű adakozók adományaikért intézetünk hálás köszönetét.

A tanári testületnek 1898. évi junius 24-iki határozata alapján azok a tanulók, a kik a segélyegylettől 3 vagy több darab könyvet használatra kapnak, az egylet alaptőkéje gyarapítására 40 fillért fizetni tartoznak.

Dr. Fibiger Sándor,
a segélyegylet őre.

Jelentés a zenekör ez évi működéséről.

A zenekör szept. 12-én alakúlt meg 17 taggal. A hangszerfelosztás a következő volt: Reisman Z., Schuh M. VIII. o. és Fenczik J. V. A. o. t. elsőhegedűs; Dortsák L. VI., Dalnoki Fr., Rosenberg J. V. B. o. és Groszmann Z. IV. B. o. t. terc-hegedűs; Kustán J. VIII., Kurák M. Szendery J., Szilágy D. és Véghseö J. VI., Weinberger E. V. A. és Gajotto A. IV. A. o. t. kontra-hegedűs; Hegedűs M. VIII. o. t. mélyhegedűs; Russay G. VIII. o. t. kisbőgös és Tóth E. VI. o. t. nagybőgös.

Gyakorlatait a kör *Jeschek Gusztáv*, a katonai zenekar karmesterének vezetése mellett a főgimnázium zenetermében tartotta hetenkint 2 órában.

A tanév folyamán a következő zenedarabokat gyakorolta be : Erkel F. Hunyadi L. nyitányát, Keler B. Rákóczi nyitányát, Ziehrer Keringőjét, Czinka Panna magyar ábrándot, Honvédindúlót, azonkivül kiséretképen a Himnuszt, Rákóczi indulót, Rákóczi kesergőjét és emlékezetét, Kuruc és szabadságharci dalokat, és Hubay J. Zengjen a dal cimű művét.

A begyakorolt darabokkal fellépett nov. 19. febr. 2. márc. 15., ápril 11. és junius 8-iki ünnepélyeken.

A pénztárt Reisman Z. VIII. o. t. a szertárt Schuh M. VIII. o. t. kezelte. Ellenőr Hegedűs M. VIII. o. t. volt.

A kör szertára irott hangjegyekben 5 füzettel gyarapodott.

A kör vezetőjét a tagok díjazták ; két tagsági díját az alaptőke ez évi kamataiból fedezett a kör. A kör alaptőkéje 662 Kor. 43 fill., mely összeg kamatozás végett a helybeli Népbankban van elhelyezve s az intézeti igazgató kezelése alatt áll.

A kezdőket, számszerint 22-őt 4 csoportban heti 2 órában *Orlowszky* Frigyes tanár vezette.

Medreczky István,
a kör felügyelője.

Jelentés a vívókör működéséről.

A gimnáziumi tanúlók vívóköre felügyeletem alatt szeptember hóban alakult meg 23 taggal, kik vezetésem alatt hetenkint 2 órában gyakorolták magukat az iskola- és szabadvívásban.

Az adminisztrátio ügyeket ugyancsak felügyeletem alatt Rochlitz Béla VIII. o. t. mint elnök, Kelecsényi Zoltán VIII. o. t. mint pénztáros és Perlstein Béla VIII. o. t. mint gazda tagok intézték el.

A kör tagjai havonkint 50 fillért fizettek, az így begyült összeget részben vívókezek javítására fordítottuk. Pénztári maradvány 254 K. 22 fill., az új tisztviselő választásig a kör felügyelője által kezelve.

A kör tagjai voltak: Hegedűs Miklós VIII. o. t., Kelecsényi Zoltán VIII. o. t., Oesterreicher Aladár VIII. o. t., Perlstein Béla VIII. o. t., Rochlitz Béla VIII. o. t., Spitzer Gyula VIII. o. t. és Medreczky István VII. o. t. mint haladók; Bozsán Jenő VIII. o. t. Hrabár Endre VII. o. t., Vidor Gyula VII. o. t., Balogh Gergely VI. o. t., Deák Andor VI. o. t., Dortsák László VI. o. t., Fekete Rezső VI. o. t., Karos Ödön VI. o. t., Láng Pál VI. o. t. Papp Zoltán VI. o. t., Popovics László VI. o. t., Zachár Dénes VI. o. t., Bródi Miklós V. o. t., Horvát István V. o. t. Plecker Róbert V. o. t. és Seyfried Jenő V. o. t. mint kezdők.

Az elért eredmény jó volt.

Roleizek Mátyás,
a kör felügyelője.

Jelentés a testgyakorló-kör működéséről.

A kör január hó első napjaiban IV—VIII. oszt. tanulóiból alakúlt hogy a középiskola keretén belűl a test intenzívebb művelése által ügyességben, erőben és akaratban a lélek kiművelésével párhuzamosan gyarapodjék. Az alig 41 tagból álló egyesület nagy lelkesedéssel fogott a munkához és mindvégig kitartó szorgalmával, a mennyiben 40 tornaórán átlag 38-an tornáztak, igen szép eredményt ért el és az eperjesi kerületi tornaversenyen, a hol, néhány tanuló kivételével, intézetünket a kör tagjai képviselték, dicsőséggel állta meg a sarat. A téli hónapokban a tornacsarnok, az időjárás enyhültével a Füzes gyeppályája szolgáltatta a működési teret, ott minden tanuló testi ügyessége és erejéhez mérten csapatokba osztva, külön kiképzett előtornászok vezetése alatt tornaszereken gyakorolta magát; itt a szabadtéri játékok, különösen a füles és football, továbbá az atlétikának minden ága talált hívőre és szorgalmas művelőre. A kör ez évi működését junius hó 25-én és 26-án kétnapos, s a testgyakorlás valamennyi művelt nemét felölelő versennyel fejezte be.

Az ügyvezetést a kör választott tisztviselői végezték. Ifjúsági elnök: Malcher Lajos VIII. o. t., pénztáros és jegyző: Fejér Ignác VII. o. t., ellenőr: Popovics László VI. o. t., szertáros Rothmann Pál VII. o. t. volt, azonkívűl osztályonként 1—1 választmányi tag. A beiratási díj az első esztendőben 2 korona, havi tagsági díj 20 fillér. Az így befolyt összeg a játékpálya fentartására és felszerelésére fordíttatott.

A szertár állománya 10 drb 62 K 80 f értékben.

Kocsis Mihály,
a kör vezetője.

VII.

Az 1906—907. iskolai év folyamán érkezett közérdekű rendeletek kivonata.

1906. aug. 22. 61,315. sz. a. A vallás- és közokt. minisztérium *Medvigy* János r. tanárt saját kérelmére nyugalmazta.

1906. szept. 12. 76,596. sz. a. Az alsó öt osztály párhuzamositását engedélyezték.

1906. nov. 29. 106,453. sz. a. *Blanár* Ödön r. tanár személyi pótlékát 800 K-ról 1200 K-ra emelték.

1906. nov. 29. 106,482. sz. a. *Roleizek* Mátyás r. tanár személyi pótlékát 200 K-ról 500 K-ra emelték.

1906. nov. 29. 106,462. sz. a. *Horostsák* Gyula r. tanár szem. pótlékát 1200 K-ra emelték.

1907. ápr. 2. 33,227. sz. a. *Obláth* Richard h. tanárt végleges rendes tanárrá kinevezték.

1907. ápr. 2. 33,228. sz. a. *Orlowszky* Frigyes h. tanárt végleges rendes tanárrá nevezték ki.

1907. ápr. 6. 17,108. sz. a. *Ernői* Ernő V. B. o. t. 150 K tanúlmányi segélyt kapott.

1907. ápr. 6. 35,016. sz. a. *Melles* Sándor IV. B. o. t. Mária Terézia-féle 240 K-ás ösztöndíjat kapott.

1907. ápr. 10. 35,844. sz. a. *Dolinay* Miklós III. A. o. t. és *Szendery* István VI. o. t. egyenkint 150 K tanulmányi segélyt kaptak.

1907. máj. 10. 39,884. sz. min. rendelet értelmében f. évi május 2-án tartott főigażgatói tanácskozásból kifolyólag a tankerületi kir. főigazgatóság 818. sz. a. értesít, hogy a tanári kar a középiskolába nem való elemek eltávolítása végett szigorúsággal járjon el és a javító vizsgálatokat a legnagyobb szigorúsággal ejtse meg.

Az előforduló rövidítések magyarázata.

I. Az előmenetelnél:

1 = jeles.
2 = jó.
3 = elégséges.
4 = elégtelen.

II. A magaviseletnél:

1 = jó.
2 = szabályszerű.
3 = kevésbé szabályszerű.
4 = rossz.

Egyéb rövidítések: rk. = római szert. katolikus; gk. = görög szert. katolikus; g. kel. = görög keleti; ev. ref. = evangelikus református; ágh. ev. = ágostai hitvallású evangelikus; izr. = izraelita; i. = ismetlő; ö. = ösztöndíjas; tm. = tandíjmentes; ftm. = féltandíjmentes; (tm.) vagy (ftm.) = azon tandíjmentes vagy féltandíj-mentes tanulók, a kik évvégi bizonyítványuk alapján a tandíjmentességet elvesztették; fm. = felmentetett; * = tagja a Gabelsberger Markovits gyorsírókörnek; t. = a tornázásnál csapatvezető volt; mt. = magántanuló.

VIII.

A TANULÓK ÉRDEMSOROZATA

az 1906—907. iskolai év végén.

I. A. osztály.

A tanuló neve, hitvallása, ösztöndíjas, tandíjmentes, ismétlő vagy magántanuló-e?	Rendes tantárgyak										Rendk. t.		
	Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természetrajz	Számtan	Rajz. geometria	Szépírás	Testgyakorlás	Magaviselet	Ruthén nyelv	Műének	Magánrajz
Ádám János rk. tm.	2	2	3	3	3	2	2	2	2	1	—	—	—
Bacsinszky Sándor gk.	2	2	3	2	3	3	2	1	3	1	2	—	—
Baltovics Irén gk.	2	3	3	1	3	3	2	1	3	1	—	—	—
Bernáth Sándor izr.	3	3	4	3	3	3	3	2	3	1	—	—	—
5 Bojum Arthur izr.	k	i	m	a	r	a	d	t					
Gaár Ödön rk.	k	i	m	a	r	a	d	t					
Gajdos István rk. i.	k	i	m	a	r	a	d	t					
Gerzánits István gk.	k	i	m	a	r	a	d	t					
Gonda Barna rk. ftm.	2	1	2	2	2	2	2	1	1	1	—	—	—
10 Gorzó András gk. tm.	1	2	2	2	2	1	2	1	3	1	1	—	—
Gottlieb Dezső izr. i.	2	3	3	3	3	3	3	2	3	2	—	—	—
Guttmann Eliás izr. ftm.	1	1	1	1	1	1	1	1	3	1	—	—	—
Györgyei György gk.	2	3	3	3	3	3	3	2	1	2	1	—	—
Harajda István gk.	2	3	4	3	3	3	3	2	3	1	—	—	—
15 Hauptman József rk. tm.	1	3	3	3	2	2	2	2	fm	1	—	—	—
Hidvéghy Béla rk.	k	i	m	a	r	a	d	t					
Horosz Endre gk.	k	i	m	a	r	a	d	t					
Horváth István rk.	1	3	4	3	3	3	3	2	3	1	—	—	—
Izrálovics Lipót izr.	3	2	3	2	3	2	2	2	3	1	—	—	—
20 Jakubovics Kálmán izr.	2	1	1	2	3	2	1	1	2	1	—	—	—
Jencsel Gusztáv rk. ftm.	1	1	3	1	3	3	2	1	fm	2	—	—	—
Juhász Sándor rk. i.	2	2	3	2	3	3	2	2	3	2	—	—	—
Képáza Miron gk. tm.	2	2	3	2	2	3	3	1	fm	1	—	—	—

A tanuló neve, hitvallása, ösztöndíjas, tandíjmentes, ismétlő vagy magántanuló-e?	Rendes tantárgyak										Rendk. t.		
	Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természetrajz	Számtan	Rajz. geometria	Szépírás	Testgyakorlás	Magaviselet	Ruthén nyelv	Műének	Magánrajz
Kiss László ev. ref.	k	i	m	a	r	a	d	t					
25 Klein Albert izr.	2	2	3	3	3	3	3	2	1	1	—	—	—
Klein Izrael izr. ftm.	1	1	2	3	2	2	1	1	2	1	—	—	—
Klocsurek István gk.	1	2	2	1	1	1	2	2	1	1	1	—	—
Kolb Ernő rk.	k	i	m	a	r	a	d	t					
Krajnyák Sándor rk.	2	3	3	2	3	3	3	2	2	1	—	—	—
30 Kűrthy István rk.	2	3	3	3	2	2	3	3	3	1	—	—	—
Lengyel István gk. ftm.	1	2	2	1	3	3	1	1	1	1	—	—	—
Luczky Viktor rk. tm.	2	2	3	2	3	3	2	2	fm	1	—	—	—
Magyar Mihály rk.	3	3	4	3	3	3	3	2	fm	1	—	—	—
Mikula László gk.	k	i	m	a	r	a	d	t					
35 Mocsáry Gyula gk.	2	3	4	2	3	3	3	2	1	2	—	—	—
Napholtz Jenő rk. ftm.	1	2	3	2	2	2	1	1	3	1	—	—	—
Neuman Elemér izr.	k	i	m	a	r	a	d	t					
Olcsváry Jenő rk.	2	3	3	3	3	3	2	2	3	2	—	2	—
Petreczky Emil gk.	k	i	m	a	r	a	d	t					
40 Radány Lajos rk.	2	3	3	3	3	3	3	2	3	1	—	—	—
Revacskó Mihály rk. ftm.	2	3	3	2	3	1	2	2	3	1	—	—	—
Rosenbaum Jenő izr. i.	3	3	3	3	3	4	3	3	3	2	—	—	—
Rosenbaum Wolf izr.	2	3	3	3	3	4	3	3	3	1	—	—	—
Sájghy József rk.	2	3	3	3	3	2	3	2	2	2	—	—	—
45 Schőnberger Emil izr.	k	i	m	a	r	a	d	t					
Sereghy Andor gk. tm.	1	1	1	1	1	1	1	fm	1	1	—	—	—
Slinszki Lajos rk.	k	i	m	a	r	a	d	t					
Spiczer Emil izr.	3	2	2	3	1	2	3	1	3	1	—	—	—
Szaxun Kornél gk.	2	3	3	3	2	3	2	2	3	1	2	—	—
50 Szilvásy Nándor rk. tm.	1	2	2	2	2	3	3	1	1	1	—	—	—
Szmolej György gk.	2	3	3	2	3	3	2	2	fm	1	—	—	—
Szopkó Gyula gk.	2	3	3	2	3	3	3	3	3	2	2	—	—
Szurgent Béla gk. i.	2	3	3	2	3	2	3	2	3	2	—	—	—
Tapasztó Gyula gk. tm.	1	1	2	2	2	1	2	1	3	1	—	—	2
55 Tomcsik György rk. tm.	2	2	2	3	2	1	2	1	3	1	—	—	—
Vaskó Ferenc rk.	k	i	m	a	r	a	d	t					
Vaszily Pál rk. tm.	2	2	3	2	3	3	2	2	2	1	—	—	—
Várady Dániel ev. ref.	k	i	m	a	r	a	d	t					
Vári Rezső rk. i.	1	2	2	2	3	1	2	1	1	1	—	2	—
60 Volovcsák Miklós gk. tm.	1	1	2	1	2	1	2	1	2	1	1	—	—
Zélig Lajos izr.	3	3	4	3	3	3	3	2	3	2	—	—	—
Widder Sándor izr. mt.	1	1	2	3	3	2	1						

I. B. osztály.

	A tanuló neve, hitvallása, ösztöndíjas, tandíjmentes, ismétlő vagy magántanuló-e ?	Rendes tantárgyak										Rendk. t.		
		Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természetrajz	Számtan	Rajz. geometria	Szépírás	Testgyakorlás	Magaviselet	Ruthén nyelv	Műének	Magánrajz
	Berényi Gyula rk.	2	3	3	3	3	2	3	1	3	1	—	—	—
	Bodnár István rk.	2	3	3	3	3	3	2	2	2	1	—	2	—
	Bogdán István gk.	k	i	m	a	r	a	d	t					
	Bundovics István rk.	1	2	3	2	3	3	2	1	3	1	—	—	—
5	Ernői István gk.	2	3	4	4	4	4	3	3	3	1	3	—	—
	Fatán Mihály gk. tm.	1	2	1	2	2	2	2	1	fm	1	1	—	—
	Filep János gk.	1	1	2	2	2	2	2	1	3	1	2	—	—
	Firczák János gk. tm.	1	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1	—	—
	Friedmann Hermann izr.	3	4	4	4	4	4	3	2	3	1	—	—	—
10	Gottlieb László izr. ftm.	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	—	—	—
	Grebur Miklós gk. tm.	2	2	2	2	2	3	2	1	2	1	2	—	—
	Grosz Ármin izr.	k	i	m	a	r	a	d	t					
	Haraszthy György rk. tm.	2	2	2	2	3	3	2	2	fm	1	—	—	—
	Hauptmann István rk. ftm.	1	3	4	3	3	3	2	2	2	1	—	2	—
15	Horovicz Aladár izr.	2	2	3	3	3	2	1	2	3	1	—	—	2
	Hrabár Sándor gk.	1	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1	—	—
	Ihnát Sándor gk.	2	4	4	3	3	4	4	3	3	2	1	—	—
	Jeles Béla gk. tm.	1	2	2	1	2	3	2	2	2	1	1	—	—
	Jutkovics Gyula izr.	2	3	3	4	3	3	3	2	2	1	—	—	—
20	Kopcsay Gyula gk.	2	3	2	2	3	3	2	2	1	1	2	—	—
	Kostsák István gk.	3	4	4	4	4	4	3	2	2	2	—	—	—
	Kozma András gk. tm.	1	2	2	2	2	2	1	1	2	1	1	—	—
	Kökörcsényi Andor gk. ftm.	1	2	2	3	2	3	2	1	1	1	1	—	—
	Köröskényi Lajos ev. ref.	1	1	2	1	2	2	2	1	1	1	—	—	—
25	Kremper Mihály rk.	k	i	m	a	r	a	d	t					
	László József ev. ref.	3	3	4	3	3	4	2	2	2	1	—	—	—
	Lázár Jenő gk. tm.	1	1	2	1	2	2	1	1	1	1	1	—	—
	Lévai János rk. tm.	1	1	2	2	3	2	1	1	3	1	—	—	—
	Marmorstein Nándor izr.	3	3	4	4	4	4	3	3	3	1	—	—	—
30	Matyaczko Dezső gk.	2	2	3	2	3	2	3	2	2	1	—	—	—
	Mikita József gk. tm.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—	—
	Mikulaninecz Gyula gk. tm.	1	1	2	2	2	3	2	1	2	1	1	—	—
	Nagy Lajos ev. ref.	k	i	m	a	r	a	d	t					
	Neuschl Miklós rk. tm.	1	2	2	1	2	2	2	1	fm	1	—	—	—
35	Neuwelt Miklós izr.	k	i	m	a	r	a	d	t					
	Niedermann Gyula rk.	2	2	3	2	3	3	2	2	3	1	—	—	—
	Oláh János gk. ftm.	2	3	3	2	3	3	3	2	1	1	—	—	—

A tanuló neve, hitvallása, ösztöndíjas, tandíjmentes, ismétlő vagy magántanuló-e?	Rendes tantárgyak										Rendk. t.		
	Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természetrajz	Számtan	Rajz, geometria	Szépírás	Testgyakorlás	Magaviselet	Ruthén gyelv	Műének	Magánrajz
Oldall István ev. ref. tm.	2	2	2	2	3	3	3	2	2	1	—	—	—
Ortutay János gk. tm.	2	2	2	3	2	3	3	1	2	1	1	—	—
40 Petenyko Miklós gk. tm.	1	2	2	2	2	2	2	1	2	1	1	—	—
Pfeffer Adolf izr. ftm.	2	3	2	2	2	3	3	2	1	1	—	—	3
Popelyák József gk.	2	3	4	3	3	3	3	2	fm	2	—	—	—
Preusz Ármin izr.	k	i	m	a	r	a	d	t					
Rabati János rk.	3	4	4	4	4	4	3	3	1	2	—	.	—
45 Rácz Jenő rk.	2	2	3	3	3	2	2	2	2	1	—	—	—
Révész Miklós izr.	2	1	1	2	2	2	1	1	2	1	—	—	—
Scheiber Imre izr.	k	i	m	a	r	a	d	t					
Schloszár Ernő rk. tm.	2	3	2	2	2	3	3	2	3	2	—	—	—
Schulmann Gyula izr.	1	1	1	2	2	2	2	1	2	1	—	—	—
50 Szendery József rk. tm.	1	2	2	2	2	2	1	2	1	1	—	—	—
Szilágyi Gyula izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—	—	—
Takács Géza rk. tm.	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1	—	—	—
Tink György gk. tm.	2	2	3	2	3	3	2	2	3	1	1	—	—
Tolvay Imre ev. ref.	3	2	3	3	3	3	2	2	2	1	—	—	2
55 Tóth László ev. ref. ftm.	2	2	2	2	2	3	2	2	3	1	—	—	—
Ujlaky László ev. ref. tm.	1	2	3	1	2	3	2	2	fm	1	—	—	—
Vargha István rk.	k	i	m	a	r	a	d	t					
Vicces János rk.	2	2	2	2	3	3	1	1	2	2	—	—	—
Zsincsák Antal gk.	2	2	3	3	2	3	2	2	2	1	—	—	—
60 Zsincsák György gk.	2	3	3	3	3	3	2	2	fm	1	—	—	—
Kovássy Elemér ev. ref. mt.	2	2	1	3	3	2	2	—	—	—	—	—	—
Leuchtag Andor izr. mt.	1	3	3	2	2	2	3	—	—	—	—	—	—
Reőthy Szilárd gk. mt.	1	1	1	3	2	2	1	—	—	—	—	—	—

II. A. osztály.

	A tanuló neve, hitvallása, ösztöndíjas, tandíjmentes, ismétlő vagy magántanuló-e?	Rendes tantárgyak										Rendk. t.		
		Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természetrajz	Számtan	Rajz. geometria	Szépírás	Testgyakorlás	Magaviselet	Ruthén nyelv	Műének	Magánrajz
	Balogh László gk.	2	3	3	3	2	3	3	3	2	1	2	—	—
	Berényi József rk. i.	2	2	2	2	3	3	3	2	3	1	—	2	—
	Bonkáló Simeon gk.	2	3	3	1	3	3	3	2	2	1	1	—	—
	Burger Miksa izr. tm.	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1	—	—	—
5	Dalnoki Ferenc izr. ftm.	2	1	1	2	2	2	1	2	3	1	—	—	1
	Dráveczky Mihály rk.	3	4	4	4	3	4	3	3	1	1	—	—	—
	Fedorkó János gk.	2	3	3	2	3	3	3	3	1	1	—	—	—
	Goldstein Béla izr.	1	3	3	2	1	2	3	3	3	1	—	—	—
	Gottlieb Ferenc izr.	2	3	3	4	3	4	3	3	2	1	—	—	—
10	Görgényi Andor izr.	2	2	2	2	2	1	1	2	1	1	—	—	2
	Griczman István rk. tm.	1	2	2	2	2	2	2	3	1	1	—	1	—
	Grünbaum Hugó izr.	k	i	m	a	r	a	d	t					
	Homoky István rk. i.	2	3	3	4	4	4	4	3	3	2	—	—	—
	Horostsák Béla gk. tm.	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1	—	—	—
15	Huszár Elemér rk.	2	3	3	3	3	3	3	2	2	2	—	—	—
	Jákim András gk.	k	i	m	a	r	a	d	t					
	Kaufmann Zoltán izr.	1	4	4	3	3	3	3	3	3	2	—	—	—
	Kiss Mihály gk.	2	3	3	3	2	3	3	2	3	1	1	—	—
	Kói Sámuel ev. ref. i.	1	2	3	1	2	2	3	2	2	1	—	—	—
20	Könnye Kálmán rk.	2	3	4	3	4	4	4	3	3	2	—	2	—
	Kricsfalussy Jenő gk.	2	3	3	2	3	3	3	3	2	1	—	—	—
	Lengyel Sándor gk. tm.	1	2	3	2	3	2	2	3	fm	1	—	—	—
	Lichtenstein Manó izr.	3	4	4	3	4	2	3	3	3	1	—	—	—
	Peltsárszky Pál rk. i. ftm.	2	2	3	3	3	2	2	3	2	1	—	2	—
25	Péter József gk. tm.	1	2	2	3	3	2	3	3	3	1	1	—	3
	Révész Andor izr. tm.	1	1	1	2	2	1	2	3	3	1	—	—	—
	Rozgonyi Béla izr.	2	3	3	3	3	3	4	3	3	2	—	—	3
	Ruttner Ferdinánd ev. ref.	k	i	m	a	r	a	d	t					
	Ruttner Géza ev. ref.	k	i	m	a	r	a	d	t					
30	Schenkner Andor rk. tm.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—	2	1
	Schultz József rk.	2	3	3	3	3	2	2	3	1	2	—	—	—
	Sereghy János gk.	2	2	2	3	2	3	3	3	3	1	1	—	—
	Simonics Dezső rk.	2	3	3	3	3	3	4	3	2	1	—	1	—
	Szabó András gk.	2	3	3	3	3	3	3	3	3	1	2	—	—
35	Szathmáry László rk. ö.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	—	2	1
	Tóth István gk. tm.	1	3	3	2	3	2	2	2	3	1	1	—	—
	Köröskényi Elek ev. ref. mt.	2	3	3	3	3	4	3	—	—	—	—	—	—
	Sirokai Margit rk. mt. tm.	1	1	1	1	1	1	1	—	—	—	—	—	—

II. B. osztály.

A tanuló neve, hitvallása, ösztöndíjas, tandíjmentes, ismétlő vagy magántanuló-e?	Rendes tantárgyak										Rennk. t.		
	Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természetrajz	Számtan	Rajz. geometria	Szépírás	Testgyakorlás	Magaviselet	Ruthén oyelv	Műének	Magánrajz
Adler Henrik izr.	2	3	3	3	3	3	3	3	2	2	—	—	—
Bosnyák Béla ev. ref.	n	e	m	o	sz	t	á	ly	oz	ta	t	o	tt
Eisner Aladár izr.	2	3	3	3	3	3	3	3	fm	1	—	—	—
Fehér Mihály gk.	2	3	3	3	3	4	3	3	3	1	1	—	—
5 Fodor István gk. tm.	1	2	2	2	3	3	3	1	1	1	1	—	—
Gaál Ödön rk. tm.	1	2	2	2	2	2	2	2	fm	1	—	—	2
Gaár Béla rk.	1	3	3	3	3	2	3	3	3	2	—	2	—
Gerzánics András gk. tm.	k	i	m	a	r	a	d	t					
Grüner Arnold izr.	1	2	2	2	3	1	2	2	3	1	—	—	—
10 Grünwald Henrik izr.	2	3	4	3	3	3	3	3	3	2	—	—	3
Gurbán Béla gk. i.	k	i	m	a	r	a	d	t					
Halász Dezső ev. ref.	k	i	m	a	r	a	d	t					
Hoffmann Dezső izr. ftm.	1	2	2	2	1	1	2	2	3	1	—	—	3
Jancsik György gk. tm.	2	2	2	3	3	2	3	1	2	1	1	—	—
15 Jaczkovics Tivadar gk. tm.	1	2	3	2	3	2	3	3	fm	1	2	—	—
Kemény József izr.	2	3	3	3	2	3	3	3	3	1	—	—	—
Klein Arnold izr.	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2	—	—	—
Kólya Sándor ev. ref. tm.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	—	—	—
László Gyula izr.	1	2	3	3	2	1	2	3	2	2	—	—	—
20 Lefkovics József izr. i.	2	3	3	3	3	3	3	2	2	2	—	—	—
Maximovics Miklós gk. tm.	1	2	2	3	2	2	3	1	3	1	1	—	—
Medreczky Nándor rk. tm.	1	2	3	3	2	1	2	3	1	2	—	2	3
Péntek Gyula gk. tm.	2	2	3	3	3	2	2	2	3	2	—	—	—
Reviczky Béla rk. tm.	1	2	2	1	2	3	3	2	1	1	—	2	—
25 Rothmann Dávid izr.	2	3	3	3	3	2	3	2	3	1	—	—	3
Sárközy László ev. ref. tm.	1	2	3	3	3	1	2	2	2	1	—	—	—
Schwarcz Salamon izr.	1	3	3	2	3	2	3	3	3	1	—	—	—
Szluk Andor gk. tm.	1	2	2	2	2	2	3	2	1	1	1	—	—
Sztankaninecz Endre gk. ftm.	1	2	2	3	3	2	3	3	1	1	1	—	3
30 Sztaskó Gyula rk.	2	3	3	3	3	3	3	1	3	2	—	—	—
Veszperényi József rk. (ftm.)	2	2	3	3	3	3	3	3	3	2	—	—	3
Winkler Ödön izr. ftm	1	2	2	1	2	1	2	2	2	1	—	—	—
Zahonyay Péter gk. ftm.	1	2	2	2	3	3	3	2	1	1	1	—	—
Zelinszky Lipót rk. tm.	2	3	2	2	3	2	3	2	1	1	—	—	—
35 Nehrebeczky Endre gk. mt.	1	2	3	2	3	2	2	—	—	—	—	—	—
Rákóczy János gk. mt.	2	3	3	3	3	4	4	—	—	—	—	—	—

III. A. osztály.

A tanuló neve, hitvallása, ösztöndíjas, tandíjmentes, ismétlő, vagy magántanuló-e?	Rendes tantárgyak										Rendk. t.		
	Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Földrajz	Számtan	Rajz. geometria	Testgyakorlás	Magaviselet	Ruthén nyelv	Műének	Magánrajz
Barna Ágoston gk tm.	1	2	2	2	1	2	2	2	3	1	1	—	—
Benedek Tibor rk. tm.	2	2	3	2	2	3	3	3	2	2	—	2	—
Böszörményi Gyula ev. ref.	2	3	3	3	3	4	3	3	3	2	—	1	—
Bőtös Sámuel ev. ref. tm.	1	2	3	3	1	2	2	3	3	1	—	—	—
5 Briestyánszky Kálmán rk.	1	3	3	1	3	2	2	3	1	1	—	1	—
Dolinay Miklós gk. tm.	1	1	1	1	1	1	1	1	fm	1	1	—	—
Dudinszky Gyula gk.	2	3	2	4	2	2	3	3	3	1	—	—	3
Egressy András gk. tm.	2	3	3	3	2	2	3	2	1	1	2	—	—
Ehrenfeld Húgó izr. tm.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	—	—	1
10 Fekete Tibor rk.	2	2	3	3	2	2	3	3	3	2	—	—	—
Gebé Gyula gk.	k	i	m	a	r	a	d	t					
Görgényi Géza izr. ftm.	2	1	2	1	1	2	2	2	2	1	—	—	2
Görög Pál gk. tm.	2	2	2	2	1	2	3	3	3	1	3	—	—
Haraszthy István rk. i.	2	2	3	3	3	3	3	3	3	2	–	—	—
15 Iván András gk. tm.	2	2	3	1	3	2	3	2	1	2	1	—	1
Kiss Jenő gk. tm.	2	2	2	3	2	3	3	3	2	1	1	—	—
Klein Gábor izr. tm.	1	1	2	2	2	2	2	2	3	1	—	—	—
Kovács István gk. tm.	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1	2	—	—
Kricsfalussy Sándor gk.	2	3	3	3	2	3	3	3	1	1	—	—	—
20 Krón Ervin izr.	2	3	3	2	2	3	3	3	3	2	—	—	—
Kudron Míklós gk.	3	3	3	3	3	3	3	3	3	1	—	—	—
László János ev. ref.	2	3	3	3	2	2	4	3	2	1	—	—	—
Lukács József izr.	2	3	3	2	3	3	3	3	3	1	—	—	—
Makkár László gk. i.	k	i	m	a	r	a	d	t					
25 Margarethen Artur izr. i. ftm	1	2	3	1	2	2	3	3	2	1	—	—	—
Milch Lajos izr. tm.	2	2	2	2	2	1	2	1	1	1	—	—	1
Molnár Sándor rk. tm.	v	i	z	s	g	á	l	a	t	l	a	n	
Neumann Aladár izr.	2	2	3	2	2	3	3	3	2	1	—	—	—
Ortutay István gk. tm.	1	2	2	2	1	2	2	2	2	1	1	—	—
30 Pálfy Tibor rk.	2	4	3	3	2	4	3	3	3	2	—	—	—
Podaril László rk.	k	i	m	a	r	a	d	t					
Reinitz Zsigmond izr. i.	1	3	4	3	2	3	3	3	3	1	—	—	—
Rottenstein Ignác izr. tm.	2	2	2	2	2	3	2	3	3	1	—	—	—

A tanuló neve, hitvallása, ösztöndíjas, tandíjmentes, ismétlő vagy magántanuló-e?	Rendes tantárgyak										Rendk. t.		
	Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Földrajz	Mennyiségtan	Rajz. geometria	Testgyakorlás	Magaviselet	Ruthén nyelv	Műének	Magánrajz
Schwartz Gyula izr.	1	2	2	1	2	2	2	2	3	1	—	—	—
25 Seregélly János gk. tm.	1	2	2	2	2	2	3	3	2	1	1	—	—
Sulyok Ödön ev. ref.	k	i	m	a	r	a	d	t					
Szántó Zoltán ágh. ev.	2	3	4	3	3	2	3	3	2	2	—	—	—
Sztároszta András gk.	3	3	3	2	2	3	3	3	2	1	2	—	3
Szuhánek László rk. i.	2	3	3	3	3	3	2	3	1	1	—	—	—
40 Véghseö Gyula gk. tm.	1	1	1	1	1	2	1	2	1	1	1	—	—
Zágonyi Gyula rk. (tm.)	2	3	3	3	2	4	3	3	2	1	—	—	—
Medreczky Mária rk. mt.	1	1	2	2	1	1	1	1	—	—	—	—	—
Rákóczy Ferenc gk. mt.	2	3	4	4	2	3	4	4	—	—	—	—	—

III. B. osztály.

A tanuló neve, hitvallása, ösztöndíjas, tandíjmentes, ismétlő, vagy magántanuló-e ?	Rendes tantárgyak										Rendk. t.		
	Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Földrajz	Mennyiségtan	Rajz. geometria	Testgyakorlás	Magaviselet	Ruthén nyelv	Műének	Magánrajz
Ajtay István ev. ref.	2	3	3	3	2	3	3	3	3	2	—	—	3
Árvay Jenő ev. ref. i.	k	i	m	a	r	a	d	t					
Árvay József ev. ref. tm.	1	2	2	2	1	1	1	2	1	1	—	1	—
Balogh Endre ev. ref.	1	3	4	3	3	3	3	4	3	2	—	—	—
5 Bodnár Alajos rk. i.	1	3	3	3	2	2	3	3	3	1	—	1	—
Bukovszky Sándor rk. tm.	1	3	3	3	3	2	3	2	2	1	—	—	1
Burdáts János ágh. ev. ftm. ö.	1	3	3	3	1	2	2	3	fm	1	—	—	—
Chira Jenő gk. tm.	1	3	3	2	2	2	3	3	2	1	2	—	—
Cser Vince rk. tm.	1	1	1	1	1	1	1	1	fm	1	—	—	—
10 Csopey Mihály gk. tm.	1	2	2	2	1	1	2	2	1	1	2	—	—
Demko János rk. tm.	1	2	2	1	1	1	1	2	3	1	—	—	3
Födeles Elemér gk.	1	3	3	2	1	2	3	3	3	1	—	—	3
Freyler Zoltán ev. ref.	k	i	m	a	r	a	d	t					
Fuló Miklós ev. ref.	v	i	z	s	g	á	l	a	t	l	a	n	
15 Groszmann Imre izr.	1	3	3	3	3	2	3	3	fm	2	—	—	—
Hidvéghy József rk.	2	3	3	4	3	2	3	3	3	1	—	—	—
Horny Oszkár rk. tm.	1	2	3	2	2	2	2	3	fm	1	—	1	2
Ioody Miklós gk. i.	v	i	z	s	g	á	l	a	t	l	a	n	
Kaszárda Jenő gk. tm.	1	2	2	2	1	1	2	2	2	1	1	—	—
20 Kossey János gk. tm.	1	1	2	1	1	1	2	2	2	1	2	—	—
Leiner Zoltán gk. tm. ö. t.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—	1
Lyachovics Bazil gk. tm.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	--	—
Matyasószky János rk. tm.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—
Melles Endre gk. tm.	1	3	3	3	2	1	2	2	1	1	2	—	—
25 Mihalovics Antal gk. tm.	1	2	3	2	1	1	2	3	2	1	2	—	—
Mitrovics Viktor gk.	2	3	3	3	3	2	3	3	2	2	—	—	2
Mondik András rk. i.	2	3	3	3	2	1	3	3	fm	1	—	1	—
Moskovics Sándor izr.	2	3	3	2	1	3	3	3	3	2	—	—	—
Ortutay Gyula gk. tm.	1	1	2	2	1	2	2	2	3	1	1	—	—
30 Reich Béla izr.	1	2	3	2	2	2	3	3	fm	1	—	—	—
Rosenberg József izr. i.	1	4	4	3	2	3	3	3	3	2	—	—	—
Roth Dezső izr.	v	i	z	s	g	á	l	a	t	l	a	n	
Speck István rk. i.	k	i	m	a	r	a	d	t					

A tanuló neve, hitvallása, ösztöndíjas, tandíjmentes, ismétlő vagy magántanuló-e?	Rendes tantárgyak										Rendk. t.		
	Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Földrajz	Mennyiségtan	Rajz. geometria	Testgyakorlás	Magaviselet	Ruthén nyelv	Műének	Magánrajz
Schwartz Vilmos izr. tm.	1	1	1	1	1	1	2	2	3	1	—	—	—
35 Szántó Dezső izr.	v	i	z	s	g	á	l	a	t	l	a	n	
Székely Gyula rk.	1	2	3	1	2	2	3	3	3	1	—	1	—
Sztripszky Miklós gk. t.	2	4	3	3	2	3	3	3	1	1	1	—	—
Weinberger Miklós izr.	2	3	4	3	3	3	3	3	3	2	—	—	—
Wenninger Sándor rk.	k	i	m	a	r	a	d	t					
40 Zboray Mihály rk.	2	3	3	3	3	3	3	3	2	3	—	1	—
Glück Ernő izr. mt.	1	3	3	4	2	3	3	4	—	—	—	—	—

IV. A. osztály.

	A tanuló neve, hitvallása, ösztöndíjas, tandíjmentes, ismétlő vagy magántanuló-e?	Rendes tantárgyak: Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Természetrajz	Mennyiségtan	Rajz. geometria	Testgyakorlás	Magaviselet	Rendk. t.: Ruthén nyelv	Műének	Gyorsírás	Magánrajz
	Barna Gyula gk.	3	3	3	3	2	2	2	2	3	1	2	—	—	—
	Burger Dénes izr.	1	3	3	1	1	3	2	2	3	1	—	—	—	2
	Csics István rk.	2	3	4	3	4	4	3	3	1	2	—	—	—	—
	Eperjessy István rk.	2	3	3	3	3	3	3	3	2	2	—	—	3	—
5	Fried Ármin izr.	3	3	4	3	3	4	3	2	2	3	—	—	—	—
	Gajotto Antero rk.	1	3	3	3	3	2	3	2	2	1	—	1	—	—
	Gonda Ede izr.	3	3	4	3	3	4	3	3	3	1	—	—	1	—
	Gottlieb Ignác izr. tm.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—	—	1	—
	Holozsnyay Miklós gk.	2	3	3	3	3	3	3	2	3	1	2	—	—	—
10	Iváncsó György gk. i.	2	2	3	3	2	3	3	3	1	1	—	—	—	—
	Kiss Endre ev. ref. tm.	1	2	3	3	3	3	2	2	3	1	—	—	2	—
	Kofman Micisláv rk.	2	3	4	3	3	3	3	3	fm	2	—	—	—	—
	Kőrös Jenő rk.	2	3	4	4	4	3	4	4	3	1	—	—	—	—
	Kuti József rk.	3	3	3	3	3	4	4	4	2	2	—	—	3	—
15	László László izr.	1	2	3	2	2	3	2	2	3	1	—	—	1	—
	László Béla izr.	1	3	3	3	3	3	3	3	3	2	—	—	1	—
	Legeza Elek gk. tm.	1	2	3	3	2	2	3	3	3	1	—	—	—	—
	Lichtig Adolf izr.	2	3	3	3	3	3	3	2	1	2	—	—	1	—
	Lusztig Ernő izr.*	1	2	3	2	3	2	3	1	3	2	—	—	—	—
20	Malcher Jenő gk.	3	3	4	4	4	3	4	4	1	1	—	—	—	—
	Molnár István rk.	2	3	3	3	3	3	4	3	3	1	—	—	1	—
	Nagy Gábor ev. ref. tm.	1	2	3	3	2	1	2	1	1	1	—	—	—	1
	Neumann Jakab izr.	3	3	3	3	4	3	4	3	3	1	—	—	1	—
	Pajkossy Győző	k	i	m	a	r	a	d	t						
25	Pásztor István rk. tm.	1	2	2	3	3	2	3	2	3	1	—	—	—	—
	Pivovár János rk. tm.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	—	2	1	—
	Rónay Árpád rk.	2	3	3	3	2	1	3	2	1	1	—	—	—	—
	Roth Manó izr.	1	3	4	3	3	4	3	3	3	2	—	—	3	—
	Roth Vilmos izr.	1	3	2	2	2	2	2	2	2	2	—	—	2	—
30	Sárközy Ferenc ev. ref.	2	3	3	3	3	2	3	3	3	1	—	—	—	
	Schwartz Móric izr. ftm.	1	3	3	3	3	2	1	1	3	2	—	—	—	1
	Sereghy András gk. tm.	1	2	2	3	1	2	2	1	3	1	1	—	—	—
	Szentpétery Ernő ev. ref.	2	4	4	4	4	4	4	4	3	2	—	—	3	—
	Medreczky Mária rk. mt.	1	1	2	2	1	2	1	1	—	—	—	—	—	—

IV. B. osztály.

	A tanuló neve, hitvallása, ösztöndíjas, tandíjmentes, ismétlő vagy magántanuló-e?	Rendes tantárgyak										Rendk. t.			
		Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Természetrajz	Mennyiségtan	Rajz. geometria	Testgyakorlás	Magaviselet	Ruthén nyelv	Műének	Gyorsírás	Magánrajz
	Balogh Bálint gk.	k	i	m	a	r	a	d	t						
	Balog Sámuel izr.	k	i	m	a	r	a	d	t						
	Bereznay Béla gk.	2	3	3	3	3	4	3	3	3	1	3	—	—	2
	Bereznay Jenő gk.	2	3	3	3	2	3	3	3	3	1	2	—	—	2
5	Butkóczy János rk.	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2	—	—	—	—
	Fenczik Jenő gk. tm.	1	1	2	2	2	3	3	3	fm	1	2	1	—	—
	Elovics Ábrahám izr. tm.	1	2	2	2	2	2	3	1	3	1	—	—	1	—
	Gáspár István rk.	2	3	3	3	2	3	3	3	2	1	—	1	—	—
	Gengely András rk. tm.	1	3	2	3	2	2	3	2	1	1	—	—	—	—
10	Groszmann Mór izr. tm.*	1	2	1	2	2	2	2	3	1	1	—	—	—	—
	Grosszmann Zoltán izr.*	1	2	1	1	2	2	2	2	1	1	—	—	—	—
	Ifj. Haraszthy Gyula rk. tm.*	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	—	—	—	—
	Harhaj Illés rk.	2	3	4	4	2	2	3	2	3	2	—	—	—	—
	Hauptman Béla rk. tm.	1	2	2	2	2	3	2	3	3	1	—	1	1	—
15	Herskovics Ernő izr.	k	i	m	a	r	a	d	t						
	Holovács Sándor gk.	2	3	3	3	3	3	3	3	2	1	—	—	—	3
	Karczub Géza gk.	2	3	3	3	2	3	3	3	3	1	—	—	—	—
	Klein Lipót izr. tm.*	1	2	1	1	1	1	1	2	3	2	—	—	—	—
	Kontros Endre gk.	1	2	1	2	2	2	2	2	2	1	1	—	—	—
20	Melles Sándor gk. tm. ö.	1	1	1	1	2	2	1	1	2	1	1	—	2	—
	Mihalovics János gk. tm.	1	2	2	2	2	3	3	2	3	1	2	—	—	2
	Mihályi András gk. tm.	1	2	3	2	3	2	3	2	1	1	—	—	—	2
	Papp Ferenc rk. tm.	1	2	2	2	2	3	2	2	3	1	—	1	1	—
	Pfeffer Dávid izr.	n	e	m	o	sz	tá	ly	o	z	ta	t	o	tt	
25	Popovics Viktor gk. tm.	2	3	3	2	2	3	2	2	1	1	—	—	—	2
	Róna József izr. tm.	1	2	2	2	2	1	1	1	3	1	—	—	—	—
	Róth Dezső izr.	1	3	2	2	2	3	3	3	3	1	—	—	1	—
	Sereghy István gk. ftm.	1	3	3	3	2	2	1	2	3	1	2	—	—	2
	Somlyay Endre gk.	k	i	m	a	r	a	d	t						
30	Szatala Sándor gk. i.	3	3	3	4	2	2	3	3	1	2	—	—	—	—
	Tolvay István ev. ref.	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2	—	—	—	—
	Zakkay József rk. tm.	1	2	2	2	2	1	2	2	3	1	—	2	1	—
	Zsatkovits Emil gk. tm.	1	3	2	3	2	3	3	2	2	1	1	—	—	2

V. A. osztály.

	A tanuló neve, hitvallása, ösztöndíjas, tandíjmentes, ismétlő vagy magántanuló-e?	Rendes tantárgyak												Rendk. t.			
		Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görög hely. magyar	Görög hely. rajz	Német nyelv	Történelem	Természetrajz	Mennyiségtan	Testgyakorlás	Magaviselet	Ruthén nyelv	Műnek	Gyorsírás	Magánrajz
	Brudermann Dávid izr.*	1	2	3	3	—	—	2	1	3	2	3	2	—	—	—	—
	Dávidovits Samu izr. i.*	1	4	3	2	—	—	3	3	3	2	3	2	—	—	—	—
	Eperjessy Béla rk.	k	i	m	a	r	a	d	t								
	Fenczik István gk. tm.	1	3	3	2	—	—	3	2	1	2	3	1	2	1	—	—
5	Friedmann Géza izr.	2	4	3	3	—	—	4	3	4	4	3	2	—	—	2	—
	Füzesséry Jenő rk.	2	3	4	2	—	—	3	3	3	2	3	2	—	—	—	—
	Groszmann Jakab izr.*	2	3	3	—	3	3	3	2	3	3	1	2	—	—	—	—
	Hladonik Sándor gk.	3	3	3	3	—	—	3	3	3	3	3	1	2	1	—	—
	Horvát István izr.	3	3	2	1	—	—	2	2	3	3	3	2	—	—	—	—
10	Hostsuk Pál gk.	k	i	m	a	r	a	d	t								
	Kanyuk Lajos gk.	k	i	m	a	r	a	d	t								
	Kiss József gk. t.	k	i	m	a	r	a	d	t								
	Klein Ernő izr. i.*	1	3	3	2	—	—	3	3	3	3	2	1	—	—	-	—
	Kovács Miklós ev. ref.	k	i	m	a	r	a	d	t								
15	Kovalik István rk. ism.	k	i	m	a	r	a	d	t								
	Lehoczky Tibor rk.	k	i	m	a	r	a	d	t								
	Markovics Manó izr. tm.	1	2	2	2	—	—	2	2	3	2	2	1	—	—	—	—
	Milch Béla izr. tm.*	1	3	3	1	—	—	2	1	3	2	3	1	—	—	—	—
	Moskovics Ábrahám izr. (tm.)	1	3	3	1	—	—	3	2	4	2	3	1	—	—	—	—
20	Plecker Róbert rk. tm.	1	3	2	2	—	—	2	3	2	3	3	1	—	—	—	2
	Reisman József izr.	1	3	3	2	—	—	3	3	3	3	2	2	—	—	1	—
	Rózsa Gyula izr. tm.	1	2	3	1	—	—	2	1	3	1	2	2	—	—	—	—
	Schlesinger Hugó izr.	1	3	3	—	2	3	3	2	3	3	2	2	—	—	—	—
	Schvarcz Ármin izr.	1	3	3	1	—	—	3	2	3	3	3	1	—	—	2	—
25	Schwartz Gyula izr.	k	i	m	a	r	a	d	t								
	Seyfried Jenő ág. hitv. ev. ftm.	1	2	2	1	—	—	3	2	2	3	1	1	—	—	—	—
	Stilicha Árpád gk. t.	2	3	3	—	3	2	4	3	3	3	1	1	—	1	—	—
	Szlovacsek Gyula rk.	1	2	3	—	3	3	3	3	3	3	2	2	—	—	—	—
	Szulincsák László gk. t. (tm.)	2	4	3	1	—	—	4	1	2	3	1	1	—	—	—	—
30	Takács László rk. tm. ö.	1	1	1	—	1	1	1	1	1	1	2	1	—	1	—	—
	Tóth István rk.	1	2	2	1	—	—	3	2	3	2	1	1	2	—	—	—
	Vaszócsik Gyula gk. tm.	2	2	2	1	—	—	2	2	2	3	—	1	—	1	—	—
	Weinberger Emil izr. ism.	k	i	m	a	r	a	d	t								
	Weinberger Manó izr.	v	i	z	g	á	l	a	t	l	a	n					
35	Harsányi György rk. mt.	n	e	m		j	e	l	e	n	t	k	e	z	e	tt	
	Köröskényi Béla ev. ref. mt.	2	4	4	3	—	—	4	2	3	4	—	—	—	—	—	—
	Legeza János gk. ism. mt.	2	3	4	—	3	3	3	3	3	3	—	—	—	—	—	—
	Widder Mór izr. mt. (tm.)	1	3	3	3	—	—	4	2	3	3	—	—	—	—	—	—

V. B. osztály.

	A tanuló neve, hitvallása, ösztöndíjas, tandíjmentes, ismétlő vagy magántanuló-e?	Rendes tantárgyak												Rendk. t.			
						Görög hely.											
		Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	magyar	rajz	Német nyelv	Történelem	Természetrajz	Mennyiségtan	Testgyakorlás	Magaviselet	Ruthén nyelv	Műének	Gyorsírás	Magánrajz
	Ádámkovics Antal gk.	k	i	m	a	r	a	d	t	—	—	—	—	—	—	—	—
	Baulovics Zoltán gk. t.	1	3	3	—	2	3	3	3	3	3	1	1	—	1	—	—
	Beerman Henrik izr. i.	1	2	3	2	—	—	3	2	3	3	1	1	—	—	—	—
	Boberszky János rk.	n	e	m	o	sz	tá	ly	o	z	ta	t	o	tt			
5	Brenner János rk.	v	i	z	s	g	á	l	a	t	l	a	n				
	*Bródy Mór izr.	k	i	m	a	r	a	d	t								
	Choma Viktor gk.	2	3	3	2	—	—	3	3	3	3	fm	1	2	—	1	—
	Dalnoki Frigyes izr. ftm.	1	1	1	—	1	1	1	1	1	1	2	1	1	—	—	1
	Ernői Ernő gk. tm.	1	2	2	1	—	–	1	2	2	2	2	1	1	—	—	—
10	Fankovich Endre gk. i.	1	3	2	3	—	—	4	3	3	3	3	1	3	1	—	—
	Fencik Ödön rk. t.	n	e	m	o	sz	tá	ly	o	z	ta	t	o	tt			
	Füzesséry Géza ev. ref.	k	i	m	a	r	a	d	t								
	Gottlieb Gyula izr.	v	i	z	s	g	á	l	a	t	l	a	n				
	Grebur László gk. (tm.)	2	3	3	3	—	—	3	2	4	3	2	1	3	1	—	—
15	Guthy Jenő gk.	k	i	m	a	r	a	d	t								
	Guttmann Ármin izr.	k	i	m	a	r	a	d	t								
	Halpert Dávid izr.	v	i	z	s	g	á	l	a	t	l	a	n				
	Herskovics Géza izr.	k	i	m	a	r	a	d	t								
	Hromis János gk.	k	i	m	a	r	a	d	t								
20	Kiss Miklós gk. tm.	1	2	2	1	—	—	2	1	2	2	2	1	—	–	2	—
	Kron Miklós izr. i.	2	3	3	3	—	—	4	3	4	3	3	1	—	—	—	—
	Kruly Péter rk. i.	1	3	3	2	—	—	4	2	3	4	fm	1	—	—	—	—
	Laurisin Jenő gk.	2	4	3	3	—	—	3	3	3	4	1	2	—	—	—	—
	Lipniker Vilmos izr. tm.	1	1	3	—	1	1	3	1	2	2	3	1	—	-	—	—
25	Manajló Pál gk.	k	i	m	a	r	a	d	t								
	*Moskovics Miksa izr. tm.	2	3	3	1	—	—	2	2	3	1	1	2	—	—	—	—
	Paszulyka Mihály gk. (tm.)	1	3	3	1	—	—	3	3	3	3	2	1	1	1	—	—
	Podlussányi Zsigmond rk. i.	k	i	m	a	r	a	d	t								
	Propper Sándor izr.	v	i	z	s	g	á	l	a	t	l	a	n				
30	Répay Gyula gk.	k	i	m	a	r	a	d	t								
	Ringel Mór izr. tm. t.	k	i	m	a	r	a	d	t								
	Rosenberg József izr.	v	i	z	s	g	á	l	a	t	l	a	n				
	Schlesinger Ernő izr. ftm.	2	2	2	--	3	1	2	2	3	1	3	1	—	—	1	1
	Schwartz Adolf izr.	1	3	3	2	—	—	3	2	2	3	3	1	—	—	—	—
35	Sztojka Sándor gk.	1	2	3	1	—	—	3	1	3	3	3	1	1	—	—	—
	Sztripszky Sándor gk.	1	3	3	1	—	—	3	3	3	3	3	1	1	—	—	—
	Weisz Mayer izr. i. t.	1	3	3	—	3	2	2	3	3	3	1	1	—	—	—	—
	Farkas Sándor mt. izr.	n	e	m	j	e	l	e	n	t	k	e	z	e	tt		

VI. osztály.

	A tanuló neve, hitvallása, ösztöndíjas, tandíjmentes, ismétlő vagy magántanuló-e ?	Rendes tantárgyak												Rendk. t.				
		Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görög hely. magyar	Görög hely. rajz	Német nyelv	Történelem	Természetrajz	Mennyiségtan	Testgyakorlás	Magaviselet	Ruthén nyelv	Műének	Gyorsírás	Magánrajz	Francia nyelv
	Antalóczy János gk. tm. ö.	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1	—	1	1	—	—
	Balogh Gergely gk.	k	i	m	a	r	a	d	t									
	Berkovits Izidor izr. (tm.)	v	i	z	s	g	á	l	a	t	l	a	n					
	Burger Béla izr.	1	1	4	—	2	1	3	1	2	2	2	1	—	—	—	—	—
5	Deák Andor ev. ref. tm.	1	1	2	—	2	1	3	1	2	1	2	1	—	—	—	—	—
	Dortsák László rk. tm.	1	2	2	—	2	2	3	2	1	2	1	1	—	1	—	—	—
	Ehrenreich Lajos izr.	1	3	3	—	3	3	4	3	3	3	3	1	—	—	—	3	—
	Fekete Rezső rk. tm.	1	2	2	2	—	—	3	2	2	2	2	1	—	1	—	—	—
	Fekésházy József ev. ref. tm.*	1	2	3	—	2	1	3	3	2	3	2	1	—	—	—	—	—
10	Fisman Sándor izr.	2	3	3	—	3	3	3	3	3	3	3	3	—	—	1	1	—
	Fodor Béla ev. ref. tm.	1	2	2	—	2	1	3	2	2	2	2	1	—	—	1	—	—
	Gáti Mór izr. tm.*	1	1	1	—	1	1	2	2	2	1	fm	1	—	—	—	—	—
	Gottlieb Rezső izr. i.*	1	3	2	1	—	—	2	1	3	2	2	1	—	—	—	—	—
	Grigássy Mihály gk. tm. t.	n	e	m	o	sz	tá	ly	o	z	ta	t	o	tt				
15	Gyurkó János gk.	k	i	m	a	r	a	d	t									
	Handelsman Manó izr.	1	3	4	3	—	—	3	3	3	3	3	2	—	—	—	—	—
	Kaluber Vendel rk.	1	2	3	3	—	—	3	2	3	3	1	1	—	1	—	—	—
	Karczub István gk. tm.	1	2	3	2	—	—	3	1	2	3	fm	2	1	—	—	—	—
	Karczub Szilárd gk.	v	i	z	s	g	á	l	a	t	l	a	n					
20	Karos Ödön izr.	2	2	3	2	—	—	4	3	3	2	3	2	—	—	—	—	—
	Kénte Károly gk.	k	i	m	a	r	a	d	t									
	Klein Mátyás izr. tm.*	1	1	1	—	1	1	2	1	2	1	3	1	—	—	—	—	—
	Kossey Emil gk.	2	2	2	3	—	—	3	2	3	2	3	1	—	—	—	—	—
	Kurák Miklós rk. tm.	1	2	3	—	2	1	3	2	3	2	2	2	—	1	—	1	—
25	Láng Pál izr.	1	1	2	2	—	—	3	1	2	1	2	1	—	—	—	—	—
	Lefkovits Ernő izr.	v	i	z	s	g	á	l	a	t	l	a	n					
	Megyesi Imre rk. i.	1	3	4	2	—	—	3	2	3	4	fm	1	—	—	—	—	—
	Mezei Oszkár izr.*	1	2	1	1	—	—	2	1	2	1	3	1	—	—	—	—	—
	Mikita István gk.	k	i	m	a	r	a	d	t									
30	Mitrovich Béla gk.	1	2	3	3	—	—	3	2	3	3	3	1	—	—	—	—	—
	Orosz Pál gk.	k	i	m	a	r	a	d	t									
	Pap Zoltán rk. tm.	1	1	2	2	—	—	2	1	1	2	3	1	—	—	—	—	—
	Pápay Ferenc ev. ref.	1	3	3	—	3	3	3	2	3	4	fm	1	—	—	—	—	—
	Podaril József rk.	1	2	3	2	—	—	3	2	3	3	1	1	—	1	—	—	—
35	Polacsek Ferenc izr. ftm.	1	2	1	2	—	—	2	1	1	1	3	1	—	—	—	—	—

A tanuló neve, hitvallása, ösztöndíjas, tandíjmentes, ismétlő vagy magántanuló-e ?	Rendes tantárgyak												Rendk. t.				
	Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görög hely. magyar	Görög hely. rajz	Német nyelv	Történelem	Természetrajz	Mennyiségtan	Testgyakorlás	Magaviselet	Ruthén nyelv	Műének	Gyorsírás	Magánrajz	Francia nyelv
Popovics László gk. tm. t.	2	2	2	3	—	—	3	2	3	3	1	1	—	—	—	—	—
Rauch Károly ev. ref.	1	1	3	—	2	3	2	2	3	2	2	1	—	—	—	3	—
Schneider Viktor ágh. ev.*	1	1	2	1	—	–	2	1	2	1	1	1	—	—	—	—	—
Schvartz Vilmos izr.*	1	2	3	—	2	3	3	2	2	3	2	1	—	—	—	—	—
40 Szabó Jenő gk.	2	3	3	3	—	—	4	2	3	3	3	1	—	1	—	—	—
Szatala Ödön gk. t.	k	i	m	a	r	a	d	t									
Szendery István rk. tm.	1	2	2	—	2	1	3	1	2	2	1	1	—	1	1	—	—
Szilágyi Dezső izr. tm.*	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	fm	1	—	—	—	—	—
Szulincsák János gk. tm. t	1	2	2	—	2	3	3	2	2	2	1	1	—	—	—	—	|
45 Tóth Endre ev. ref.	1	2	3	3	—	—	4	1	3	3	fm	1	—	1	—	—	—
Vaszócsik Viktor gk. ftm.	2	2	3	2	—	—	3	1	3	3	fm	1	—	1	—	—	—
Véghseö István gk. tm.	2	2	2	2	—	—	3	2	3	3	3	1	1	—	—	—	--
Zachár Dénes rk. tm. ö.	1	1	2	2	--	—	2	1	1	2	fm	1	—	—	—	—	—
Lacsny László rk. mt. i.	1	2	2	—	2	3	3	2	2	1	—	—	—	—	—	—	—

VII. osztály.

	A tanuló neve, hitvallása, ösztöndíjas, tandíjmentes, ismétlő vagy magántanuló-e?	Rendes tantárgyak														Rendk. t.				
		Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görög hely. magyar	Görög hely. rajz	Német nyelv	Történelem	Természetrajz	Mennyiségtan	Egészségtan	Testgyakorlás	Magaviselet	Ruthén nyelv	Műének	Gyorsírás	Magánrajz	Francia nyelv
	Barna Miklós gk. tm.	1	2	3	2	—	—	3	1	2	2	1	2	1	1	—	—	—	—
	Bellovics János gk.	2	3	3	3	—	—	4	2	3	3	2	3	1	1	—	—	—	—
	Berzeviczy Zsolt rk.	k	i	m	a	r	a	d	t										
	Fejér Ignác izr.*	1	2	3	3	—	—	2	3	3	3	3	1	3	—	—	—	—	—
5	Glück Lipót izr.	1	2	3	—	1	2	2	1	2	2	2	2	2	—	—	—	—	—
	Gojdics István gk. tm. ö.	1	2	1	1	—	—	2	1	2	2	2	fm	2	—	—	—	—	—
	Händler Izrael (Izid.) izr.*	1	3	3	3	—	—	3	2	2	3	1	fm	1	—	—	—	—	—
	Hrabár Endre gk. (tm.)	2	4	3	3	—	—	3	2	2	3	2	3	2	—	—	—	—	—
	Ilniczky Sándor gk. tm.	2	3	3	2	—	—	3	2	2	3	3	3	1	2	—	-	—	—
10	Klein Miklós izr*	1	2	2	2	—	—	2	2	1	1	1	2	1	—	—	—	—	—
	Lichtig Jenő izr.*	v	i	z	s	g	á	l	a	t	l	a	n						
	Medreczky István rk. tm.	1	3	3	3	—	—	3	2	2	2	2	3	1	—	1		—	—
	Mihalovics S. gk. tm.*	1	3	3	—	2	2	3	1	1	1	2	fm	1	—	—	—	—	—
	Moskovics Albert izr.	1	3	3	—	2	2	3	2	2	2	3	2	2	—	—	—	—	—
15	Muha János rk. tm.*	1	2	2	—	1	1	2	3	2	3	2	fm	1	—	1	—	—	—
	Rothmann Pál izr. tm.* t.	1	3	3	2	—	—	3	1	1	2	1	1	1	—	—	—	—	—
	Schwarz Jakab izr.*	k	i	m	a	r	a	d	t										
	Sere Dezső rk.	k	i	m	a	r	a	d	t										
	Szoták Miklós gk.	2	2	4	3	—	—	4	3	2	3	2	fm	1	1	—	—	—	—
20	Tárczy Pál rk.	v	i	z	s	g	á	l	a	t	l	a	n						
	Terebes István gk. tm.*	2	3	3	—	2	2	3	2	2	3	2	3	1	1	—	—	—	—
	Tink Antal gk. (tm.)	3	3	3	3	—	—	3	3	3	3	2	3	2	—	—	—	—	—
	Veszperényi Dénes rk.	1	3	3	3	—	—	3	2	2	3	1	fm	1	—	—	—	—	—
	Vidonyi S. ágh. ev. tm.	1	1	1	—	1	1	2	1	1	1	1	3	1	—	—	—	—	—
25	Vidor Gyula izr. tm.*	1	2	1	1	—	—	2	2	2	1	2	1	2	—	—	—	—	—
	Weinberger Sándor izr.	k	i	m	a	r	a	d	t										
	Zapotoczky Jenő gk. t.	k	i	m	a	r	a	d	t										
	Zsembery Jenő rk.	1	2	3	—	3	3	2	3	2	3	2	3	1	—	—	—	—	—
	Baniciu Tivadar gkel. mt.	1	3	3	—	3	3	3	2	2	3	—	—	—	—	—	—	—	—
30	Dalnoki Margit izr. mt. ftm.	1	2	1	1	—	—	1	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—
	Farkas Emil gk. mt.	n	e	m		e	l	e	n	t	k	e	z	e	tt				
	Strausz Mihály rk. mt.	n	e	m		e	l	e	n	t	k	e	z	e	tt				

VIII. osztály.

	A tanuló neve, hitvallása, ösztöndíjas, tandíjmentes, ismétlő vagy magántanuló-e ?	Rendes tantárgyak														Rendk. t.			
		Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görög hely. magyar	Görög hely. rajz	Német nyelv	Történelem	Természettan	Mennyiségtan	Bölcs. előtan	Egészségtan	Testgyakorlás	Magaviselet	Ruthén nyelv	Műének	Magánrajz	Francia nyelv
	Andrejczó Elek gk.	2	4	4	—	3	3	4	3	3	4	3	2	1	2	3	—	—	—
	Balkányi Andor izr.	1	2	3	—	1	3	2	2	2	3	1	1	fm	1	—	—	—	—
	Berzeviczy Géza rk.	k	i	m	a	r	a	d	t										
	Bicsánszky J. gk. tm.	1	3	3	—	2	3	3	2	2	2	2	2	3	2	1	—	—	—
5	Bozsan Jenő izr.	1	2	2	—	1	3	3	1	2	2	1	1	fm	2	—	—	—	—
	Buday István gk. tm.*	1	2	2	1	—	—	2	1	2	2	1	1	2	1	—	1	—	—
	Dolinay Sándor gk.	1	3	3	—	2	3	3	2	3	2	2	2	3	1	2	—	—	—
	Dolobács Béla rk.	2	3	3	3	—	—	3	3	3	3	3	2	3	2	—	—	—	—
	Duliskovics Eumén gk. tm.	2	3	3	2	—	—	3	3	3	3	2	2	3	2	—	—	—	—
10	Fekete István rk. ftm.	1	2	1	1	—	—	2	1	2	2	1	1	2	1	—	—	—	—
	Glück Emil izr.	1	3	3	—	2	2	3	3	3	3	3	2	1	2	—	—	—	—
	Grünwald Henrik izr. tm.	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1	1	1	—	—	—	—
	Hegedüs (Herskovits) M. izr.	1	3	3	—	3	3	3	3	3	3	3	2	fm	2	—	—	—	—
	Hladonik Gyula gk. i.	k	i	m	a	r	a	d	t										
15	Ilniczky István gk.	1	3	3	—	2	1	2	3	3	3	2	1	1	1	2	—	—	—
	Iváncsó Miklós gk.	m	e	g	h	a	l	t											
	Jeles Jenő gk.	1	2	3	2	—	—	3	2	2	2	1	2	fm	1	—	—	—	—
	Kelecsényi Zoltán rk. tm.	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1	3	3	—	—	—	—
	Klein Sándor izr. tm.*	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1	fm	1	—	—	—	—
20	Kossey Gábor gk.	1	3	3	—	2	3	3	2	3	3	2	2	3	1	2	—	—	—
	Kronovith Dezső izr.*	1	2	3	2	—	—	3	2	2	2	3	2	3	2	—	—	—	—
	Kustán János gk.	2	3	3	3	—	—	3	3	3	3	2	2	3	3	—	—	—	—
	Kutka Aladár gk. tm.	1	2	2	1	—	—	2	2	1	2	1	1	2	1	1	—	—	—
	Laszota Sándor ev ref. tm.	1	3	3	—	2	3	3	2	3	3	2	2	3	1	—	—	—	—
25	Lusztig Mór izr.	1	2	2	—	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	—	—	—	—
	Malcher Lajos gk.	2	3	3	—	2	2	3	3	3	3	2	2	1	3	—	—	—	—
	Medveczky Jenő gk.	2	3	3	—	2	3	3	2	3	3	2	1	3	1	2	1	—	—
	Moskovics Kálmán izr.*	1	2	2	2	—	—	2	2	2	3	2	1	3	1	—	—	—	—
	Nátolya Antal gk	2	3	3	—	2	3	3	3	3	3	3	2	1	1	3	—	—	—
30	Oesterreicher Aladár izr	1	3	3	—	—	2	3	3	3	3	3	3	1	3	1	—	—	—
	Orosz Ákos rk.	2	3	3	—	2	3	3	2	3	3	2	2	fm	—	—	—	—	—
	Orosz János gk.	2	3	3	—	3	3	3	3	3	3	3	2	3	1	—	—	—	—
	Ortutay Jenő gk. tm.	1	2	1	2	—	—	3	1	3	3	2	1	1	1	1	—	—	—
	Peltsárszky Imre rk.	1	3	3	—	2	3	3	3	3	3	1	1	fm	1	—	1	—	—
35	Perlstein Béla izr. ftm.	1	2	2	1	—	—	2	1	1	1	1	1	1	1	—	—	—	—

	A tanuló neve, hitvallása, ösztöndíjas, tandíjmentes, ismétlő vagy magántanuló-e?	Rendes tantárgyak														Rendk. t.			
		Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görög hely. magyar	Görög hely. rajz	Német nyelv	Történelem	Természettan	Mennyiségtan	Bölcs. előtan	Egészségtan	Testgyakorlás	Magaviselet	Ruthén nyelv	Műének	Magánrajz	Francia nyelv
	Reismann Zoltán izr.	1	3	3	—	1	3	3	3	3	3	1	2	1	2	—	—	3	—
	Riesenberg Izsák izr. tm.	1	3	3	—	2	2	2	3	3	3	2	2	fm	1	—	1	—	—
	Rochlitz Béla ágh. e. tm. ö.	2	2	2	—	1	1	3	3	2	2	2	1	1	1	—	—	—	—
	Rosenbaum Jenő izr.*	1	3	2	—	2	1	2	2	3	3	1	1	3	2	—	—	—	—
40	Russay Gábor rk. tm.	1	2	2	—	1	1	2	2	2	2	2	1	3	3	—	1	—	—
	Schuh Manó izr.*	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1	3	1	—	—	—	—
	Schvartz Bernát izr.	1	3	2	--	1	3	2	2	3	3	2	1	2	1	—	1	—	—
	Spiczer Gyula izr.	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1	fm	1	—	—	—	—
	Sztromovics András rk. tm.*	1	2	3	—	2	1	2	3	2	3	2	2	2	1	—	1	—	—
45	Tompos Ferencz rk.	1	3	2	—	1	2	2	2	2	2	1	1	fm	1	—	—	—	—
	Ulicsák Béla gk. tm.*	1	2	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1	fm	1	—	—	—	—
	Volkó György rk.	2	3	3	—	3	3	3	3	3	3	3	2	2	3	—	1	—	—
	Weisz (Mayer) Miksa izr. tm.*	1	3	3	—	2	2	2	2	1	1	2	2	3	1	—	—	—	—
	Zseltvay Aladár gk. tm.	2	3	3	—	2	2	3	3	2	3	1	2	1	1	3	—	—	—
50	Baniciu Tivadar g. kel. mt.	1	3	2	—	2	3	3	3	2	3	2	—	—	—	—	—	—	—
	Hamuth János rk. tm. mt.	2	3	3	3	—	—	3	1	3	3	3	—	—	—	—	—	—	—
	Orosz István rk. mt.	2	3	3	—	1	2	3	3	3	3	3	—	—	—	—	—	—	—
	Sztripszky János gk. mt.	n	e	m	j	e	l	e	n	t	k	e	z	e	tt				

IX.

Az 1906—7. tanévi érettségi vizsgálat.

---

a) Az érettségi irásbeli vizsgálat.

Az érettségi vizsgálatra jelentkeztek összesen 46-an.

Az érettségi irásbeli vizsgálatok május 16. 17. 18-án folytak le. A kidolgozásra jelölt tételek ezek voltak:

A magyar nyelvből: A nemzeti reformkor politikai törekvései br. Eötvös József költői és regényirói működésében. Irod. tört. értekezés.

A latin nyelvből: Horatius Cocles hőstette. (T. Livii Ab urbe condita, II. 10.)

A mennyiségtanból: 1. Egy 490 m. magas sziklafalról szabadon eső test után mily kezdő sebességgel kell 3 mp. mulva utána hajítani, hogy mind a kettő egyszerre érjen le? Ha tömegük 1 kg., mekkora volt helyzeti, valamint mozgási energiájuk?

2. Valamely hengernek vastagsága és magassága 1 m.; ezen hengerből kivágatik egy parallel-epipodon, melynek alapja a henger alapkörébe irható négyzet, magassága a henger magasságával egyezik. A hengerből fölmaradt rész kockává gyuratik. Mekkora a kocka átlója?

---

b) Az érettségi szóbeli vizsgálat eredménye.

Az érettségi vizsgálat szóbeli része junius 8—14-ig folyt le.

Folyó szám	A gimnáziumot végzett tanuló neve	Születésének helye és ideje	Vizsgálati eredmény	Választott pálya
1	Balkányi Andor	Kisvárda, Szabolcsm. 1889. szept. 6.	érett	jogi
2	Bicsánszky János	Gyulaj, Szabolcsm. 1887. nov. 23.	érett	technikai
3	Bozsán Jenő	Kisvárda, Szabolcsm. 1889. dec. 17.	jól érett	orvosi
4	Budai István	Fogas, Ungm. 1889. aug. 21.	érett	jogí
5	Dolinay Sándor	Hosszúmező Máram. m. 1888. jul. 8.	érett	egyházi
6	Duliskovics Eumén	Bányafalva, Beregm. 1889. ápr. 28.	érett	egyházi
7	Fekete István	Szobráncz, Ungm. 1889. aug. 27.	jól érett	jogi
8	**Grünwald Henrik**	Nagymihály, Zempl. m. 1889. márc. 25.	jel. érett	jogi
9	Ilniczky István	Feketeardó, Ugocsam. 1884. aug. 10.	érett	egyházi
10	Jeles Jenő	Monokujfalu, Ugocsam. 1889. december 25.	jól érett	orvosi
11	**Kelecsényi Pál Zoltán**	Berzova, Aradm. 1889. nov. 8.	jel. érett	jogi
12	**Klein Sándor**	Kisrozvágy, Zemplénm. 1888. dec. 18.	jel. érett	jogi
13	Kossey Gábor	Pálosremete, Máram. m 1888. aug. 19.	érett	egyházi
14	Kronovith Dezső	Homonna, Zemplénm. 1889. okt. 6.	jól érett	orvosi
15	Kustán János	Ujkemence, Ungm. 1888. szept. 25.	érett	erdészeti

Folyó szám	A gimnáziumot végzett tanuló neve	Születésének helye és ideje	Vizsgálati eredmény	Választott pálya
16	Kutka Aladár	Óbajna, Zemplénm. 1889. május 7.	jól érett	egyházi
17	Laszota Sándor	Ungvár 1888. márc. 6.	érett	vasuti
18	Lusztig Mór	Radvánc, Ungm. 1888. aug. 8.	jól érett	technikai
19	Malcher Lajos	Dombó, Máramarosm. 1889. ápr. 19.	érett	keresk.
20	Medveczky Jenő	Toronya, Máram. m. 1888. márc. 22.	érett	egyházi
21	Moskovics Kálmán	Ungvár 1889. okt. 13.	jól érett	jogi
22	Nátolya Antal	Ungvár 1889. máj. 10.	érett	egyházi
23	Oesterreicher Aladár	Ungvár 1889. febr. 27.	érett	orvosi
24	Ortutay Jenő	Tarna, Ungm. 1889. május 3.	jól érett	egyházi
25	Peltsárszky Imre	Ungvár 1889. jul. 25.	érett	keresk.
26	Perlstein Béla	Boly, Zemplénm. 1889. jul. 14.	jól érett	technikai
27	Reismann Zoltán	Ungvár 1889. szept. 24.	érett	keresk.
28	Rochlitz Béla	Fenyvesvölgy, Ungm. 1889. szept. 5.	jól érett	erdészeti
29	Rosenbaum Jenő	Mándok, Szabolcsm. 1889. márc. 20.	érett	orvosi
30	Russay Gábor	Szobránc, Ungm. 1889. máj. 6.	jól érett	orvosi
31	Schuh Manó	Ungvár 1889. jul. 20.	jól érett	orvosi
32	Schwartz Bernát	Ungvár 1887. febr. 11.	érett	vasuti
33	**Spiczer Gyula**	Ungvár 1889. febr. 10.	jel. érett	jogi
34	Sztromovics András	Ungvár 1887. febr. 17.	jól érett	jogi
35	Tompos Ferenc	Mándok, Szabolcsmegye 1889. okt. 24.	jól érett	gyógyszer.

Folyó szám	A gimnáziumot végzett tanuló neve	Születésének helye és ideje	Vizsgálati eredmény	Választott pálya
36	**Ulicsák Béla**	Karos, Zemplénm. 1888. jul. 7.	jel. érett	egyházi
37	Weisz (Mayer) Miksa	Ungvár 1888. jan. 19.	érett	technikai
38	Zseltvay Aladár	Nagymihály, Zemplénm. 1887. nov. 12.	érett	egyházi
39	Hamuth János	Máramarossziget 1883. szept. 2.	érett	jogi
40	Porzsolt Lajos	Bezdéd, Szabolcsm. 1886. jun. 17.	érett	vasuti

X.
STATISZTIKAI TÁBLÁZATOK.

a) A tanulók általános áttekintése.

I.	II. A tanulók száma					III. Vallásuk						IV. Nyelvviszonyaik							V. Szüleik polgári állása											
																			Őstermelő		Iparos			Tisztviselő						
Osztály	Beiratott	Elhalt	Elmaradt	Osztályozatlan	Végig megmaradt	Róm. kat.	Görög kat.	Görög keleti	Ev. ref.	Ágh. ev.	Izraelita	Magyar	Magyar-német	Magyar-ruthén	Magyar-tót	Német-magyar	Ruthén-magyar	Tót-magyar	önálló	alkalmazott	önálló	alkalmazott	keresk. és vállalk.	állami	hatósági	magán	katona	más értelmiségi	szem. szolgálattevő	magánzó
I. A	62	—	15	—	47	19	16	—	—	—	12	22	7	5	10	—	2	1	4	1	8	—	5	7	6	1	—	12	1	2
I. B	63	—	8	—	55	14	24	—	7	—	10	28	3	12	11	—	—	1	5	—	8	—	6	3	3	—	1	20	2	7
II. A	38	—	4	—	34	12	11	—	2	—	9	18	5	2	6	1	—	2	5	2	2	2	3	1	2	1	2	11	—	3
II. B	36	—	3	1	32	7	11	—	2	—	12	21	—	4	7	—	—	—	—	—	7	1	2	5	3	—	—	12	1	1
III. A	43	—	5	—	38	8	15	—	3	1	11	17	2	10	8	—	—	1	2	1	3	—	5	3	5	1	—	13	—	5
III. B	41	—	8	—	33	10	12	—	3	1	7	13	1	9	10	—	—	—	2	—	4	1	3	4	—	4	1	11	—	3
IV. A	34	—	1	—	33	11	6	—	4	—	12	27	2	—	3	—	1	—	1	—	9	—	7	6	1	1	—	6	—	2
IV. B	33	—	4	1	28	8	13	—	1	—	6	20	1	2	5	—	—	—	1	—	4	1	3	3	2	1	1	12	—	—
V. A	38	—	11	—	27	5	6	—	1	1	14	17	4	1	4	1	—	—	2	—	3	1	6	3	3	1	—	5	—	3
V. B	38	—	17	2	19	1	10	—	—	—	8	10	—	5	3	1	—	—	2	—	1	1	5	—	—	—	1	7	—	2
VI.	49	—	9	1	39	10	9	—	6	1	13	23	4	6	6	—	—	—	1	1	5	—	9	3	3	—	1	10	2	4
VII.	32	—	9	—	23	4	9	1	—	1	8	10	1	5	6	1	—	—	3	1	3	—	2	1	—	—	1	9	—	3
VIII.	53	1	3	—	49	11	17	1	1	1	18	19	9	9	11	—	—	1	4	—	7	1	9	3	1	2	—	18	—	4
Összesen	560	1	97	5	457*	120	159	2	30	6	140	245	39	70	90	4	3	6	32	6	64	8	65	42	29	12	8	146	6	39

* Ezek közt 21 magántanuló.

b) A tanulók származási helyének áttekintése.

Lakóhely	Osztály													Összesen
	I. A.	I. B.	II. A.	II. B.	III. A.	III. B.	IV. A.	IV. B.	V. A.	V. B.	VI.	VII.	VIII.	
Helybeli	20	23	14	18	14	12	19	7	13	7	21	7	23	198
Ungmegyei	15	16	7	5	11	10	5	11	6	4	7	8	7	112
Más megyebeli	12	16	13	9	12	11	8	9	8	7	11	8	19	143
Kül állambeli	—	—	—	—	1	—	1	1	—	1	—	—	—	4
Összesen	47	55	34	32	38	33	33	28	27	19	39	23	49	457

c) Az érettségi vizsgálatok eredményeinek áttekintése.

Hányan jelentkeztek érettségire?	A jelentkezők közt volt		Írásbelit hány tett sikerrel?	Szóbelit hány állott ki sikerrel?	Hányan kaptak érettségi bizonyitványt?			Ezek közül hány készült pályára											
	rendes tanuló	ismétlő			jeles	jó	egyszerű	egyházi	tanári	jogi	orvosi	technikai	erdészeti	vasuti	katonai	állatorvosi	gyógyszerészi	művészeti	kereskedelmi
46	45	1	45	40	5	14	20	10	—	10	7	4	2	3	—	—	1	—	3

XI.

Ösztöndíjas, jutalmazott és segélyezett tanulók.

A) Ösztöndíjasok:

1. *Szilvásy Nándor* I. A. o. t. Klein Márton-féle családi alapból 120 K.

2. *Szathmáry László* II. A. o. t. Belánszky püspök-féle családi alapból 210 K.

3. *Burdáts János* III. B. o. t. erdőtisztek gyermeknevelő segélyalapjából 300 K.

4. *Leiner Zoltán* III. B. o. t. Perger János-féle alapból 240 K.

5. *Nagy Gábor* IV. A. o. t. erdőtisztek gyerm.-nev. segély-alapjából 300 K.

6. *Melles Sándor* IV. B. o. t. budai Mária-Terézia-féle 240 K.

7. *Takács László* V. A. o. t. váczi Mária-Terézia-féle 240 K.

8. *Antalóczy János* VI. o. t. Bésán-féle 600 K.

9. *Schneider Viktor* VI. o. t. Bukovinszky-féle 200 K.

10. *Zachár Dénes* VI. o. t. erdőtiszt gyerm.-nev. segély-alapjából 300 K.

11. *Gojdics István* VII. o. t. Szemák István-féle 200 K.

12. *Rochlitz Béla* VIII. o. t. erdőtiszt gyerm.-nev. segély-alapjából 200 K.

A boldogemlékű Hám János, szatmári püspök által alapított s az ungvári kir. kat. főgimnáziumhoz kötött ösztöndíjat egyenkint 105 K-val, melyekre az ungvári főgimnázium róm. katolikus, jó viseletű és szorgalmas tanulói tarthatnak igényt, a tanári karnak a püspöki hitbiztos úrral történt megegyező kijelölésére a szatmári püspök úr őméltósága ez évben a következő tanulóknak adományozta: *Pivovár J.* IV. A.

Hauptmann Béla IV. B. *Gengely András* IV. B. *Zakkay József* IV. B· *Matyasovszky János* III. B. és *Szendery József* I. B. osztályú tanulóknak.

I. Legkiválóbb viselet mellett a tanúlmányokban legkiválóbb előmenetelért jútalmat nyertek:

a) A főgimnáziumi tanárkar által *Deák Ferencz* nagy hazánkfia emlékére alapított Deák Ferenc-féle ösztöndíj-alap ez évi jövedelméből egyenkint egy drb. 20 K-ás aranyat a tanártestület három oly tanuló jutalmazására fordított, kik több éven át kiváló viseletűeknek és a tanulásban mindig kiválóknak bizonyúltak. E kitüntető jutalmat Spiczer Gy. VIII., Antalóczy J. VI., Takács L. V. A. o. tanulók nyerték el.

b) A főgimn. ifjuság által létesített *Hódoly* László-féle alapitvány kamataiból 9·60 kor. jutalmat nyert Ulicsák B. VIII. o. t.

c) Az 1896—97. évi VII. o. tanulók által létesitett *Wilcsek* János-féle alapitvány két évi kamatait, 18 kor.-át Vidonyi S. VII. o. t.-nak adtuk ki.

d) Bold. *Zoltsák* János volt főgimn. tanár két népbanki részvényt hagyott alapítványképpen az ungvári kir. kat. főgimnáziumnak oly végrendelkezéssel, hogy annak évi osztaléka egy polgári származású római kat., szegény, de tehetséges s mindenekelőtt jó magaviseletű tanuló segélyezésére fordíttassék, kinek ajánlása első sorban a hittanárt illeti. E segélyt, 28 kor.-át, ez évben a tanári testület a hittanár ajánlatára Muha J. VII. o. tanulónak adományozta.

e) A *Papp*-féle alapból a főgimn. tanári kar. 7 alsó osztály róm. és gör. kat. vallású jeles tanúlói közűl egyenkint 3 korona 62 fillérrel a következő legkiválóbbakat jutalmazta: Sereghy A. I. A, Mikita J. I. B., Horostsák B. II. A., Dolinay M. III. A., Matyasovszky I. III. B. Haraszthy Gy. IV. B., Takács L. V. A., és Antalóczy J. VI. o. tanulókat.

f) A *Hirtenstein* Lipót-féle alapítvány ez évi jövedelmét, 84 koronát, mely az alapító akarata szerint a legkitünőbb előmenetelű izr. tanuló jutalmazására fordítandó, a tanári kar Klein S. VIII. osztályú tanulónak itélte oda.

II. Kiváló magaviselet mellett egyes tárgyakban tett legkiválóbb előmenetelért jutalmaztattak:

a) A nagym. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr a *Fekésházy* Mihály-féle alapból 3 művet küldött azon meghagyással, hogy azok oly nem magyar nyelvű tanulók közt osztassanak ki, kik a lefolyt tanév alatt a magyar nyelv tanulásában kiváló előmenetelt tanúsítottak. E jutalomkönyvet a tanártestület a következő tanulóknak itélte oda: Grünwald H. VIII. o. t.-nak Crioset Görög éposz-át 2 köt., Gáti M. VI. o. t.-nak Némethy Római elegiá-ját, Ortutay J. VIII. o. t.-nak Tisier Testgyakorlása c. művét.

b) A *Hampel* János-féle alapítvány ez évi jövedelmét, egyenkint 19 korona 3 illetőleg 4 fillért, a hittanár ajánlatára a tanári kar Schenkner A. II. A. o. t. és Szendery J. VI. o. tanulóknak adományozta, kik jó viseletük mellett a hittan tanulásában legtöbb szorgalmat fejtettek ki.

c) A *London* Jozefa-féle alapítvány ez évi jövedelmét, 14 koronát a tanári kar Gottlieb I. IV. A. o. tanulónak itélte oda.

d) A volt tanítványok által *Medvigy* János emlékére létesített alapitvány két évi kamata, 81 korona 20 fillér VIII. osztályú, szegénysorsú, első sorban árva, jó viseletű, mathematikában és fizikában kiváló szorgalmú s jeles előmenetelű tanulónak volt odaítélendő. Ulicsák B. VIII. o. t. kapta.

e) A *Dr. Novotny*-féle alapítvány kamata, 40 korona egy szegény, legalább középszerű előmenetelű és jó magaviseletű tanulóhoz van kötve. A tanári testület Cser V. III. B. o. t.-nak ítélte oda.

f) A *Stahlberger* Móricz-féle alapítvány 10—10 koronáját Sereghy Andor I. A. és Pfeffer A. I. B. o. tanulók nyerték el.

g) Az *Ungmegyei Takarékpénztár* Kornstein-féle alapítványának ez évi kamatát, 40 koronát, a tanári testület Schneider V. VI. o., Sereghy A. IV. A. o. tanulóknak itélte.

h) Az 1902—3. tanévben érettségit tett ifjuság által *Blanár* Ödön nevére létesített alapítvány kamata, 8 kor. Árvay J. III. B. o. t.-nak jutott.

i) A *Novák* F.-féle alapítvány kamataiból 120 K-át Fodor B. VI. és Kólya S. II. B. o. tanulók nyertek.

j) *Roskovics* Emánuel-féle 500 korona alapítvány kamataiból 20 K-át Budai I. VIII. o. t. kapott.

k) *Jäger Bertalan* úr teendő alapítványának 12 K kamatát Ortutay J. VIII. o. t. kapta.

B) Jutalmazottak.

a) *Firczák* Gyula munkácsi megyés püspök Úr Ő Excellentiája 4 drb. 10 frankos aranyat adományozott oly gör. kat. tanulók jutalmazására, kik a hittanban jeles előmenetelt tettek és vallási kötelmeiket buzgón teljesítették. Ezen adományokból a következő tanulókat jutalmazta a tanári kar: Kutka A. VIII. o., Sztojka S. V. B. Legeza E. IV. A. és Fenczík J. IV. B. o. t. 1—1 aranyat.

b) *Firczák* Gyula püspök Úr által a liturgikus nyelvben legjobb előmenetelt tanusító két tanuló részére fölajánlott 2 drb. 10 frankos arany közül az egyiket Barna M. VII. o., a másikat Véghseö I. VI. o. t. nyerte el.

c) *Jaczkovics* 4 K adományát legszebb ruthén dolgozatáért Lyachovics B. III. B. o. t. nyerte.

d) *Dr. Kerekes* István orvos adományát, 10 koronás aranyat Kiss M. V. B. o. t. nyerte el.

e) Névtelen 10—10 kor. adományát két IV. o. iparos származású jó magaviseletű s jó tanuló kapta: Pásztor I. IV. A. Papp F. IV. B. o. t.

f) *Roth* Hermann úr 10 kor.-ját Dalnoki Frigyes V. B. o. t. nyerte el, mint a magyar ny.-ben legszebb előmenetelű tanuló.

g) *Flach* Jakab úr 10—10 K-át adományozott 2 tanulónak, kik a magyar nyelvben és hittanban jó előmenetelt tanúsítottak. Elnyerték: Sztromovics A. VIII. és Tóth J. V. A. o. tanulók.

h) *Románecz* M. igazgató 10 K-ás arany adományát a zenében való jó előmenetele jutalmául Reisman Z. V. o. t. nyerte el.

i) Orsz. közegészs. egyesület adományát, az Egészség c. folyóiratot Budai I. VIII. o. t. kapta.

j) *Gulovics* T. főgimn. tanár 1 drb. 10 koronás aranyat adott Medreczky István VII. o. tanulónak a meteorológiai észleletek vezetése körül tanusitott buzgó segédkezéséért.

k) *Mazuch* Ede főgimn. tanár Erődi Béla *A Szentföldön* c. díszművet adományozta Demko János III. B. oszt. tanulónak példás magaviseletéért.

l) *Obláth* Richard főgimn. tanár *Klein* Mátyás VI-ik o. tanulót a mathematikai körben tanusított szorgalmáért *Euler* Algebrájával jutalmazta meg.

m) *Orlowszky* Frigyes főgimn. tanár 40 K. értékű violát ajándékozott Burger Miklós II. A. o. tanulónak általános előmenetele, kitartó szorgalma s a hegedűjátékban felmutatott szép eredmény jutalmául.

C) **Segélyezettek.**

Az ungvári kir. kat. főgimnáziumhoz tartozó alapítványok jövedelméből a tanári kar segély-díjakban részesítette:

a) A *Bukovszky*-féle két gör. kat. szegény és jó tanuló felsegélyezésére szánt alapból egyenkint 51.88 K-ban Zseltvay A. VIII. o. és Lyachovics B. III. B. o. tanulókat.

b) Az *Eőry-Friesel*-féle szegény, jó viseletű és szorgalmas róm. és gör. kat. tanulók felsegélyezésére szánt alapból egyenkint 8·53 K-ban Podaril J. VI., Kaluber V. VI. és Zelinszky L. II. B., Maximovics M. II. B., Dolinay M. III. A. és Kiss M. V. B. o. tanulókat.

A *Kardos*-féle jó viseletű szorgalmas katolikus árva tanulók

segélyezésére szánt alapból egyenkint 16·99 koronát kaptak: Berényi Gyula, Gonda Barna, Kökörcsényi Sándor, Niedermann Gyula, Szendery József, I. o. t; Berényi József, Peltsárszky Pál II. o. t.; Barna Ágoston, Benedek Tibor, Búkovszky Sándor, Dolinay Miklós, Egressy Andor, Iván András, Kiss Jenő, Lyachovics Bazil, Mihalovics Antal, Ortutay István, Seregélly János III. o. t; Barna Gyula, Iváncsó György, Sereghy András IV. o. t.; Baulovics Zoltán, Hladonik Sándor V. o. t; Kossey Emil, Szendery István VI. o. t.; Barna Miklós, Ilniczky Sándor, Terebes István VII. o. t.; Dolinay Sándor, Dolobács Béla, Duliskovics Eumén, Ilniczky István, Nátolya Antal VIII. o. t. Összesen 33.

e) A *Szmolniczky*-féle, gör. kat. szegény szülőktől származott, legjobb viseletű és előmenetelű tanulók felsegélyezésére szánt alapból egyenkint 159 K-ban Ortutay J. VIII. és Kontros E. IV. B. o. t. részesűltek.

f) A *Vályi* Zs. dr.-féle alap 26 K kamatát Vidonyi VII. o. t. kapta.

g) A *Csurgovics*-féle, jó viseletű, szorgalmas gör. kat. papárva fiuk felsegélyezésére szánt alapból egyenkint 20—20 K-val Barna A. III. A. o. t., Ortutay I. III. A. o. t., Sereghy A. IV. A. o. t. és Ilniczky I. VIII. o. tanulókat jutalmaztuk.

h) Néhai *Weinberger* Albert iparbanki igazgató adományából a téli időszak elején 10 szegénysorsú tanuló részesűlt kisebb-nagyobb ruhasegélyben 80 korona értékben, ehhez hozzájárúlt *Reisman* B. úr 30 koronával.

i) *Turjay* János székesegyházi kanonok úr a helybeli alapítványi kezelőségnél kétezer korona alapítványt tett oly kikötéssel, hogy ennek évi kamatai az ungvári kir. kat. főgimnáziumba járó négy szegénysorsú jó magaviseletű és jó előmenetelű görög szertartású katolikus tanuló között egyenlő arányban osztassanak fel. E segélyben egyenkint 30—30 K-ban a tanári kar Gorzó A. I. A., Fodor I. II. B., Mihalovics A. III. B. és Kossey J. III. B. o. tanulókat részesítette.

j) *Turjay* János munkácsegyházmegyei kanonoknak van egy oly 2000 koronás alapítványa, melynek évi 6%-os kamataiból 6 oly papfitápintézeti papfiu-növendék jutalmazandó egyenkint 20 koronával, kik úgy a tanulás, mint a jó erkölcsi víseletben kitűntek. A papfitápintézet (alumneum) vezetősége a következő papfitápintézeti növendékeket ajánlta ezen kitüntetésre: 1. Antalóczy J. VII. o. t., 2. Ernői E. V. B. o. t., 3. Mihalovics J. IV. B. o. t., 4. Lázár J. I. B. o. t., 5. Mikita J. I. B. o. t., 6. Szluk A. II. B. o. t., egyenkint 20—20 korona jutalomra.

k) A konviktusi *„Turjay jutalom-alapítvány"* f. 1906—907. tanévi kamataiból kiosztott tíz jutalomban á 12 K a következő jó magaviseletű és jó előmenetelű konviktusi bennlakó növendék, gimnáziumi tanulók részesítettek: 1. Véghseö István VI. o. t., 2. Hladonik Sándor V. A.

o. t., 3. Sereghy Andor IV. A. o. t., 4. Barna Ágoston III. A. o. t., 5. Dolinay Miklós III. A. o. t., 6. Egressy Andor III. A. o. t., 7. Kiss Jenő III. A. o. t., 8. Ortutay István III. A. o. t., 9. Sereghy János III. A. o. t. és 10. Véghseö Gyula III. A. o. t.

l) A konviktusi *„Danilovics jutalom-alapítvány“* f. 1906—907. tanévi kamatát, 12 K jutalmát Véghseö Gyula III. A. o. t., konviktusi bennlakó növendék kapta jó magaviseletéért és igyekvő tanulásáért.

m) A konviktusi *Vaskovich* Sándor thasi lelkész által tett alapítvány 1906—907. tanévi 4 K 80 f kamatát Seregélyi János III. A. o. t. nyerte el.

n) Néhai *Hrehovcsák* András, oroszvégi gör. kat. lelkész 300 frtos (600 korona) alapítványa után a f. évi 36 K kamatot az alapító szándéka szerint 3 szegény gör. kat. tanuló kapja á 12 K a III. vagy IV. osztályból, kik az alapító lelki üdvéért a székesegyházban bizonyos imákat kötelesek elmondani. Ezen segélyben a következő tanulók részesűltek: Csopey M. III. B., Kaszárda J. III. B., és Ortutay Gy. III. B. o. tanulók.

o) Az ungvári gk. püspöki konviktusban (munkácsegyházmegyei papárvafiintézet) az 1906—907. tanévben elhelyezett gimnáziumi tanulók száma a következő: A tanév elején volt 52 benn és 2 künnlakó gimn. tanuló. Az első félévben 3, március hóban 1, május hóban 2 bennlakó növendék eltávozott, mig január hóban 1 bennlakó növendék künnlakó lett. A bennlakó 52 gimnáziumi tanuló közül volt a) 13 árva, teljesen ingyenes ellátású növendék, b) 2 másodárva, félingyenes ellátású növendék, c) 8 alapítványos növendék, d) 29 kosztos fizetéses növendék és e) 2 künnlakó növendék. A tanév végén volt bennlakó növendék 43, künnlakó 3. Ezekhez járul 8 elemi osztályú bennlakó növendék, ezek közűl 3 teljesen ingyenes ellátású árva növendék, 1 $^1/_2$ fizetéses másodárva. Ide számitandó még 2 éneklész-tanító-képezdei tanuló is, kik azonban állandóan nem vették igénybe az árva intézetet. A bennlakó növendékek teljesen egyenlően lakás, élelmezés, mosás, fűtés, felügyelet, tanítás, ének és zene-oktatásban, betegség esetén gyógykezelésben is részesűltek. A künnlakó növendékek ugyanegy élelmezésben részesűltek a bennlakókkal. Egy növendék ellátását az eddigi gyakorlat szerint 240 K számítva (mely összegért azonban az élelmi cikkek oly rohamos drágasága mellett tisztességes ellátást nyujtani Ungváron már teljesen lehetetlen), az intézet által nyujtott kedvezmény a következőkben állapitható meg: a) 43 bennlakó növendék á 240 K 10320 K, b) 9 bennlakó, évközben az intézetből eltávozott növendékért félannyit számítva = 1080 K, c) 2 künnlakó növendékért félösszeget számítva = 240 K, együttesen kitesz 11640 K, mely összeghez még hozzászámítandó az intézetben ellátott, nem gimnáziumi, részben bennlakó, részben künnlakó növendékek-

nek nyujtott kedvezmény. A künlakó 2 gimnáziumi tanuló teljesen ingyen nyert élelmezést a bennlakókkal.

p) A munkácsegyházmegyei papfi-tápintézetben (alumneum) a most lefolyt 1906—907. tanévben 67 bennlakó és 13 kivülről bejáró növendék volt elhelyezve. A bennlakó növendékek lakást, élelmezést, tanítást, felügyeletet, egyenruhát, fütést, mosást, világítást és orvosi gyógykezelést nyertek, míg a külső növendékek csak élelmezésben részesültek. A belső növendékek ellátásához szükséges rendes díj a munkácsegyházmegyei Szentszék által 400 koronában van megállapítva; azonban a legtöbb növendék ezen tanévben még kedvezményes díj mellett volt fölvéve. Nevezetesen:

Alapitványos növendék volt 4, egészen ingyenes ellátásban részesűlt 2; — 200 K kedvezményben 39; — 220 K kedvezményben 1; — 240 K kedvezményben 3; — 250 K kedvezményben 2; — 260 K kedvezményben 13; — 300 K kedvezményben 3; — 320 K kedvezményben 1; — 360 K kedvezményben 1 növendék részesült. Igy a bennlakó növendékeknek nyújtott kedvezmény pénzbeli értéke 12·146 K.

A 13 külső növendék közül 100 K kedvezményben 12; — 60 K kedvezményben 1 növendék s így az ezeknek nyújtott kedvezmény pénzbeli értéke 1010 K. E szerint a bennlakó és kosztos növendékek együttesen 13.156 K, azaz tizenháromezer egyszázötvenhat korona kedvezményben részesültek.

Fogadják a még életben levő nagylelkü adományozók a főgimnázium legmelegebb háláját.

XII.

Értesítés az 1907—8. iskolai év kezdetéről.

A beiratások könnyebb eszközölhetése és arányosabb megoszlása céljából az igazgatóság felkéri a t. szülőket, hogy fiaikat a folyó tanév végén irassák be, mert az 1905. febr. 17-én 50,666/894. sz. a. kelt miniszteri rendelet értelmében a jövő tanév elején csak annyi tanuló lesz fölvéve, a mennyi az illető osztályok törvényes létszámának betöltésére elegendő.

Ehhez képest a rendes beiratkozások f. évi junius hó 30-án és julius 1-én délelőtt fognak történni.

A jövő tanév elején pedig a nyilvános tanulók szabályszerű felvétele **f. é. augusztus 29., 30. és 31-én délelőtt történik.** A beiratást az összes ifjuságra nézve az igazgató, ezenkivül az egyes osztályokra nézve az illető osztályfők végzik.

Felhivatnak a t. szülők, hogy fiaikat a már említett napokon annál is inkább igyekezzenek beiratni, mert a nagym. vallás- és közoktatásügyi minisztériumnak 1890. junius 3-án 25,744. szám alatt kelt rendelete értelmében a gimnázium egy-egy osztályába 60-nál, mint törvényes maximumnál, több tanuló fel nem vehető.

Felhivatnak a t. szülők és tanulók, hogy a jövő iskolaévi előadások megkezdéséig **semmiféle tankönyvet ne vásároljanak.**

A szülők és tanulók tudósíttatnak továbbá, hogy az 1890. évi XXX. törvénycikk szerint a görög nyelv nem tekinthető a gimnáziumi előképzés nélkülözhetetlen tárgyának, a mennyiben e helyett a magyar irodalom bővebb ismertetése, kapcsolatban a görög remekírók műveinek ismertetésével magyar fordításban s a görög irodalom és művelődés-történet alapvonalai, továbbá a rajz (mértani és szabadkézi elemekkel) választhatók. E szerint a gimnázium V-ik osztályától kezdve kettős a tanítás. A tanulók, szülőik vagy gyámjuk elhatározása szerint, a többi rendes tantárgyak

mellett vagy a görög nyelvet tanulják, vagy az ezt helyettesitő tantárgyakat. Minthogy az új törvényt némelyek félreértik, megjegyezzük, hogy **azon tanúlók, kik a görög nyelvet helyettesitő tantárgyakból teszik le az érettségi vizsgálatot, valamennyi püspöki szemináriumba vagy más hittudományi iskolába minden pótló vizsgálat nélkül beléphetnek és az egyetemek bármely szakába beiratkozhatnak** és csak abban az esetben kell pótló-vizsgát tenniök, ha az **egyetemnek** nyelvészeti, bölcseleti, történelmi vagy hittudományi osztályaiba kivánnak fölvétetni. Az új törvény régen érzett szükségletet elégit ki, a mennyiben a gimnázium négy nyelv tanulását bövetelte meg. Szükségesnek mutatkozott tehát gimnáziumunkat akkép alakitani, hogy azoknak, kiknek nyelvek tanulására nincs határozott tehetségük, de más irányban kiváló tehetségük van, mód nyújtassék, hogy tehetségüket érvényesitsék.

A gimnázium első osztályába szabályszerűen csak oly növendékek vétetnek fel, kik életük kilencedik évét már betöltötték és ezen körülményt keresztlevél, illetőleg hiteles születési bizonyitványnyal igazolják és vagy arról, hogy a népiskola legalsó osztályát jó sikerrel végezték, *nyilvános népiskolától bizonyitványt mutatnak elő*, vagy a felvételi vizsgálaton igazolják, hogy hasonló mérvű képzettségük van. *Himlő ellen való újraoltásukat is orvosi bizonyitványnyal tartoznak igazolni.*

A felsőbb osztályokba való felvétel a megelőző osztálynak sikeres elvégezésétől függ. Azért a beiratásnál minden tanuló köteles iskolai bizonyitványt s az idegen intézetekből jelentkezők *a keresztlevelet, illetőleg a születési bizonyitványt okvetetlenül felmutatni;* ha ezen oklevelekből az következtethető, hogy a felvétetni kivánó tanuló előmenetelét azon osztályban, a melybe felvétetni kiván, alig remélhetni, jogában áll a tanártestületnek az illető tanulót félvételi vizsgálat alá vonni s annak eredményéhez képest őt alsóbb osztályba is sorozni.

Minden tanuló személyesen és rendszerint atyja, anyja vagy gyámja, illetőleg azoknak valamely külön megbizottja kiséretében tartozik az igazgatóságnál jelentkezni.

Azon szülők vagy gyámok, kik nem laknak az intézet helyén, gyermekük vagy gyámjuk fetvételekor alkalmas helyettest kötelesek bemutatni, kire a házi felügyeletre és nevelésre nézve kötelességüket és jogukat átruházzák, hogy az a gondviselésre bizott tanulókra nézve az igazgatóság értesitését elfogadhassa. A szülők és gyámok e részben minden változást személyesen vagy irásban tartoznak bejelenteni az igazgatónál, ennek viszont joga és kötelessége ott, hol alapos oknál fogva a gondviselést elégtelennek, vagy a befolyást éppen károsnak tartja, megkövetelni, hogy e tekintetben célszerű változás történjék. E célból

nagyon kivánatos, hogy a szülők vagy gyámok, mielőtt gyermekük vagy gyámfiuk számára szállást, vagy melléjük instrúktort fogadnak, ezekre nézve az igazgató vagy az egyes tanárok jóakaró véleményét kikérjék.

A tanulók 8 kor. felvételi díjat tartoznak fizetni, azonkivül minden tanuló 2 koronát Értesitőre, illetőleg ifjusági könyvtári s énekdíj gyanánt, tanúlmányi kirándulási alapra 80 fillért s végre a segély-egyesületnek 20 fillért. E díjak alól egy tanuló sem menthető fel.

A tandíj az egész évre 60 kor. s félévenkint előre két 30 kor.-ás részletben fizethető, de történhetik a tandíjfizetés esetleg négy részletben is és pedig október 15., december 1., márczius 15. és május 1-ig, mint végső határidőig. A ki az első félévi tandíjat december 1-ig, a második félévit pedig május 1-ig be nem fizette, az tovább az intézetben nem maradhat.

A tandíjtól való felmentés jogát a vallás- és közoktatásügyi m. királyi nagyméltóságú miniszterium 1895. julius 29-én 40,201. számú rendelettel **az intézet igazgatójára** *ruházta. Ez iránt való kérvények szeptember és február 15-ig nyujtandók be az igazgatóhoz, ki azokat a tanári testület tárgyalása alá bocsátja. E kérvények kellékei: a) szegénységi, b) iskolai bizonyitvány, illetőleg időszaki értesitő, melyekben az erkölcsi viseletből legalább szabályszerűnek, a döntő tantárgyakból pedig legalább annyi jelesnek és jónak kell lennie, a hány az elégséges. A felmentést az igazgató a százaléknak csak azon határáig eszközölheti, melyet a miniszteri számvevőség az intézetre megállapított.*

A szülők vagy helyetteseik a beiratást eszközlő osztályfők előtt határozottan nyilatkozzanak, fiaikat mely rendkivüli tárgyakra óhajtják beiratni.

Azon tanulók, kik valamely rendkivüli tárgyra beiratkoztak, kötelesek azt az év végéig hallgatni.

Rendkivüli tantárgyak tanitásáért az illetők részéről a beiratásnál fizetendő: a) magánrajzért 10 kor.; b) gyorsirásért 10 kor., c) a francia nyelvért 20 korona.

A ruthén nyelv tanulására — a nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi magyar királyi miniszter úrnak 1879. augusztus 12-én 21,904. szám alatt kelt rendelete szerint — *csak azon tanuló köteleztetik, kire nézve a szülők vagy gyámok ebbeli óhajtásukat a beiratást eszközlő osztályfő előtt szóban vagy irásban kifejezik. Tanitásáért külön díjat nem kell fizetni.*

Azon tanulónak, a ki egy tárgyból elégtelen osztályzatot kapott, a tanári testület megengedheti, hogy amaz osztályzat kijavitása végett a következő tanév kezdetén vizsgálatot tehessen. *A ki két tárgyból kapott elégtelen osztályzatot,* az csak rendkivüli esetben, a tankerületi főigazgató

engedélyével bocsátható javitó-vizsgálatra ; ezen engedélyért azonban folyamodnia kell és szükséges, hogy a kassai tankerületi főigazgatóhoz cimzett s 1 koronás bélyeggel ellátott kérvényt *a tanintézeti igazgatóságnál julius 8-ig okvetetlenül adja be.*

A javitó-, nemkülönben a pótló-vizsgálatot is rendesen azon tanintézetben kell a tanulónak letennie, melyben az elégtelen tanjegyet kapta, illetőleg a vizsgálatot elmulasztotta. Indokolt esetekben a vallás- és közoktatásügyi nagym. miniszterium megengedheti, hogy ezen vizsgálatok más tanintézetben tétessenek le.

A javító-, pótló- és magánvizsgálatok augusztus 29., 30. és 31-én délután tartatnak meg *és pedig aug. 29-én az egy tantárgyból bukottak javitó vizsgálatai, a pótlóvizsgálatok és a felvételi különbözeti vizsgálatok, aug. 30-án a két tárgyból bukottak javitó vizsgálatai, a magántanulók irásbeli vizsgálata és a felvételi különbözeti vizsgálatok folytatólag s végre aug. 31-én a magántanulók szóbeli vizsgálatai, — mindenkor* **délután** *2 órakor, kivévén a magántanulók irásbeli vizsgálatát.*

A jövő tanév ünnepélyes megnyitása szeptember hó 1-én történik; szept. 2-án megkezdődnek az előadások.

A t. szülők, gyámok, rokonok vagy szállásadó gazdák hivatalos ügyekben az igazgatót vagy a tanárokat ne magán-lakásaikon, hanem hivatalos helyiségükben, vagyis az igazgatói irodában, illetőleg a tanári tanács-terem melletti szülői értekezleti szobában keressék föl.

Kelt az ungvári kir. kat. főgimnáziumban, 1907. évi junius 29-én.

Az igazgatóság.

TARTALOM:

d) A tanulmányozási és ma

Osztályok	I. A.				I. B.				II. A.				II. B.				III. A.				III. B.			
Tanulók száma	47				55				34				32				38				33			
Tantárgyak	jeles	jó	elégséges	elégtelen	jeles	jó	elégséges	elégtelen	jeles	jó	elégséges	elégtelen	jeles	jó	elégséges	elégtelen	jeles	jó	elégséges	elégtelen	jeles	jó	elégséges	elégtelen
Vallástan	15	26	6	—	23	26	6	—	13	19	2	—	18	13	1	—	13	23	2	—	25	8	—	—
Magyar nyelv . .	9	16	22	—	10	26	14	5	7	8	16	3	1	18	13	—	6	16	15	1	7	8	16	2
Német nyelv . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	14	14	2	8	10	13	2
Latin nyelv . . .	3	12	26	6	8	23	15	9	7	5	18	4	1	12	18	1	3	13	19	3	5	6	19	3
Görög nyelv . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gör.-pótló magyar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gör.-pótló rajz . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Történelem . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	22	7	—	15	11	7	—
Földrajz	7	19	21	—	7	27	15	6	7	10	14	3	3	10	19	—	4	18	13	3	13	12	8	—
Természetrajz . .	4	12	31	—	2	21	24	8	6	8	17	3	2	8	22	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Természettan . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Mennyiségtan . .	9	12	24	2	2	22	24	7	7	10	12	5	7	12	11	2	4	11	21	2	6	9	18	—
Rajzoló-geometria	7	20	20	—	9	29	15	2	7	6	17	4	1	9	21	1	4	8	25	1	4	9	18	2
Bölcs. előtan . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Egészségtan . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Szépírás	18	24	4	—	20	28	4	—	2	10	20	—	5	12	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Testgyakorlás . .	8	7	24	—	11	22	13	—	6	11	14	—	8	6	13	—	8	12	15	—	7	7	12	—
Mindenből jeles .	2				2				5				1				2				4			
Mindenből jó . .	5				14				4				3				9				7			
Mindenből elégs.	32				29				16				25				21				16			
Egyből elégtelen .	8				3				3				2				4				3			
Kettőből elégtelen	—				1				2				1				1				3			
Többől elégtelen .	—				6				4				—				1				—			
Ruthén nyelv . .	5	3	—	—	10	5	3	—	5	2	—	—	7	1	—	—	7	3	1	—	5	6	—	—
Ének	—	2	—	—	—	4	—	—	2	5	—	—	—	3	—	—	1	1	—	—	7	—	—	—
Gyorsírás	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	1	1	—	2	4	1	—
Szabad rajz . . .	—	1	—	—	—	2	1	—	3	1	2	—	—	2	6	—	3	2	2	—	2	2	3	—
Zene	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Magaviseletre nézve	jó	szabálysz.	kev. szab.	rossz	jó	szabálysz.	kev. szab.	rossz	jó	szabálysz.	kev. szab.	rossz	jó	szabálysz.	kev. szab.	rossz	jó	szabálysz.	kev. szab.	rossz	jó	szabálysz.	kev. szab.	rossz
Szám	36	10	—	—	45	7	—	—	26	6	—	—	20	10	—	—	28	8	—	—	24	7	1	—

[1]) 5 magántanuló nem tett vizsgálatot. [2]) 8 magántanuló nem tett vizsgá
nem kapott osztályzatot.

[...]iseleti eredmények áttekintése.

A.		IV. B.				V. A.				V. B.				VI.				VII.				VIII.				Összesen
3		28				27				19				39				23				49				457
elégséges	elégtelen	jeles	jó	elégséges	elégtelen	jeles	jó	elégséges	elégtelen	jeles	jó	elégséges	elégtelen	jeles	jó	elégséges	elégtelen	jeles	jó	elégséges	elégtelen	jeles	jó	elégséges	elégtelen	Összesen
6	—	18	7	3	—	17	8	2	—	13	6	—	—	32	7	—	—	17	5	1	—	35	14	—	—	457
0	—	3	11	14	—	1	7	15	4	2	6	10	1	11	21	7	—	1	10	11	1	5	15	28	1	457
3	3	4	12	10	2	1	7	14	5	2	4	10	3	2	9	24	4	1	8	12	2	7	14	27	1	289
9	8	6	10	11	1	1	6	17	3	1	4	14	—	6	15	15	3	4	2	16	1	8	12	28	1	457
—	—	—	—	—	—	9	7	5	—	6	4	4	—	5	11	7	—	3	4	8	—	10	6	2	—	91
—	—	—	—	—	—	1	1	4	—	2	1	2	—	2	11	3	-	3	3	2	—	9	18	4	—	66
—	—	—	—	—	—	1	1	4	—	3	1	1	—	8	1	7	—	2	4	2	—	6	6	19	—	66
5	6	2	21	5	—	5	12	10	—	4	7	8	—	16	18	5	—	7	11	5	—	13	16	20	—	289
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	239
3	6	4	10	13	1	2	4	19	2	1	4	12	2	6	15	18	—	—	—	—	—	—	—	—	—	314
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	15	3	—	10	14	25	—	72
3	6	5	7	16	—	2	8	15	2	3	3	11	2	10	13	14	2	4	7	12	—	9	11	28	1	457
1	4	4	12	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	300
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19	18	12	—	49
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	12	3	—	24	22	—	—	67[1])
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	160[2])
3	—	6	6	15	—	5	7	11	—	3	6	7	—	8	10	12	—	3	4	8	—	11	7	17	—	381[3])

IV. B.	V. A.	V. B.	VI.	VII.	VIII.	Összesen	
1	1	1	2	—	5	28	6%
6	—	2	7	5	7	71	16 „
18	17	11	22	15	36	276	60 „
2	6	2	7	2	—	44	10 „
1	1	3	1	1	—	19	4 „
—	2	—	—	—	1	19	4 „

A.	IV. B.				V. A.				V. B.				VI.				VII.				VIII.				Összesen
—	3	4	1	—	—	3	—	—	6	1	1	—	2	—	—	—	4	1	—	—	3	5	2	—	102
—	4	1	—	—	5	—	—	—	5	—	—	—	10	—	—	—	2	—	—	—	8	—	—	—	64
—	5	1	—	—	1	2	—	—	2	1	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	46
—	—	7	2	—	—	1	—	—	3	—	—	—	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	53
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	[4])

rossz	jó	szabálysz.	kev. szab.	rossz	jó	szabálysz.	kev. szab.	rossz	jó	szabálysz.	kev. szab.	rossz	jó	szabálysz.	kev. szab.	rossz	jó	szabálysz.	kev. szab.	rossz	jó	szabálysz.	kev. szab.	rossz	jó	szabálysz.	kev. szab.	rossz
—	23	5	—	—	14	10	—	—	17	2	—	—	33	4	1	—	14	6	1	—	30	11	5	—	329	98	9	[5])

A 76 mentes közt van 21 magántanuló. [4]) 17 tagja a zenekörnek. [5]) 21 magántanuló